

Yesus mo dua-blas enkam de dam tasibin zi hip de aïsîl

¹ Dawem, Bian Teopilus Bak,*

Lukas ona kon:

Nonol mensaë ebe hap ale gulbluk, zao mesë kîtak emsa aïsîl gweblak- Yesus mensa syal gwe-gwibirki hen tawa ta gwibirkiye, men dekon nonol syala kon gwesibir hanaka, ² hëndep Alap ngatan zi mo lang san dep zer ine halka. Hwëna zer inehan srëmnak aumwa hap de ola kim zëre mo dam tasibin zini tonbirida gwe'anka, Alap mo Enhona dekam zep dekam de tame gun hup de sosonna golzimki.

³ Karek yala insa de goltowennak kim tilki, dekon kim etan ngaya gweka, Zen empat-pulu yaklakam etan-etankam zëre hon de ang ta gwen wanya kip Zënaka zertrei gwizim'inka. Zen hen dekam owas-owasna man syal gwe-gwibir-zim'inka- dekam de anakan taïblïblan hap, “Zen eiwa mes tangan ki etan ngaya gweka.” Dekam hen Alap Zën de irik gïn hip denaka tawa ta gwibi'inka. ⁴ Aha yaklakam kim golëtembane gwe'anka, dekam zep gubiridaka, “Yerusalem an kon na-en bahem sek gwen. Men desaë emsa gubirida gwek, Bian de kiresa ebe mae hap zer sonezimdin hip dena, desa em kon kara gweblan.* ⁵ Sap Yohanis zen hokam baptis ta

---

* **1:1** 1:1 Luk. 1:1 * **1:4** 1:4 Luk. 24:49; Yoh. 14:16-17

gwibirki, hwëna molya holo gwëk, emsa hwëna Alap zëre mo Enhokam sa baptis ta gwibiri.”

Alap kim Yesussu ngatan zi mo lang san dep zer ine halkake:

⁶ Zëre hon de ang ta gwen wenya in kim zë nama tagam nëbla'ak, ki zep zë dakensik gwëbla'ak, “Bian, Em san ha angkam tangan esa Israelsa teipsibiridala- Roma mo irik gin nikon dikim asa gwiswe sonen hapye?”

⁷ Ki zep ding gulzimki, “Ebe mae hap hom nëre mae mo Bianna golzim'ira- em dikim hamal hap anakan ëtawa gwen hapye, ‘Israel dekam sa ëzë-en gwer.’” ⁸ Hwëna Alap sa ebe mae hap sosonna golzimdi- zëre mo Enhona kim de ebon mae ing gwë'ankaye. Em dekam esa abe hap dena ol halada gwer- nonol tanganna Yerusalemk awe, hen awe de langna an san, hëndep Samaria, hëndep okama topse gwenna.”*

⁹ In kim ki zë kirekam tonbirida'anaka, Alap ki zep zëno mae mo nwenak zer ine halka. Hëndep butna ki zep zëno mae mo nwe nakon aning ta inehak.

¹⁰ Yesus in kim sewe se'anaka, zen nama ngli san ëkara gwe se'ak. Hwëna mumuk ennak zep zi darena baju ngap-ngap ala oson naban jo kë ine zaka. Zëno mae mo alp nakon yau'unka, ¹¹ ki zep zë enbiridaka, “Galileak de zi, em ba habe gulk sun ëkara gwe se'an? Yesussu in Desa zer ine hannak kara la soner, Zen in kirekam kara la sonenan, kirekam sa etan lwahal zala.”

Yudas mo weinak dep kim zini dam dasikke:

---

* **1:8** 1:8 Mat. 28:19; Mrk. 16:15; Luk. 24:47-48

12 Zaitun tra nabare kwatap tekna in zao lowe he'ak, Yerusalem kon langana aha-ere kilometer enkam. Zen kim kon etan Yerusalem san dep lwanda halzak, 13 golak kim yaing gwezak, ki zep gulk de tekson san dep sesek gwek- men zêwe zëna lowehe gwekke. Zëno mae mo bosem-sena: Petrus, Yohanis, Yakobus, Andreas, Pilipus, Tomas, Bartolomeus, Matius, hen aha zini Yakobus- zen Alpeus mo tane, hen Simon. Zen men zen nonol Israel dikim Roma mo irik gin nikon ezë-en gwen hap de easas gwennak ang gwekake.

Hen ahana, Yakobus mo tanena Yudas. *

14 In zen zë lowehe gwe'ak, we walya hen ki. Ahana Yesus mo anena Maria. Yesus mo oso walya hen zao lowe he'ak. Zen kitak aha-ere enlala naban Alapsa nen sonebla tine gwe'ak. 15-19 18Yudas in zen Yesussu zerguku, te-alana mensa zëre mo syal karekna inkam nërblak, dekam zep ngana zerka. Hwëna ngana iwe zep karekkam zanka. Usis ahlena hëndep kitak tangan teiswen nahlablak. 19Yerusalemk de wanya kim tingan nasalblandak, zen dekam zep hwëna ngana insa zëre mae mo olkam bose dak, "Akeldama" kam. Zëno enlalana "Zi Kal Kama." † 15In zen Yesussu de taibliblan wanya gulk de teksonnak etagal gwek, beyana 120 enkam.

---

* **1:13** 1:13 Yakobus mo tanena Yudas, zen zen hom Yesussu zerguku. In zen zerguku, zen aha zini Yudas- ëna Kariot wal.
† **1:15-19** 1:19 Mat. 27:3-10 Bosena "Zi Kal Kama" hap dena, emki Mat. 27:8 mo otde alenak hlaun.

Petrus dekam zep zëno mae mo ngîrîn nîkon luweka, 16-17ki zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, eiwa Alap mo hamal hap de ola, zen aha-en mae bëjen jowe srêm gwen. Zep Yudas Bak hap dena mensa Alap mo Enhona hamal hap Daud Bak hap golblaka, zen mes ki kirekam lwak. Sap zen nëno mae mo apde syal bose- mensa Bian hen dam tasîkî, hwëna zen ki zep Yesussu de balk tan hap zon guluda zaka.*²⁰ Daud Bak mensa buku Mazmuruk ahana Yudas hap dena hamal hap ale gulku, zen a kirekam moye:

‘Zëno gola dikire dan-en gwek,
hen bap zen zë aha zi gwën.’

Hen etan anakan mas gulku,

‘Zëno syala dikire ahanik gulink.’*

²¹⁻²² Zep nen esa ahanaka zisi zëno weinak dep dam lasîl, dekam eka etan ëdua-blas gwek- Jesus hup denaka ekakim anakan ol halada gwek, ‘Zen mes tin nîkon etan ngaya gweka.’ Hwëna anakare zisi nen dam tasin: Men zen nonol lonesen nakon ang ta gwekke, in kim Yohanis Yesussu baptis taka, dekon Jesus mae han nëbon mae ang ta gwek, hëndep yakla in dekam nëno mae mo ngîrîn klesnak zer ine halka. Zen kire naka esa dam lasîl- men kiye hen nëna.”

²³ Dekam zep men zen zë tagal gwek zi darena dam nososuk. Ahana Matias. Aha zini Yusup. Zëno bosena dan-ahan. Zen zep hen “Barsabas”kam ahaksa “Yustus”kum nen gwe-blak. ²⁴⁻²⁵ Dekam zep kitak Biansa nen soneblak,

---

* **1:15-19** 1:16-17 Mzm. 41:10; 55:13-15; Yoh. 13:18 * **1:20** 1:20
Mzm. 69:26; 109:8

“Bian, Em tîngare zi mo enhona tawana. Yudas mes zère mo syala hli yulku- dekam de song gwen hap, men kirekam Ena hamal hap dam tasîkîke. Zep abe mae hap Em zi darena an kon anakan dam tasizimdin, ‘An zen sa zëno weinak syal gwera.’ ” ²⁶ Kim ëgu sonesîk, ki zep dobe abu mo kim syal neibik. Matia'a zep dam dasîk.

2

Alap mo Enhona kim hatakake:

¹ Yahudi mo yakla yala Pentakostanak* kim zauk, dekam tîngare Yesussu de taïblîblan wenya aha-erenak lowe he'ak. ² Mumuk ennak zep nglî nakore asese yala nasal gubluk. Gola men zëwe lowe he'ak, zao zep hëndep tîl zîka. Man zë wal-wale gweka. ³ Dekam zep zi mahal makare syauk hitîn beyam-byana hla nulidak. Syauknu in hëndep zëno mae mo nol bol tahannak zep mawa mo kim ëzauk ine gwe'anzak. ⁴ Alap mo Enhona dekam zep ing gwe hebridaka, dekam zep Alap zère onakore sostonkam owas ola donbi'ik- zère mae mo tame gun srëm olkam.*

⁵ Dekam Yahudi zini, dawemkam de Alapsa betek gwe-gweblan wenya, zen mes tîngare lang nakon yakla yala in hap Yerusalemk ëtagal gwesîk. ⁶⁻¹¹ 9 Lang bosem-sena in dekore zi ëtagal gwek-

---

* **2:1** 2:1 Paska hyanak yaklana 50kam naît gwîbîk, dekam zep Pentakostanak zauk gwek. Yahudi zini dekam gandum dansa de taran hyanak Alapsa man isrip-sri në gweblak. (Im. 23:15-21)

* **2:4** 2:4 Kis. 4:31; 10:44-46; 19:6; Mrk. 16:17

Partia, Media, Elam,
Mesopotamia, Kapadokia, Pontus, Asia,
10 Prigia, Pamfilia, Mesir,
hen langna Libia mo ë yala Kirene mo ïrik gïn
ë-ë nakon,
hen ë yala Roma kon.

11a Ahakon hen lang tekna Kreta kon,
hen langna Arab kon.

Ahakon Yahudi mo ausu nakorena,
hen ahakon men zen aha zi ausu nakore zini
Yahudi hon bitî gwekke.

6 Zini in kim asese aukuna insa ësak, dekam
zep anakare hap ëhlu-hluk gwezak, "An ba owas
zë lwa'an?" Zen dekam zep auna ëhlozak:
Sap zen zëre mae mo ë-ë nakore olkam de
ëtorannak Alap mo Enho nabare wenyä insa
sane dabi'inzak. 7 Ètenggwaran hap zep
hëndep zënaka nenbiridak, "Zini an zen ëton'an,
zen sap tïngan Galilea kore zi. 8 Nen hwëna
ba habe nëre mae mo olkam de tonbinnik
sane labi'in? 11b Zen hwëna owas tangan hap
am nëno mae mo olkam Alap mo owas syal
gwe-gwibinni donbi'in!" 12 Zen man tangan
sërkam de tenggwanbiridan hap enlala nik topse
neibirida'ak, "An ba hap ki zë lwa'an?"

13 Ahakon hwëna man swrë dabik. Man nen-
biridak, "In ho mamaksa de mamkam otdebin
hip ki ëgwër."

Petrus kim zi trana in hap srip gulsuzimkike:

14 Petrus ki zep seblaskam de wal bose wal
zem in han golëluk taka, zëna ki zep ol mam-
mamkam zi trana insa tonbiridaka: "Aha lang
nakore aya-wal oso-wal, hen tïngare Yerusalemk

awe de lowehe gwen wenya, ëe anik srip gul-suzimk. Dawemkam ësane gwek. ¹⁵ Zini an ho mamakna hom notdebir. Em bap kirekam kil libir! Sap an nama kaknak- yakla nwena sembilannak. Kire jamnak ho mamakna hom notde gwibirin. ¹⁶ Hwëna an Alap mo ol ayang gul gwen zini Yoel Bak mo ol gu-gun sun ki lwanan. Zen a kirekam mo gu-gukuye:

¹⁷ 'Alap man gu-gubirida'ara,

“Aumwa hap de yaklanak, Ëe asa ëre mo Enhosa tïngare zi hip hlë ta sonezim.

Eno mae mo zi walasna hen wenam tol-tola hamal hap de olsa sa donbirida gwer.

Eno mae mo wal sei-siwiri nwena sa ëlirisin gwe-gwizim.

Hen eno mae mo bong-bongna abe hap dena eisirkim sa kara nul gwer.

¹⁸ Hen sap bose srëm wenya men zen zi nik ëbabu gwe-gwenan, Ëe asa zëbe mae hap hen ëre mo Enhosa hlë ta sonezim-
sap wekam dena, hen sap zikim dena.

Zen hen dekam sa hamal hap de ola donbirida gwer.

¹⁹ Ëe asa owas-owassa syal gwe-gwibir-
nglinak hen kamanak, kalkam dena, syaukkum dena, hen ahakon butkam denaka.

²⁰ Yakla nwena sa kawesik gwera,

hen benna zi kal mo kim sa kal-kal gwe-gwer.

Bian mo hatan yakla yala in de golek de gwenkam, kirekam sa lwa gwer.

²¹ Dekam men zen de Biansa anakan daken-
bla'ak, 'Asa Emki ngaya tan,'

zen zen sa ëngaya gwer.” ’ ’ ”*

²² Petrus ki zep etan ayang gulzimki, “Israelk de zi, asa sane lak. Ena tawana: Nazaret walya Yesus hup Alap man owas-owasna syal gwegwibir-blika- em dikim anakan tame tan hap, ‘An Zen tangan- Alap zëre mo zer sonen Zi niye.’ ²³ Hwëna Alap, zëre mo hamal hap de enlala gwibin sin ki kirekam ebe mae hap tapbla tazimki. Hëndep em dekam zebe karek gol gwen zi niban apdenak te-lidak sonnak de makan ta irinkim lak. ²⁴ Hwëna juwen zi mo langnak kim sap ati gwe ineka, hwëna Alap dekon etan zeser soneka, dekam zep etan luwen taka. Sap Alap mo Tanena in, Zen bëjen hëndep denaban zëwe gwë gwen. ²⁵ Yesus hup dena Daud Bak mes ki hen anakarekam guku,

‘Ëe ama Biansa anakan tame tak,
Zen sa asa zergwë gwera.

Zen man asa dam taha nakon zerzauk sone
gwe'ara,

ëe zep asa tatem zauk gwer.

²⁶ Ano enhona in zep sam gwesik gwenda,
hen mipkam tërkam asa Alapsa isrip-sri gwe-
gweblal.

Ëe hen ama ëre mo tim hip dena anakan taïbli
gwebla'an, “Zen sa ano timni tïn hyanak
ap ëse gulblula.”

²⁷ Sap asa men zao nër dwanu'ak, Alap, Em
molye zë asa da tasikï.

Ere mo lalak Zini ano timni zëwe molya batrek.

---

* **2:21** 2:21 Yl. 2:28-32

28 Sap em mese ngaya gwen hap de orana abe hap zertrëblaka.

Zep ëe kimë eno dang gwënnak hata'ak, sërkam tangan asa isrip-sri gwe-gwer.' ”*

29 Petrus ki zep ayang gulzimki, “Aya-wal oso-wal, ëe damnak emsa nère mae mo auyanna Daud Bak hap denaka gubirida'an: Zen mes tîlkî, ki zep nër dwanuk. Men zao nër dwanuk, zen nama hëndep angkam nère mae mo ngîrînnîk lwa'an. Zep Daud mo ola in, batren srëm hap dena, zen zëre hap hom ki guku. Zen hwëna Auyan-tane zem Yesus hup ki gu-guku. 30 Daud in hen Alap mo olsa de ayang gul gwen hap de zi, hen Alap mes ki desa anakan gu-guk gweblaka, ‘Eno îrik gînnî ere mo auyan-tane hap asa golblal.’* 31 Zen ngein sin dep nèsa de ngaya tabin hip de Zi hip dena mes tame gulku, zep zëbe hap dena anakan hamal hap gu-guku, ‘Alap molya Desa drë nwanunnak da tasikî, hen zëno timni molya zëwe batreblak.’ 32 Zep eiwa mes tangan dam gwesinîn: Yesus Zen Zen! Alap mes Desa tîn nîkon etan ngaya taka. Aena mesë kitak hla lak. 33 Zen angkam Alap mo dam taha nakon teipsînkîm nîkin'ira, hen Alap mes zëre mo Enhona zëbe hap zerblaka. Zen in zep hen Desa abe mae hap namen an hlë ta sonezimnira- in kirekam ena asa kara labi'in hen sane labi'inye. 34-35 Sap Daud Bak zëna hom ngatan zi mo lang san dep sewe seka. Hwëna zen man Teipsîn nîka dan ake seka. Zep anakan guku,

---

* 2:28 2:28 Mzm. 16:8-11 * 2:30 2:30 2Sam. 7:12

‘Bian Alap ano Teipsinnî man gubluka,
“Ère mo dam taha nakon emki nikirin- dekon de
hen teipsinkim irik gin hip.
Ki asa hwëna ebe hap de jal zini ere mo tana
iltikinnik sisik gulin.” ’*

³⁶ Zen in zep, Israelk de zi, emki dam taha nakon
de nikirin Zini insa tame tan. Yesussu, men Desa
ena te-lidak sonnak makan la inkke, Zen Desa
Alap teipsinkim drë neka. Zen in Zen- nësa de
ngaya tabin hip de Zi niye!”

³⁷ Petrussu in kim kirekam sane da'ak, zëno
ola in man tangan zëno mae mo enhonak tîsik.
Dekam zep Petrussu zëre mo wal bose walya
in han dakensibiridak, “Aya-wal oso-wal, ëe ki
basa asa syal eibir?- Alap dikim etan asa sam
gwesibiridan hapye.”

³⁸ Petrus ki zep ding gulzimki, “Em ëhalek!
Dekam ëe asa emsa kitak Kristus Yesus mo
bosekam baptis labir. Dekam sa Alap eno
mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi. Zen
dekam sa hen zëre mo Enhona ebe mae hap
hlë ta sonezimdi. ³⁹ Zëre mo Enhosa de hlë ta
sonezimdin hip dena mensa Alap gu-gubiridaka,
zen hwëna nëbe mae en hap hom. Hwëna
tingan men desa Alap Kristussu de taïbliëlan
hap dam tasibi'inka, zen hen zëbe mae hap-
sap eno mae mo walas, aza-tane wal, hen sap
langanak de zi ausu, hëndep lang topse gwennak
dena.”

⁴⁰ Kirekam-kirekam ol zim-zïmkim zë ton-
birida gwe'anka. Hen dekam de ëhalen hap
anakan titi ta gwibi'inka, “Ëngaya gwen hap de

---

* **2:34-35** 2:34-35 Mzm. 110:1

ëdwam gwenna, karek-karek gulin hana gwen zi nikon emki ewet so gwen.” ⁴¹ Men zen Petrus mo ola in kon ehalek, desa dekam zep baptis dabik. Yaklana inkam in zen Yesussu daïbliblak, beyana san ha tiga ribu enkam mes yap.

Yesussu de taïbliblan wenya kim aha-ere enlalakam lowehe gwekke:

⁴² Men zen Yesussu daïbliblak, dekam dua-blaskam de zini in mo tawa tabinnik isrip-sri naban etagal gwe-gwek. Zen gol-gol san aha-ere enlala naban hen tagal gwenda gwek- dekon de Alapsa abe ta gwen hap, hen Bian Yesussu de enlala gweblan hap de rotisa twenblanda gwen hap, hen zep de anggursu otde gwibin hip. ⁴³ Dekam dua-blaskam de dam tasibin zini in owas-owasna beya tangankam syal neibirida gwek, zep dekam kitak man dengguanbirida gwek. ⁴⁴ Zen kitak aha-erenak lowehe gwek, hen zere mae mo kire-kirena apdekam bi neblanda gwek. ⁴⁵ Ahakon zere mae mo kamana hen kire-kirena te-ala hap lirak da gwibik. Te-alana desa tahalha wenya kip kap da gwizimk. ⁴⁶ Hen dekam Alap mo golak mwin-mwankam etagal gwe-gwek- dekon de Alapsa gu sone gweblan hap. Zere mae mo gol-gol san hen apdekam isrip-sri naban tembane tanda gwek. Zeno mae mo enlalana dekam Alap en mo bosesa de ⁴⁷ teip gulsublun en hap lwa gwizimki. Dekam tingare zini man sam neisibirida gwek. Hen Bian mwin-mwankam zini zebon mae de bitï gwen hap mas-gul gweka- Zena men desa engaya gwen

hap dam tasibirkike.*

3

Petrus ne Yohanis ne kim zi lekna dawem lakake:

¹ Aha yaklakam Petrus ne Yohanis ne hen man ang ëka- men kirekam Yahudi zini ëgwë gwenanke. Sap zen kam-en Alapsa nen sone gweblanan. Zen zep hen kam-en Alap mo gol san dep song ëka- dekon de hen en soneblan hap.

² Nonol lilikinni, bosena Nwe-Awesna, zëwe zi lekna yakla jamkam nënne gwezak- dekon de zini, men zen Alap mo golak bitî gwe-gwek, desa te-ala hap aberbe ta gwibin hip. Zini in jaha gweblannak ki hëndep lek gweka. ³ Petrus ne Yohanis neka kim lil zinnak ake guku, ki zep abe soka, “Ap tol te-alasa olbla.” ⁴ Ki zep zë karatda la'anka. Petrus zep hwëna gubluka, “Asa emki karatda son.” ⁵ Ki zep anakare enlala naban karatda so'anka, “Basa wëhë ap olbla'anka?”

⁶ Petrus ki zep etan gubluka, “Ano nik mo te-ala kasona hom tangan. Hwëna ëe ama emsa enbla'an: Nazaret walya Kristus Yesus mo bosekam em luwen hen song gwen.”

⁷ Ki zep Petrus dam taha nakon sap luwen tan hap mas gwebla'anka. Hwëna mumuk ennak zep zini in mo tanana hëndep dek dan naban soson nëblak. ⁸ Hetyak gwesik kininkam zep luwesik ane kinika. Ki zep hëndep Alap mo gol tekson san ërtilkî. Hwëna zini in nama ki isrip-sri hap hetyak-hetyak gwe naserankam të

---

* 2:47 2:47 Kis. 4:32-35

nasen'anka- Alap mo boresa de teip gulsublun naban. ⁹ Zi beyam-byana in zen Alapsa de gu soneblan hap teksonna iwe lowe he'ak, zen kim Alap mo boresa de teip gulsublun naban de të naserannak hla dak, ¹⁰ ki zep zë tame dak, "O an zi lekna men sake!- men zen mwin-mwankam nonol lilikinnik nikin gwendake!" Zao zep sêrkam tangan dengguanbla'ak, "An banakan tangan ki dawem gwenda?!"

Petrus kim zi lekna insa de dawem tan hap dena srip gulsuzimkike:

¹¹ Zini in Alap mo golak de tekson-tekson san Petrus ne Yohanis neka ki babang son naban ang gwizim nisen gwe'anka- hêndep teipsin zini Salomo Swe mo teksonnak êrtilkî. Tingan men zen zë lowe he'ak dekam zep tenggaran naban hlu-hluk gwezak. ¹² Petrus ki zep gubiridaka, "Israelk de zi, em basa lengguanbir? Em san mae habe asa karatda labi'in?- 'Zini an zëre nik mo sosonkam ki dawem lala?' Ahaksa, san ha ema asa enlala eizim'in?- 'Zen Alap hon de tal eisin zi dare. Zep dawem lala.' ¹³ Hwëna kirekam hom. Zen nêre mae mo auyan walya Abraham, Isak, hen Yakob mo Alap, Zen nêp syal gwibir-zimdi- nen dikim Yesus mo boresa mam gun hup. Hwëna em Desa zi tan zi hibe nêr hom êrguzimk. Hêndep Pilatus mo ola ema blum ulblik- zen kim sap zeser sonen hap gublukaye. ¹⁴ Em karek gol gwen srêm enho lalak Zini Yesusu ema tan hap êrguk. Hwëna zi tan zini Barabas Baksa dikim zeser sonezimdin hibe Pilatussu asas lak. ¹⁵ Hwëna nêno mae mo êngaya gwen hap dena men zëno tahanak

lwa'an, hwëna Desa ema lak. Hwëna Alap mes Desa tîn nikon etan ngaya taka. Èe mesë ère mae mo nwekam hla la gwek. ¹⁶ Zini an Yesus mo bosena kim salbiri, dekam zep taïblîblala. Hëndep dekam tangan zep dawem gwera- an kire naka ena hla lanan hen tame lananye.

¹⁷ "Hwëna aya-wal oso-wal, èe tawana: Em tame gun srëmkame kirekam syal eibik. Hen nëno mae mo nol-nola hom anakan tame nuk, 'Nen kire zisie karek la'an.'* ¹⁸ Hwëna orep Alap mo ol ayang gul gwen zini mes ki anakan ègu gwek, 'Israelsa de ngaya tabin hip de Zini sa karek dal.' Zep Alap mo ola iwe dikim zaun hup, em mese kirekam tame gun srëmkam syal eibik.* ¹⁹ Zen in zep, em èhalen, ki Alap osan lwan dahak. Zen dekam sa eno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi. ²⁰ Hen Alap dekam sa Yesus mo enhona hlê ta sone gwizimdi- dekam de eno mae mo enhosa tatete ta gwizimdin hipye. Hen Alap sa etan Yesussu nëp zer sonezimdi. Sap Zen Zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Zini, Bian Alap mensa dam tasîkiye. ²¹ Hwëna Zen ngatan zi mo langnak sa gwë gwera- hëndep Alap de tîngan oto gulsun hup de yaklanak kim de hata'ak, men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini ègu-guk gwekke. ²² Sap Musa man guku,

'Nëno mae mo Bian Alap sa ere mae onakon Ahanaka dam tasizimdi- men kirekam hen asa zère mo olsa de ayang gul gwizimdin hip dam tasîkîke. Zëno ola kitak èsal gwek. ²³ Hwëna

---

* **3:17** 3:17 Luk. 23:34; 1Tim. 1:13 * **3:18** 3:18 Mzm. 22:1-21; Yes. 53

zini men zen de Desa nasalbla srëm gwe'ak, Alap sa desa zëre mo hlil irin nikon golëalsa sone gwerä.'*

²⁴ Musa en hom kirekam guku, hwëna kitak de ahakore Alap mo ol ayang gul gwen zini hen kirekam ëgu-guk gwek. Samuel Bak onakon ki lwasek. Zen an zen ki nër hom lwak, zen kitak zep denaka hamal hap nen gubirida gwek. ²⁵ Hen zëno mae mo ola man apde nëk-men kirekam Alap ola nëno mae mo auyan-aza naban hen ziaha-en gul gwekaye. Zen mes ki hëndep nër hom nëbon mae jowek-men kirekam Abrahamsa gu-gublukaye, 'Eno auyan nakon sa saltïli- kitak de okamanak de zi aususa de oto gulsun hup Denaye.'* ²⁶ Zen in zep nonol ebe mae hap zer sonezimki- ebe mae hap dikim dawemsa golzimdin hip, hen emsa dikim ere mae mo karek gulin hala seran nakon halen tabin hip."

4

Petrus ne Yohanis neka kim Yahudi mo teipsin sinode san dep deisya hakke:

¹ Petrus ne Yohanis ne in kim kirekam tawa labi'inka, ki zep hen Alap mo golak de syal tan zini, zëwe de jana nabare zi mo teipsinnï, hen Sadukikam de gubirida gwen zini yaïng gwezak.

* ² Zen zep zë jal neizim'ik, sap zen man

---

* **3:23** 3:23 Ul. 18:15,18-19 * **3:25** 3:25 Kej. 22:18 * **4:1** 4:1 Sadukikam de gubiridan wenya, zen hen Yahudi mo aha hliknamen zen anakan tawa da gwibikke, "Zini bëjen tïn nikon ngaya gwen." (Kis. 23:6-8)

tawa labi'inka, “Nen tîn nîkon esa ëngaya gwer, sap Yesus ki nër hom tîn nîkon ngaya gweka.”

³ Zao zep hëndep balk nosok, ki zep hëndep bwinak se nosoink- kaknak de hwëna taken-taken gwizimdin hip. Sap dekam man kawe'ak.

⁴ Hwëna men zen zëno nik mo tawa labinni insa ësane gwek, dekam beya tangankam Yesusu etan daïblîblak. Dekam Yesusu de taïblîblan wenya, zi ensa de aïtbinkim, san ha lima ribunak mes yap hatak.

⁵ Ka'ankam zep hwëna Yahudi mo teipsîn sinodenak dena Yerusalemk ëtagam gwek. Teipsîn sinodenak dena in, zen ahakon Yahudi mo nolnolkam dena, bong-bongkam dena, hen Musa mo tîti tabin olsa de tawa ta gwibin wenya. ⁶ Alap mo golak de syal tan zi mo teipsînni, Hanas Bak, man hen iye zemka tagal gulsuku- Kayafas, Yohanis, hen Aleksander maesa. ⁷ Ki zep hwëna Petrus ne Yohanis neka de teisya halzan hap nenbiridak. Zao zep taken-taken nei gwizim'ik, “Em nara mo bosekam hen nara mo sosenkame zi lekna ansa dawem lala?”

⁸ Petrussu ki zep Alap mo Enhona ing gwe heblaka. Zen zep ding gulzimki, “Ano mae mo teipsîn-teipsînni hen bong-bongkam dena, ⁹ zi lekna ansaë mo kwasang ëblalke, em in zebe namen asa taken-taken eizim'in, ‘Em banakane dawem lala?’ ¹⁰ Angkam desaë ebe mae hap srip gulsuzim'in- hëndep kitak Israelk de lowe gwen wenya kip: Zen Nazaret walya Kristus Yesus mo sosenkam dawem gwera- mensa ena te-lidak sonnak makan la inkke. Hwëna Alap mes Desa tîn nîkon etan ngaya taka. Zen in zep tangan

zini an zëno sostonkam dawem gwera. ¹¹ Yesus Zen Zen- ngîrîn bol Tenyaye, men kirekam Alap mo olak lwakke,

'Gol tenya men desa em gol tauk gwen wenya
baes eibik,

hwëna Bian Alap zep desa bolak ik gîlkî.'*

¹² Zen Zëbon en onakon esa ëngaya gwer. Sap Alap hom aha zisi dam tasi'îra- zëno bosekam de okamanak de zi ëngaya gwen hap denaye."*

¹³ Kim zë nakek, ki zep zë tame nosok, "Zi darena an totore zi. Zen hom sekola ëka." Hwëna zen mae hap denggwanzim'ik, "Zen udobe naban aïsîl ë'ara." Dekam zep zë tame nosok, "O an Yesus mae han zen am apdenak ëtë gwëk." ¹⁴ Hwëna zini in desa dawem laka, deban zë apdekam ërzau'unka. Zep ding nulzim srëm gwëk. ¹⁵ Ki zep ë nakon de eissîli boran hap nenzimk- dekam de zë-en olsa aha-en gun hup. ¹⁶ Ki zep zë zënaka dakensibiridak, "Nen banakan esa zi darena in eizim? Sap tîngare Yerusalemk de zini mes zëno nik mo sërkam de owas syal gwibinni insa ëtawa gwëndal. Hen nen banakan molye anakan ulsuk, 'Owasna in hom jowek.' ¹⁷ Hwëna dekam de langa san gol haladan srëm hap, nen esa jalse eizim: Zen bap zen etan zëno bosekam tawa la gwibin."

¹⁸ Ki zep etan lilzîn hap nenzimk. Zao zep jalse neizimk, "Etan bahem Yesus hup dena lonbirida nasen gwen, hen zëno bosekam bahem tawa la gwibin."

---

* **4:11** 4:11 Mzm. 118:22 * **4:12** 4:12 Yoh. 14:6; 1Tim. 2:5

19 Hwëna Petrus ne Yohanis ne ki zep ding ulzimki, “Emki dam gulsun: San ha dawemna ëe asa eno mae mo dwam gwibin sin ang ër? San ha Alap mo dwam gwibin sin asa? 20 Sap in desaë Yesus hon sane ë gwek hen kara landa gwek, ëe molyë desa lonbirida srëm gwe-gwek.”

21 Kim zë etan anakan jalse neizimk, “Em de etan kirekam lonbirida naserankam, ki asa emsa karek osol,” ki zep wet oson hap nenzimk. Zen mae hap kirekam nenzimk: Zen hom dam nulsuk, “Kirekam esa karek osol.” Sap tïngare zini zëno nik mo owas syal gwibinni in hap man Alap mo bosena teip nulsu'ak. 22 Sap zi lekna insa dawem laka, tahunna mes 40kam tamanblak.

Yesussu de taïbliëlan wenya kim Alapsa nen soneblakke:

23 Petrus ne Yohanis neka kim tapbla nosok, dekam zep wal bose wal zebon osan dep ola halka. Zao zep lonbiridaka- in desa jalse neizimkye. 24 Zen kim ësak, dekam zep apdekam enlala zon tasïblin naban Alapsa anakan nen soneblak, “Bian, Em ano mae mo teipsinnï. Nglina, kamana, hen hina Eme yang tabirki, hen tïngare kirekam-kirekamna.* 25 Orep ano mae mo auyanna Daud, men zen ere mo ola ayang gul gwekake, zëbon ere mo Enhona man ing gwe heka, dekam zep anakan ayang gulzimki, ‘Zen ba hap waba hap Alapsa de jal gweëlan hap ëïlman gwe-gwenan,

---

* 4:24 4:24 Mzm. 146:6

hen zi trana ba hap zereijan hap kalang nê
gweblanan?

²⁶ Okamanak de teipsîn-teipsîn wenya

zen olsa aha-en nul gwe'an,

hen mam-mam wenya man ëtagal gwe-gwe'an-
Bian, Ere han hen ere mo dam tasîn Zini in han
dikim zieiian hap.’*

²⁷ Zen eiwa mes ki kirekam nêno mae mo
ngîrînnîk lwak! Sap Herodes ne Pontius Pilatus
ne ëna awe mes Yahudi srêm zi niban hen
Yahudi zi niban ola iaha-en ulki- dekam de
ere mo dam tasîn lalak Zini Yesussu tan hapye.

²⁸ Hwëna zen dekam ere mo dwam gwibin sin
ki syal neibik- men kirekam ena hamal hap
kalang gwe gukuke. ²⁹ Zep Bian, emki enlala
gwibin- insa anakan asa nenbiridalke, ‘Ëe asa
emsa karek labir- em de zëno bosekam tawa
tabinkimye.’ Hwëna sosonna E-en esa ki abe
mae hap gol gwizimdi- ëe dikim ere mo olsa
udobe naban tonbirida gwen hapye. ³⁰ Zep Emki
ere mo dam tasîn lalak Zini Yesus mo bosekam
zi sang-sangsa dawem ta gwibin, hen owas-
owassa syal gwe-gwibir-zimdin- dekam deka
tingan daïblihlak.”

³¹ Kim nen sonesïblik, Alap ki zep gola men zao
tagal gwek ëwak taka. Zëre mo Enhona dekam
zep ing gwe hebiridaka. Zen dekam zep udobe
naban Yesus hup de Alap mo ola donbirida gwek.

*Zëre mae mo kire-kirena kim apdekam bi
nëblanda gwe'akke:*

---

* **4:26** 4:26 Mzm. 2:1-2

³² Tîngare Yesussu de taïbliðlan wenya dekam enlala aha-erekam lowehe gwek, hen enho aha-enkam. Zen hom zère mae mo kire-kirena zère en hap inik nëblanda gwek, hwëna kitak apdekam bi nëblanda gwek.* ³³ Dua-blaskam de dam tasibin zinik dekam zep sosonna mam gwizimk- zen dikim anakan gol halada gwen hap, “Yesus mes etan tîn nikon ngaya gweka.” Alap mo kwasang-kwasangna dekam kitak zëbon mae onak lwa gwizim'ik. ³⁴ Dekam Yesussu de taïbliðlan wenya hom mae ëtahalha gwe-gwe'ak, sap dekam zini zère mae mo kamasa ahaksa gol maesa te-ala hap lirak da gwibi'ik. ³⁵ Te-alana desa zep dua-blaskam de wenya in hap kap da gwizimzik. Zen desa zep hwëna tahalha wenya kip kae nëblanda gwizimk. ³⁶⁻³⁷ Dekam zep hen lang tekna Siprus kore zini, Yusup, ngasa te-ala hap lirak taka. Te-alana desa zep kitak dua-blaskam de wenya in hap zerzim zika. Zini in Lewi Bak mo ausu nakorena. Dua-blaskam de wenya in man hen desa bose dak Barnabaskam. Bosena in mo enlalana, “Zi mo enlalasa de tatete ta gwizimdin hip de zi.”

5

Ananias ne Sapira ne kim Alap mo Enhona boton lakke:

¹ Ahana hen zini ki, bosena Ananias Bak. We zem bosena Sapira. Zen hen kamasa te-ala hap lirak uk. ² Hwëna zen man te-alana zère nikip hli lasik. Aha hlik en naka zep Ananias dua-blaskam de wenya kip anakare ola ban zerzimki,

---

* **4:32** 4:32 Kis. 2:44-47

“An tînganë ep zerzim'in.” Hwëna we zeban mes kirekam de ahap labin hip ola aha-en uk.

³ Ki zep Petrus gubluka, “Ananias, em bap ere mo enhonak dowal mo kîgîsa kara ta'ara? Em zebe Alap mo Enhona boton tanda. Te-alana an erep ema hli tasîli. ⁴ Kamana in lirak gun srëmnak, zen dwan ere nik mo denakake. Hen kime lirak gulku, te-alana zen dwan hen ere nik mo denakake. Diki emaka asa gubiridala, ‘Ëe aha hlik en tolakaë golzim'in.’ Hwëna em an asa en home boton tabirida. Hwëna Alapsae boton tanda!”

⁵ Ananias kim sane ta'anka, ki zep zë hëndep tokna zanka. Kîtak men zen ësak, dekam zep sërkam äairi'ak. ⁶ Wal sei-siwiri ki zep yaïng gwezak- tok naka de tahalehan hap. Kire naka zep drë nwanun hap nêrhak.

⁷ Yakla nwenan san ha dan-ahan damank, ki zep hwëna we zem hatazak. Zen hom tame gu'uk- in zen ki zi zebon lwakye. ⁸ Petrus ki zep takensibirki, “Emki asa gublun: San ha eiwa te-alana an zen en?”

Ki zep ding gulbluk, “In eiwa, zen en.”

⁹ Petrus dekam zep ding gulbirki, “Em bap ola aha-en ulki- Alap mo Enhosa dikim akasiblin hapye! Emki tana sasak-sasaksa sane gwe gun. Zini men zen eno zi mo tokna nêr dwanunan, zen lwanda ha'anzal. Zen hen kirekam sa eno tokna nolwet sol!”

¹⁰ Zen hen mumuk ennak zep tokna zank. Wal sei-siwiri in kim yaïng gwe'anzak, ki zep zë we zik mo tokna hla nulzik. Desa ki zep hen zi zik mo alp nakon de lo nwanun hap nol inehak.

¹¹ Dekam tangan tîngare Yesussu de taïbliðlan wenyä hen tîngan men zen ësak dawemkam tangan äairi'ak.

Dua-blaskam de dam tasibin wenyä kim zini beyakam dawem da gwibikke:

¹² Dua-blaskam de dam tasibin wenyä dekam zep owas-owasna beyakam zi trana in mo ngirînnik syal nei gwibik. Yesussu de taïbliðlan wenyä in dekam man Alap mo golak ëtagal gwe-gwek- Salomo Bak mo teksonnak. ¹³ Yesussu de taïbliðlan srëm wenyä, zen hom zë ëgolek de gwe-gwek. Zen man näribirida gwek, hwëna man tangan hen dawemkam blikip neisibirida gwek. ¹⁴ Hwëna zao kim lwa se'ak, zao zep etan Yesussu de taïbliðblankam ëmas-mas gwe zahe'ak- sap zi, sap we. ¹⁵ Hëndep dekam zep zi sang-sangna ora san zato naban hen deyol dëre naban kang nul zahe gwek. Man ëenlala gwe-gwek, "Petrus de desan taman zankam, zëno au-au en mae nik de kwë tabir zinkam, zen dekam sa ëdawem gwer." ¹⁶ Zini beyam-bya tangan nik Yerusalem mo golek de ë-ë nakon zi sang-sangna kap nulhal gwezak- hen dowal de tilbiridan mae naka. Zen dekam zep kitak ëdawem gwe-gwek.

Dua-blaskam de dam tasibin wenyäka kim karek da gwibikke:

¹⁷ Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni dekam zep wal bose wal zeban zihusus gwibirida'anka. Zen kitak Saduki hon de bitî gwen wenyä. Zen mae hap zihusus gwibirida'anka: "Abon mae onakon kim hwëna

beyakam wet so gwe'an." ¹⁸ Dekam zep dua-blaskam de dam tasibin wenya insa dahyok. Ki zep bwinak yal nulnek. ¹⁹ Hwëna kam zep Alap mo dam taha nakore zi lîlikînnî talusuzim niraka. Desan zep golëwet so gweka. ²⁰ Man zë gubiridaka, "Em sek gwen. Alap mo gol teksonnak ëzauk. Dekon ëngaya gwen hap de ola insa kitak lonbiridak." ²¹ Kim litik, kirekam zep ki hëndep syal neibik.

Alap mo golak de syal tan zi mo teipsînnî dekam zep hen wal bose wal zeban Alap mo gola iwe aha teksonnak golëyaïng gwe zaka. Dekon zep Yahudi mo teipsin sinodenak dena nen sonebiridak- hëndep tîngan. Zen kim yaïng gwezak, dekam zep Alap mo golak de jana nabare zini nenbiridak- bwinak de zini insa de kap gul halzan hap. ²² Zen kim bwinak yaïng gwek, hwëna hom zë hla nulidak. Kim lwan dahak, ki zep nenbiridak, ²³ "Ëe kimë zë yaïng gwenal, dekam lîlikînnî kitak tayalsibiri danna. Hen lîlikin kara tabin hip dena, zao ëzaun dasan. Hwëna kimë lalusundal, ëe homë mae zë zini hla lal!" ²⁴ Kirekam kim nenbiridazak, dekam zep jana nabare zi mo mamna hen Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna in enlalana anakare hap ëtopse gwe'ak, "An ki banarekam sa lwal?"

²⁵ Hwëna ki zep zë zini gubirida zaka, "Emki ësan! Em mensa zini bwinak yal ulnek, zen angkam Alap mo gola an mo aha teksonnak zi beyam-byasa tawa dabi'in!" ²⁶ Jana nabare zi mo mamna in dekam zep desan dep golësek gweka- etan de zitahyo halzan hap. Hwëna sam-sam enkam kwang nulida halzak- mae hap,

“Nene jala ban kwang ulida ha'ak, ki zi trana an sa nësa kasokam mos-mos da gubir.”²⁷ Ki zep etan nolëbiti gwezak- dekam de Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni in taken-taken gwibiridan hap, tîngare teipsin-teipsin zi mo nwenak.

²⁸ Zen man gubiridaka, “Èe dwan mes-am ol drakkam emsa anakan jalse eibiridak, ‘Em bahem zini in mo bosekam tawa ta gwibin.’ Hwëna em mese kitak de Yerusalemk de zini tawa la gwibik. Hen em dekam ema êkalang gwe'an- Yesussu de tan jal hap de zen hwëna asa tamerazan hap!”*

²⁹ Petrus ki zep wal bose wal zeban ziding gulku, “Nen diki Alap ensa nen betek gweblan. Zi bosyansa bap nen!”³⁰ Nëno mae mo auyan-aza mo Alap, Zen mes Yesussu tîn nikon ngaya taka- mensa ena te-lidak sonnâk makan la inkke.³¹ Hwëna Alap mes Desa zëre mo dam taha nakon de teipsin hip drëne seka- dekon de irik gin hip hen ngaya tabin hip, hen Israelk de zisi dikim halen ora san dep golëwet so gwen hap, hen zëno mae mo karek-kareksa dikim tap gulsuk gwizimdin hip.³² Asa hen mes ki dam tasibirki- dekam de ola insa gol halada gwen hap. Hen owas-owasna mensa Alap mo Enhona abe mae hap gol gwizimnira, zen ola insa dikim eiwa gul gwen hap. Zep zini men zen Zënaka betek në gwebla'an, zëbe mae hap angkam man Alap zëre mo Enhona zer gwizim'ira.”

³³ Kirekam kim Petrussu nasalblak, dekam zep ëjal gwe'ak, hëndep tameran hap zep enlala

---

* 5:28 5:28 Kis. 4:18; Mat. 27:25

neibirida'ak. ³⁴ Hwëna Farisi walya bosena Gamaliel Bak zao hen gwë'anaka. Zen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin hip de zi, hen desa zini man blikip neisik gweblak. Zen ki zep luweka, ki zep gubiridaka- dua-blaskam de wenya insa de ë nakon golëeissin dalaboran hap. ³⁵ Ki zep gubiridaka, "Israel mo ausu nakore zi, dawem enkam emki anakan ënlala gwen, 'Kirekam asa eibiridal.'" ³⁶ Sap orep zini bosena Teyudas, zen man zënaka gu gweblaka, 'Ëe mamna,' dekam zep zini 400 enkam ang nëblak. Hwëna kim dak, dekam zep zëbon de ang ta gwen wenya in sekwak gwek, hëndep dekon etan banakan mae hom lwak. ³⁷ Zëno hyanak kim sensus nuk, dekam etan Galilea walya Yudas man golëilman gweka. Hwëna kim hen dak, zëbon de ang ta gwen wenya dekam zep hen sekwak gwek. ³⁸ Zen in zep, angkam an zen ki lwa'an, ëe ama emsa titi tabi'in: Bahem banakan mae gweibiridan. Nwe enkam emki kara tabin. Sap zëno mae mo syala hen tawa tabinni, zi mo enlala san de lwa'ak, sa topse gwizim. ³⁹ Hwëna Alap mo enlala gwibin sin diki syal ta'ak, esa topse eibiridal. Nene hwëna lamera'ak, ki hwëna sa nwe-mase gwer- san de Alap han de zerilman gwenna kiye."

Zëno ol san zep ang tak. ⁴⁰ Ki zep etan dua-blaskam de wenya insa de golëbiti gwezan hap nenbiridak. Zao zep dangolebik. Ki zep nenbiridak, "Dekam sek gwek. Hwëna Yesus mo bosekam bahem etan tawa ta gwibin."

⁴¹ Zen hwëna isrip-sri naban zep kon sek gwek. Sap Alap mes desa anakan gubiridaka,

“Zen mes ëdakastik- Yesus mo bose hap de kareksa goltowen hapye.”* ⁴² Zen hwëna hom nolzausuk- anakarekam de tawa ta gwibin niye, “Yesus Zen Zen- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye, mensa Alap gu-guk gwekaye.” Zen yakla jamkam Alap mo gol teksonnak hen zi mo gol-gol san donbirida gwek.

6

Kristen zi mo tahasa de trî so gwizimdin hip kim zini tuju enkam dam dasibikke:

¹ Dekon kim lwa se'ak, Yesussu de taïbliëblan wenya dekam zep ëbeya gwe song gwe'ak. Dekam Yahudi zi ausu nakore zini men zen Yunani zi mo langnak de lowehe gwenkam Ibrani ola eititi neibik, zen man jakal neibiridak- men zen nama Ibrani olkam don gwibikye. Mae hap jakal neibiridak, “Em Ibrani ol tawa wenya ano mae mo we sem-semna ema ti kul sonenda gwe'an- tembanena in kim kae eibirida gwenanye.”

² Dekam zep dua-blaskam de zini in tagal nulsuk, ki zep zë nenbiridak, “Aya-wal oso-wal, ëe de Alap mo olsa de tawa tabinsi golzausun hup hom dakasti'in- dekam de hwëna tembanesa kae gwibirida gwen hapye. ³ Diki dawemna zisi emki ere mae mo ngir'in nikon tuju enkam dam tasibin- ere mae mo anakan de tame tabin nika, ‘An enlala blala hen Alap mo Enhona ki zëbon mae onak lwa'ara.’ Zëbe mae hap aka syala insa wei kul sonezimk, ⁴ ëe akakim aha

---

* 5:41 5:41 Mat. 5:10-12; Yak. 1:2; 1Ptr. 4:13

syalak ëhir-hir gwe srëm gwe-gwek. Hwëna ëe dekam anakare enlala en naban asa lowehe gwer: Biansa asa en sonebla tine gwer, hen ëngaya gwen hap de olsa asa tawa labir tine gwer.”

⁵ Tïngan desan zep ki ang tak. Dekam zep zini dam dasibik.

Ahana Stepanus. Zen dawemkam de Yesussu taïbliëlan tanganna, hen Alap mo Enhona mes dawemkam ing gwe heblaka.

Ahana Pilipus, Prokorus, Nikanol,

Timon, Parmenas,

hen Antiokia walya Nikolas. Zen nër hom Yahudi hon til zïka, hwëna dekam zep nabakam Yesussu taïbliëblaka.

⁶ Tujukam de zini insa kim dua-blaskam de zini in hap nolëtreizimk, dekam zep Alapsa zëbe mae hap taha tehabirida inen naban abe dak.

⁷ Dekam zep hëndep Yesus hup de Alap mo ola Israelk nollanga gwesïkhal song gwek. Hen Yerusalemk dekam zep nabakam Yesussu de taïbliëblankam ëmas-mas gwe-gwek. Hen Alap mo golak de syal tan zini dekam zep hen beya tangankam Yesussu daïbliëblak.

Stepanussu kim balk dakke:

⁸ Dekam Alap Stepanus hup sosonna hen kwasang-kwasangna mam tangankam gol gwe-blaka. Zen in zep owas-owasna zi tra mo nwenak syal gwe-gwibirki. ⁹ Hwëna Yahudi mo aha but srëm golak de wenyik zep husus nëbla'ak. In zen husus nëbla'ak, zen men zen aha lang nakon Yerusalemk yaïng gwe zakke- ëna Kirene kon, Aleksandria kon, langna Kilikia kon, hen Asia

kon. Zëno mae mo but srëm gola, bosena, “zi mo tana iltikinnik de teinikirin srëm zi mo dena.”
* Zini in man Stepanus hun nërol tetek gwe'ak,
10 hwëna zen bëjen zëno ola gulsublun. Sap Alap mo Enhona man zëbe hap enlala blala ing ta sone gweblaka.*

11 In zep zen aha zi hip te-alasa nolzimk-dekam de zen boton ol blo-blokam Stepanussu anakan zergun hup, “Ëe ama asalblak. Zen man Musa mo titi tabin ola ban Alap han lamang soka.” 12 Zen kire olkam zep Yahudi zi mo nolnolik mo enlalana ben-ben dazim'ik- hen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin zi mo, hen zi tra mo enlala naye. Dekam zep hëndep Stepanussu balk da halzak- Yahudi mo teipsin sinodenak de zertrën hapye. 13 Zen hen man klak tan zini insa kwang nulida halzak. Zen zep eguk, “Zini an Alap mo gol dawemna an han Musa mo titi tabin ola ban man lamang so gwenda. 14 Ëe ama anakan de torannak asalblak, ‘Nazaret walya Yesus, zen sa Alap mo gola ansa dri yulsu zula. Hen Alap hap de syala mensa Musa nöp hli yulzimki, desa sa kitak wet gulsulu.’ ”

15 Tingan in zen teipsin sinodenak teinikin'ik, Stepanussu man karatda da'ak. Zëno nwe-masena dekam man liwe heblaka- san de Alap mo dam taha nakore zi mo nwe-masena kiye.

---

* 6:9 6:9 Kirekam de but srëm gola insa bose gunkum, “zi mo tana iltikinnik de teinikirin srëm zi mo dena,” dam gulsunnu, zini in nër hom zi mo tana iltikinnik de babu gwen nakon wet so gwek. * 6:10 6:10 Luk. 21:15

7

Stepanus kim sap zëre mo timni golsriwekake:

¹ Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinnî dekam zep takensîblika, “In san eiwa denaka ki ètonnan?”

² Stepanus ki zep ding gulku, “Aya-wal oso-wal hen biankam dena, emki asa sane tan. Nëno mae mo auyanna Abraham kim nama Mesopotamia mo langnak gwë'ankake, zen kim Haran san dep al gwe srëm gwe'anka, dekam Teipsin Zini Alap man Zënaka zertrëblaka. ³ Ki zep zë gubluka,

‘Em ere mo langna hen ere korena hli yuluda. Langna men desaë ep goltrëbla'ak, desan dep al gwe.’*

⁴ “Abraham dekam zep langna Kasdim kon Haran san dep al gweka. Bi zem kim tîlkî, Alap dekam zep etan langna awe dep zer sone zaka.*

⁵ Dekam Alap hom mae kama maena Abraham de desa bi gwibin hip golblaka, hwëna sap'nen gu-guk gweblaka, ‘Langna an eno auyan-aza sa bi neibir.’ Hwëna Abraham dekam hom walas gwe'anka.* ⁶ Zen man hen hamal hap gubluka,

‘Eno auyan-azana sa zi mo lang san ëal tal. Zëwe de zini sa desa tahunna empat-ratus enkam jap nul sonenda gwer hen karek da gwibir. ⁷ Hwëna hyanak, Èe asa zëwe de zisi karek tabir. Dekam sa eno auyan-azana langna in kon wet so gwer. Dekam sa hwëna langna awe

---

* **7:3** 7:3 Kej. 12:1   * **7:4** 7:4 Kej. 11:31; 12:4   * **7:5** 7:5 Kej. 12:7; 13:15; 15:18; 17:8

Asa betek nē gweblal, hen otweransa sa abe hap tru dasîk gweblal.’*

⁸ Dekam kim Alap Abraham hap ol gu-gublun yala insa golblaka, dekam zep Abraham han ola zeraha-en gulku,

‘Em de ola an san ang gwen hap, em ere mo auyan-tane walya ban to mipna ziblom tasîk gwibir.’

Ki zep hwëna Abraham Isaksa wë taka. Ming-guna kim aha-en tamank, dekam zep to mipna blaonsubluka. Etan Isak Yakobsa wë taka, hen Yakob dua-blas enkam wei-wik gulku- nëno mae mo zi ausu mo auyansa.*

⁹ “Hwëna Yakob mo wasna in oso zem Yusupsu man husus nëblak. Desa zep zi mo tana îltikînnik de babu gwe-gwen hap Mesir hip te-alakam neirzink. Hwëna Alap man zë kara ta gweka. ¹⁰ Zen zep jalom ëk tîhî nakon zeser sone gweka, hen enlala blalsa zer gweblaka, hen Mesirk de teipsîn zi mo nwenak dikim dawem gwen hap dena zep golblaka. Hëndep teipsîn zini in dekam zep zëno alp nakon de hen teipsîn hîp gubluka. *

¹¹ “Hwëna dekam zep usak yala tîngare Mesir mo langnak hen Kanaank awe hatak. Dekam zep karekkam ëtahalha gwek. Nëno mae mo auyanna dekam hen usak naban lowehe gwek.

¹² Yakob kim salka, ‘Mesirk gandumnu ki,’ dekam zep wasna zemka lup gul soneka- dekam

---

* **7:7** 7:7 Kej. 15:13-14; Kel. 3:12 * **7:8** 7:8 Kej. 17:9-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-35:18 * **7:10** 7:10 Kej. 37:11; 37:28; 39:2; 39:21-23; 41:37-44; Mzm. 105:20-22

de zëwe te-alakam lop tan hap.* 13 Etan kim tap gweka, dekam zep etan lup gul soneka. Hwëna dekam zep Yusup gubiridaka, 'Ëe an zen-Yusupye.' Mesirk de teipsin zini in dekam zep tawa gwibiridaka, 'Hare an Yusup mo iye sake.' 14 Yusup dekam zep bi zemka gu soneblakawe wal walas naban de kitak zëre osan dep al tazan hap. Dekam beyana 75 enkam zep al tak.* 15 Yakob Mesirk zep tilki. Hen nëno mae mo orep de auyan-azana zao zep juwe gwekhen hen sap Yusup zëna. 16 Zëno mae mo toktokna man etan Sikem san dep nolëlwandahal gwezak- zëwe de lo tasik gwibin hip, men zao hen Abraham zënaka lo dasikke, zëna men desa ngana Sikemk walya Hemor Bak mo auyan-tane walyak te-alakam zerkake.*

17 "Abrahamsa mensa Alap gu-guk gweblakazao de zaun hup kim golek de gwe'ak, dekam nëno mae mo auyan-azana mes tangan Mesirk ëbeya gwek.* 18 Dekam hwëna Mesirk aha zi teipsinkim irik gilki- Yusupsu de tame tan srëm nik.* 19 Zen nëno mae mo auyan-azasa yane-neta gwibirki hen jap gul sonenda gweka, hëndep wal baizilsï de honak yal gulne gwen hap tik-tik ta gwibirki.*

20 "Musasa dekam zep hen jaha gwek. Hwëna an-bi zem man tame lak, 'An totore walassa hom.' Zen zep golak dan-ahare ben enkam tol

* 7:12 7:12 Kej. 41:54; 42:1-5 * 7:14 7:14 Kej. 45:1-18; 46:1-7;

46:27; 49:33 * 7:16 7:16 Kej. 23:3-16; 50:7-13; Yos. 24:32

* 7:17 7:17 Kis. 7:7 * 7:18 7:18 Kel. 1:7-8 * 7:19 7:19

Kel. 1:10-22

ërgwëk. ²¹ Embwan naban kim hëndep honak tak laink, hwëna teipsin zini in mo wenam zep zer inek. Zen zep zère mo walas makan hanan tak.* ²² Mesir zère mae mo enlala blalkam zep tawa dak. Zëno syala hen ol toranna dekam zep sosen gweblak.

²³ “Musa mo tahunna kim empat-pulukam altïlsïblik, dekam zep enlala gweka, ‘Ëe anik ère kore naka hlauludak.’ ²⁴ Zen kim hlauluda'anka, dekam zep hwëna Mesir walya Yahudi walsya de tangolennak hla ta'anka. Dekam zep hwëna Yahudi bose zem insa de sap zerzaunnuk Mesir walya insa mos ta guku. ²⁵ Musa dekam man tim gu'unka, ‘Are korena sa asa anakan tame dal, “Alap an desa dam tasi'ïra- nësa dikim gwis gwe sonen hapye.” ’ Hwëna zen hom kirekam tame dak. ²⁶ Ka'ankam, ki zep etan Yahudi bose zemka ake'anka. Man tobe ë'anka. Ki zep sap anakare ola ban kles so'anka, ‘Em an Yahudi bose omkake! Em ba habe enaka karek oso'ara?’

²⁷ “Hwëna men zen wal bose zem insa lek-lek ta'anka, zen zep Musasa anakare ola ban ata taka,

‘Emsa nara teipsin hip gubluka- dekam de darak gwen zisi klis gul gwen hapye? ²⁸ Em san asa de tan habe hen dwam gwebla'ara- men kirekame Mesir walya ir takake?’

²⁹ Musa kim kirekam salblaka, dekam zep enlala gweka, ‘O ano zi tanna in mes-am tïngan ëtawa gwendal,’ dekam zep langna Midian san dep

---

* **7:21** 7:21 Kel. 2:1-10; Ibr. 11:23-26

heya gweka. Zao zep zi mo langnak gwë gweka. Walasna zao zep dan wë soka.*

³⁰ “Zao kim tahunna empat-pulukam taman-blak, Alap mo dam taha nakore zini ki zep zi srëm langnak Musa hap zënaka zertrëblaka-kwatapna Sinai golek denak. Man zë nwe-mase gweka- syauk nubare te tyum-tyumnu kiye. ³¹ Kim syauknu insa hlaul seka, ki zep tenggwanbi'inka. Dekam zep golek kon de hlaun hup song gwe'anka. Hwëna dekam zep Bian mo ola anakan salka,

³² ‘Ëe an eno auyan wal mo Alap- Abraham, Isak, hen Yakob mo Alap.’

Musa dekam zep aïrîn hïp yal-yal gwe'anka, hen desan de kara gwen hap man aïrî'an.

³³ “Dekam zep Bian etan gubluka, ‘Sepatuna alsîk, sap kamana an zaoe zau'ura ëre en hap dena. ³⁴ Ano zi bi gwibiridanna, mensa Mesir karekkam jap nul sonenda gwe'an, mesë hlauludak. Hen zëno mae mo ësöl-söl gwegwenna mesë sane gwek. An zebë dekam de hîl tî sonebin hip ati gwenanzal. Zep angkam Ëe ama etan Mesir sin dep emsa zer sone'an.’

³⁵ Musa in men desa nonol anakare ola ban baes nëblakke, ‘Emsa nara teipsîn hïp gubluka-dekam de darak gwen zisi klis gul gwen hapye?’ Hwëna Alap Zen desa zer soneka- zen de teipsîn hïp, hen zen de zëre mo bi gwibiridan zini insa hîl tî sonebin hipye. Hen Alap mo dam taha nakore zini men zen syauk nubare te makan zënaka zertrëblaka, zen hen man mas

---

* **7:29** 7:29 Kel. 2:11-15; 2:21-22; 18:3-4

gwe-gweblaka.* 36 Musa dekam zep Mesir kon gwiswe soneka. Dekam de taïblïblan hap owasowassa syal gwe-gwibir-zimki- nonol Mesirk, hi bosena Kal-kalak, hen sasa langnak kim empatpulu tahunkam golëlowehe gwekake. 37 Zen Îsrael Bak mo ausu nakore zini insa hamal hap anakan gu-gubiridaka, 'Alap sa ahanaka ere mae mo ausu nakon dam tasizimdi- men kirekam hen asa dam tasikike, zëre mo olsa de ayang gul gwizimdin hip.* 38 Zen in kim sasa langnak golëlowehe gweka, dekam Alap mo dam taha nakore zi niban kwatapna Sinaik aïsîl ë gweka, hen zen dekam zep ëngaya gwen hap de ola hamal hap salka. Zen desa zep nëbe mae hap hli yulzimki.*

39 "Hwëna nëno mae mo auyan-azana man desa de betek gweblan hap baes ta gwek. Zen dekam ëk enkam Musasa ang në gwebla'ak, hwëna enhonak Mesir sin de etan lwan dahan hap de enlala en lwa gwizimki.* 40 Dekam zep Harunsu nenblak, 'Abe mae hap em yang tabin dowal-dowalsa yang tabir-zimdin- zen deka nësa etan Mesir sin dep nolëlwana dahak. Musa Bak in zen nësa sîl tïbirhal zaka, ëe homë angkam anakan tame la'an, "Zao gwë'ara." ' 41 Dekam zep yang tasin dowala zisyal gweblaka-sapi tane nwe-mase makare naka. Ki zep otweranna dowala in hap tru da seblak, hen tembane yala zëno bose hap syal neibik. Hwëna dowala in sap zëre mae mo tahakam de syal gweblanna.

---

* 7:35 7:35 Kel. 3:1-10; 2:14 * 7:37 7:37 Ul. 18:15-18 * 7:38 7:38 Kel. 19:1-20:17; Ul. 5:1-33; 9:10 * 7:39 7:39 Bil. 14:3

⁴² Alap Zen dekam zep tahanna gweisibiridaka, 'Amki dowal-dowalsa betek eibirida gwek- hen nglinak de keis maesa.' Zep Alap mo ol ayang gul gwen zini mensa anakan ale nul gwek man hen dakastî'in,

'Israelk de zi, em kime sasa langnak empat-pulu tahunkam lowehe gwek, em abe en hap home otweranna hen aha kire-kire maena ol gweblak. Em ema yang tabin dowal-dowal hap hen ol gwizimk. ⁴³ Sap em dekam Molok Bak ne keis nibare zini Refan Bak nekae boklena kom oso gwizimk- ena mensae yang ososukke. Èe in zep asa emsa è yala Babel mo men eiha san dep yal gul.'*

⁴⁴ "Hwëna angkam Alap mo gol hap denakaë emsa tonbirida'an: Musa kim sasa langnak golëgwëka Alap man gubluka, 'Abe hap em dey-olkam de golsa syal gwibir-blin- men kirekamë ebe hap goltrëblakke.' Dekam zep gola insa zisyal gwibir-blika, hen gola insa man zëre mae mo lowehe naseran san zial gulusen gweka. Sap Alap man dwam gwibiridaka- gola insa de hlaunkum de anakan dam gulsuk gwen hap, 'Alap man nësa golëlowe he'ara.'* ⁴⁵ Ki zep hëndep langna an san dep nolsong gwezak-Yosua Bak kim golëeija song gwe zakaye. Alap hen dekam man Zënaka de tame tan srëm zini insa golëalsa sone gwibirki. Gola in deban ki zë hëndep nolgwë gwek. Hëndep Daud kim teipsikî, gola insa man nama hlaul zuka.*

---

* **7:43** 7:43 Kel. 32:1-6; Am. 5:25-27   * **7:44** 7:44 Kel. 25:9; 25:40   * **7:45** 7:45 Yos. 3:14-17; 4:11; 18:1; 23:9

46 Daud man tangan Alap mo nwenak sam gwesikî, ki zep auyan Yakob mo Alapna insa abe taka, 'Ëe wêhë ebe hap gol dawemna taublu'ak?''* 47 Hwëna zën hom taubluka. Hwëna tane zik taubluka- teipsîn zini Salomo Bak.*

48 "Hwëna Teipsîn Zini Alap, Zen hom zi mo taublunnak gwë gwenda- men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini anakan gublukake, 49 'Nglîna zen dekonë teipsînkîm îrik gi'in. Okamana zen zëweë tanana îk so sone gwenan. Zep em bëjen em abe hap gola taublun- Ëe dekon emsa golëlowehe gwen hapye.

50 Ki san Ëe homë ëre mo tahakam kitak yang tabik?''*

51 "Zep eiwa em in zi ausuna dawemkam de nol drak-drak tanganna! Em in, eiwa, nëre mae mo auyan-aza naban apdenak- san de i srëmna! Eno mae mo enhona apdenak- Alapsa de tame tan srëm zi nibanye. Em in Alap mo Enhosae ëreija tine gwenan! 52 Emki ëenlala gwen: San ha ki?- Alap mo ol ayang gul gwen zini, eno mae mo auyan-aza de karek tan srëm naye. Sap zen kitak karek tabin enna! Hëndep men zen hamal hap nenbirida gwëk, 'Emsa de ngaya tabin hip de Zi lalakna sa hata zala'- desa man hen damera gwëk. Zen hëndep enlalana in em debane nama ërgwë'an. In zebe nër hom lalak Zini insa tan hap ërguk, hëndep lak.* 53 Em sap tawana-

---

* 7:46 7:46 2Sam. 7:1-16; 1Taw. 17:1-14 * 7:47 7:47 1Raj. 6:1-38; 2Taw. 3:1-17 * 7:50 7:50 Yes. 66:1-2 * 7:52 7:52 2Taw. 36:16; Mat. 23:31

titi tabin ola mensa Alap mo dam taha nakore zini Musa hap ayang nul gweblakye. Hwëna em toton banakan dep?– desan de ang tan naye!”

Stepanussu kim kasokam tok hap nirïblakke:

⁵⁴ Desa de tonbiridannak kim sane da'ak, dekam tangan zep sërkam u sal-sal nèbla'ak.

⁵⁵ Hwëna Alap mo Enhona dekam zep nwana lirisin soblaka, dekam zep ngli san kara gwe seka. Man dalusuhuk. Zao zep Teipsin Zini Alapsa hla ta seka. Tane Zem Yesus dam taha san dekam zau'unka. ⁵⁶ Ki zep hwëna gubiridaka, “Emki hlaun. Èe ngatan zi mo lang san kara gwe senan. Man dalusununhal. Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Alap mo dam taha nakon zau'ura.”

⁵⁷ Kirekam kim nasalblak, dekam zep ini mat dasibik, hen dekam zep anakare ola ban ena ta'ak, “Zini an nen tan!” Ki zep zë hëndep nabakam dot dasik. ⁵⁸ Dekam zep hëndep ëna in kon il dihak, zao zep kasokam nirïblak. Men zen botonkam klak dak, dekam de zën nonol itïblan hap, zëre mae mo tahan bajuna wal seiwiri Saulus mo tana alpnak kang dazak– zen de kara tabir-zimdin hip.*

⁵⁹ Kim nirïbla'ak, dekam zep Biansa gu soneblaka, “Bian Yesus, ano angsa emki zer irin.” ⁶⁰ Dekam zep boklena kom soka, ki zep ol mamkam takenka, “Bian, ansa karekna syal neibi'in, emki tap gulsuzimdin.” Kirekam kim guku, ki zep hëndep tilsiki.*

---

* **7:58** 7:58 Bajuna in mae hap dalwesik: Dekam de sam hap i tïblan hap. * **7:60** 7:60 Luk. 23:34; 23:46

8

¹ Saulus man tannak kara tabi'inka, hen tan hap de ola man mas gulku.

Saulus kim Yesussu de taïbliɓlan zisi karek ta gwibirkike:

Stepanussu in kim dak, dekon zep ki hëndep kon gwesik hanak- Yesussu de taïbliɓlan zisi de karek ta gwibinkim. Dekam zep Yerusalem kon tîngare zêwe de lang san dep heya-hya gwek, hen ahakon Samaria san heya-hya gwek. Diki dua-blaskam de zini in, zen zêwe en ki lowehék. ² Alap hon de étal gwesin wenya ki zep Stepanussu nêr dwanuk, hen gona dawemkam dablak. ³ Hwëna Saulus man Yesussu de taïbliɓlan zisi de timbwas tabin hip goléalp gwe-gwe'anka. Zen gol-gol san tahyondan hap golêhakal gweka, dekon zep bwinak dikim yal gulnen hap ziił tibirhal gweka- sap zi, sap we.

Pilipus kim Samariak ol dawemna tonbirida gwekake:

⁴ Men desan ki heya-hya gwe song gwek, Yesus hup de ol dawemna desan zep ki tawa dabir song gwek. ⁵ Pilipus Bak * dekam zep Samaria mo aha è san tineka. Zao zep ol dawemkam anakan tawa ta gwibirki, "Yesus Zen Zen- nêsa de ngaya tabin hip de Zini, mensa Alap gu-guk gweɓlakaye." ⁶ Zêwe de zi trana in kim sane da gwek, hen zêno owas-owas syal gwibinni kara nul gweɓlak,

---

* **8:5** 8:5 Pilipus in, san ha dua-blaskam de wenya in mo ahana? (Kis. 1:13) San ha tujukam mensa Kristen zi mo tahasa de trî so gwizimdin hip dam dasibikke (Kis. 6:5), zêno mae mo ahana. Nen angkam home tame u'in.

dekam zep tangan zëno tawa tabin sin aha-
ere enlalakam ang tak. ⁷ Sap dowal-dowal mo
bi gwibiridan zini zao beyana. Hwëna Pilipus
kim zëbon mae onakon golëalsa sone gweka,
hërhen naban zep kon wet so gwe-gwek. Hen
zi lekna hen sap taha-tana teisya inen srëm zi
sang-sangna dekam beyakam Yesus mo bosekam
dawem ta gwibirki. ⁸ Ëna iwe de zi mo isrip-srina
dekam tangan zep mam gwizimk.

⁹ Ëna iwe hen ki zini bosena Simon. Zen
meiyer golzauk gwen zi, hen tïngare zini zëno
syala man dengguan gwibik. Zëna hen man
zënaka anakan gu gweblaka, “Ano sosonna mam
tanganna.” ¹⁰ Hen tïngare zini, sap mamna
hen sap betekna, desa man nasal gweblak. Zen
man nen gweblak, “Alap mes zëbe hap sosen
yawala golblaka.” ¹¹ Pilipus de hatan srëmnak,
zen desa en ang në gweblak, sap zen man zëno
owas syal gwibinni dengguan gwibik. ¹² Hwëna
Pilipus kim tonbirida gweka- Kristus Yesussu
de taïblïblankam de Alap mo ïrik gïnnik bitï
gwen hap de ol dawemna insa, zen dekam zep
Yesussu daïblïblak. Dekam zep hëndep baptis
ta gwibirki- sap zi, sap we. ¹³ Simon zëna hen
dekam zep Yesussu taïblïblaka. Desa hen dekam
zep baptis taka. Zen dekam zep Pilipussu ang
gwebla nasen gwe'anka, sap zen man tangan
Pilipus mo owas-owas syal gwibinni tengguan
gwibirki.

¹⁴⁻¹⁶ Yerusalem kon kim Yesus mo dam tasibin
wenya anakan ësak, “Samariak de zini mes Alap
onakore ol dawemna daïblïbik, hwëna Alap mo
Enhona hom ing gwe hebirida'ara,” dekam zep

Petrus ne Yohanis neka etan desan dep deisya sonek. 15Zen kim aptaka, dekam zep zêbe mae hap Alapsa en soneblaka- zêre mo Enho dikim hen ing gwe hebiridan hap. 16Sap Pilipus kim Yesus mo bosekam baptis ta gwibirki, Alap mo Enhona hom dekam ing gwe hebirida'anka. 17 Hwëna Petrus ne Yohanis ne kim tahana lehabirida ineka, dekam zep Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka.

18 Meiyer hlaul gwen zini Simon in kim hlauludaka, "Zëno nik mo taha tehabirida inenkam Alap mo Enhona ing gwe hebiridanda," dekam zep abe soka, "Ëe asa ep te-alasa golzim. 19 Abe hap sosonsa olbla- ano taha tehabirida inenkam deka hen Alap mo Enho ing gwe hebirida gweka."

20 Petrus ki zep hwëna ding gulbluka, "Ere mo te-ala naban esa syauk sun dep zersong gwera, sap em ema tim gu'ura, 'Alap mo sosonna te-alakam asa gol.' 21 Emsa hom Alap gulbluka-syala ansa de gon hapye. Sap eno enhona nama hom Alap mo nwenak dakastî'ira. 22 Karekna insa emki hli yun. Dekam Biansa abe ta gwe- Zen dekakim eno enlala jal-jala insa tap gulsubluka. 23 Sap ëe ama emsa tame ta'an: Eno enhona, sêrkam de kîl-kîl tanganna, man emsa karek san dep da tablahal gwenda."

24 Simon ki zep ding gulbluka, "Asa Biansa de abe tankam mas gwebla- karek goltowen hap dena mensa asa gulblula, zen deka abon lwa srêm gwek."

25 Petrus ne Yohanis ne kim ol dawemna insa ëna iwe lonsubiridaka, ki zep Yerusalem san dep

etan ola halka, hen Samaria mo ora san de ë-ë san man lonbirida song gweka.

Pilipus kim Etiopia kore aha teipsîn zisi tawa takake:

²⁶ Hwëna Alap mo dam taha nakore zini ki zep Pilipussu gubluka, “Selatan san dekam em song gwen- sasa lang san de orana in san, Yerusalem kon langna Gaza san dep de ora san.” ²⁷ Ki zep hëndep song gweka. Hwëna orana in san teipsîn zini lun kon hen man keretakam song gwe'an zaka- langna Etiopia mo irik gönnik de te-ala aît gweblan zi. Langna Etiopiasa dekam wenya bosena Kandake teipsinkim irik gik. Hwëna zini in zëno alp nakon mam gweka. Hwëna zen mes Alapsa taïblablaka, zep Yahudi mo yakla yalak de ang gwen hap Yerusalem san song gweka. ²⁸ Hwëna zen man Yerusalem kon Etiopia san dep etan lwa ha'anka. Zen zëre mo keretanak nikin ha'anka, dekon Alap mo ol ayang gul gwen zini Yesaya mo ol tataksa baca gul song gwe'anka. Keretana in zëre hon de babu gwegwen zi golsong gwe'anka. ²⁹ Alap mo Enhona ki zep Pilipussu gubluka, “Emki keretana in mo alp san ang gwe sehan.”

³⁰ Dekam zep hluwenkam ang gwese halka, dekam zep zini insa sane ta'an zaka- Yesaya mo ol ale gunsu de baca gul hannak. Ki zep takensïblika, “Insa baca gu'ura, ena wëhë dam gulsu'ura?”

³¹ Dekam zep ding gulbluka, “Ëë banakan de dam gulsun hup?- zi de abe hap srip gulsublun

srëmkamye.” Dekam zep Pilipussu gubluka,
“Haen, em sewe sezän. Nen apdekam song ën.”

³² Pilipus in kim sane ta'anka, dekam anakan
baca gu'unka,

“Men kirekam Alap hap de tru tasiblin hap
dombana kap nulhal gwenan,

zini insa hen kirekam sa nërhal.

Dombana men kirekam ala blom tasinnik ëol
srëm gwe-gwenan,

zen hen kirekam sa karek tannak ol srëm gwera.

³³ Zen sap karek gon srëmna,

hwëna dawemkam de takensiblin srëmnak sa
totoresa dal.

Zen walas gwen srëmnak sa tili,

sap zëno gwëna nabakam sa nablonsukin.”*

³⁴ Ki zep teipsin zini in Pilipussu gubluka, “Asa
emki gublun: San ha Yesaya zëre hap ki ale
gulku? San ha aha zi hip?” ³⁵ Dekam zep Yesaya
mo ol ale gunnu in kon Yesus hup denaka de srip
gulsublunkam kon gwesibir hanaka.

³⁶⁻³⁷ Oranak kim weya tanena hla kulki, ki
zep teipsin zini in gubluka, “Weyana de wakë!

Angkam ba en lwa kini'an?– asa dikim baptis tan
hapye.”† ³⁸ Ki zep kereta golsong gwen zini insa
golzausun hup gubluka. Dekam zep ho san dep

ati ëka. Zao zep Pilipus baptis taka. ³⁹ Ho nakon
kim apta se'an zaka, Alap mo Enhona dekam

zep zë Pilipussu zer ine halka. Teipsin zini in

---

* **8:33** 8:33 Yes. 53:7-8 † **8:36-37** 8:36-37 Ahakon men zen
orep Lukas mo ola ansa etan ale nul gwek, ola ansa zen mas
nuk: (Pilipus) ki zep ding gulbluka, “Em de tingare enho naban
taibliblankam, amki.” Ki zep ding gulbluka, “Eë ama Kristus
Yesussu anakan taiblibla'an, ‘Zen eiwa Alap mo Tane.’ ”

hom etan dekon hla taka, hwëna isrip-sri naban zep kon song gweka. ⁴⁰ Pilipus hwëna dekam zep ëna Asdod owaskam hataka. Dekon zep hwëna hi alp san de ë-ë san ëngaya gwen hap de ol dawemkam tonbirida song gweka, hëndep Kaesareak hataka.

9

Saulus kim halekake:

¹ Saulus dekam nama Yesuŝsu de taïbliġlan wenya gubirida gwe'anka, "Ëe asa tamerai." Dekam zep Alap mo golak de teipsin zi nik song gweka, ² zao zep surat hap abe gweka- Damsik de but srëm golak de mam-mam wenya kip de anakare hap goltreizimdin hip, "Saulus an, aha ora san de ang tan zisi de Yerusalem san etan tahyohan hap- sap zi, sap we." ³ Damsik kim golek de gwe'an zaka, mumuk ennak zep ngli nakore sërkam de ngatanna wale tazak. ⁴ Ki zep zë kama san zanka. Dekon zep hwëna ola sal seka, "Saulus, Saulus, em ba habe asa karek ta gwenda?"

⁵ Ki zep ding gulbluka, "Bian, Em an nara?"

Ki zep hwëna ding gulbluka, "Ëe an Yesuŝ- insa em karek ta gwe'arake. ⁶ Dekam luwe. Ënak hëndep hatase. Zao sa zini ano olsa ebe hap ayang gulblula- em de desan ang gwen hapye."

⁷ In deban mae golëtë'anka, zen ëau-hlonkam balk tasin niban hëndep ëzausuk. Zen hen sap man ola insa ësak, hwëna ba maena hom hla nuk. ⁸ Saulus ki zep luweka, hwëna nwe kara gwen hap man sap akasiki. Dekon zep Damsik sin dep irik da song gwek. ⁹ Yakлана dan-ahan

nwena hom mae kara gweka, hen hom mae tembane gweka, hen ho maena hom otdeka.

¹⁰ Damsik, Yesussu de taïblïblan zini ki, bosena Ananias. Desa zep nwe lirisin nëblannak Bian Yesus takenblaka, “Ananias!”

Ki zep ding gulbluka, “Ëe an dë, Bian!”

¹¹ Bian ki zep etan gulbluka, “Yudas mo gol san em song gwen- ora bosena Dam-damna san. Tarsus walya Saulussu em zë duweblan. Zen dekon Asa gu sonebla'ara. ¹² Zen hen mes hamal hap emsa nwe nik de lirisin nëblankam zëbon de hatannak hla tanda. Em kime tahana tehabla inera, dekam zep nwena kara gwera.”

¹³ Ananias ki zep ding gulbluka, “Bian, zini in ëe mesë beyakam sal gweblak. Zen Emsa de taïblïblan zini man karek ta gwibirida. Yerusalemk mes ki gweibirida gweka, ¹⁴ zep hëndep awe hen hata zaka. Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinnî mes zëbe hap suratna golblaka- dekam de Emsa de taïblïblan zisi kïtak tahyohan hap denaye.”

¹⁵ Hwëna Bian Yesus ki zep ding gulbluka, “Sap esa song gwera. Sap zini insa Ëe mesë dam tasïk- Yahudi srëm zi mo ë-ë san de abe hap denaka golzim halada gwen hap, hen zëno mae mo teipsin-teipsin nïka de zen abe hap denaka tonbirida gwen hap, hen sap Yahudi zisi. ¹⁶ Ëe asa hen zëbe hap anakan goltrë gweblal, ‘Ano bosesa dikim ap mam gulblun hap, em karekna mam tangan naka esa goltowe gwera.’ ”*

---

* **9:16** 9:16 2Kor. 11:23-28

¹⁷ Ananias dekam zep gola in san dep song gweka, ki zep hëndep seweka. Taha tehabla inen nakon zep gubluka, “Oso Bak Saulus, Bian Yesus, men Zen oranak ebe hap Zënaka zertrëblakake, Zen asa ebon osan dep zer sone zala- em dikim etan nwesa kara gwen hap, hen Alap mo Enho dikim ebon ing gwehen hap.” ¹⁸ Dekam zep mumuk ennak nwe nakon hogwe jingkir makare nik nanyanzak, dekam zep etan kara gweka. Hëndep dekam zep luweka. Ki zep hwëna Ananias Yesussu dikim ang gweblan hap baptis taka. ¹⁹ Zen kim tembane gweka, dekam zep etan soson gweka.

Saulus kim Damsik tawa ta gwibirkike:

Saulus dekam zep Damsik Yesussu de taïblïblan wenya ban golëgwë'anka- mingguna san ha dan-dan. ²⁰ Dekam zep nabakam Yahudi mo but srëm gol-gol san anakan tawa tabiri daka, “Yesus Zen eiwa Alap mo Tane.” ²¹ Tingare zini man tangan anakan dengguan gweblak, “An san ha zen hom? Yerusalemk Yesussu de taïblïblan zini zen dwan-am karek ta gwibirki. An san ha zen hom yap hata zaka?- zisi de etan Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mam san dep tahyohan hapye.” ²² Saulus mo tawa tabinni, sosonna man esek gwese zahe gwe'ak. Zen Alap mo ëpba ol ale gun nukorena kim anakan tawa ta gwibirki, “Yesus Zen eiwa nësa de ngaya tabin hip de Teipsinni Zen- mensa nen guk gweblakke.” Hëndep zëwe de Yahudi zini enlalana man tangan topse nëblak, sap zëno ola bëjen anakan gulsublun, “In boton.”

²³ Yaklana kim zë beya gwe'ak, Yahudi zini in dekam zep tan hap kalang nëbla'ak. ²⁴ Ëna in, kasokam de kola ban. Yaklam denaban kam denaban zep ëna in mo wasnge te so kînîn lîlikîn nîkon dîl gîk gwebla'ak. Hwëna zëno mae mo tan hap de kalang gweblanna man ëtawa gwëk. ²⁵ Paulussu men zen ang në gwebla'ak zep dokotkam ë san dep yu yala ban srîng dî sonek.*

Saulus kim etan Yerusalemk hatakake:

²⁶ Yerusalemk kim hataka, ki zep sap akasîkî-dua-blas enkam de zini in han de golësiri gwen hap. Hwëna man naîrîblak, sap zen hom anakan daîblîbla'ak, "Zen eiwa-eiwakam Yesussu taîblîbla'ara." ²⁷ Hwëna Barnabas zep zëbon mae onak zerhata zaka. Zen zep anakan tonbiridaka, "Saulus an oranak Yesussu hla taka, hen Bian dekam zep ola tonblaka. Zen kim Damsik gwë gwëka, zen hen Yesus hup denaka zëwe udobe naban tonbirida gwëka." Dekam zep Barnabas mo ola kon dua-blaskam de wenya in anakan daîblîblak, "Zen eiwa mes hen Yesussu taîblîblaka." ²⁸ Dekam zep dawemkam Yerusalemk apdenak nërgwë gwëk. Zen hen dekam zep udobe naban Yesus hup dena tonbirida gwëka. ²⁹ Hwëna Yesussu de taîblîblan srëm Yahudi zini kim nërol tetek gwëk, dekam zep tan hap alp dasîk. Yahudi zini in, zen men zen Yunani mo langnak de lowe henkam Yahudi ola eititi neibikke, zen zen nërol tetek gwëk. ³⁰ Hwëna ahakore Yesussu de taîblîblan wenya kim ësak, dekam zep Kaesarea san dep zon dak.

---

* 9:25 9:25 2Kor. 11:32-33

Hen dekon etan Tarsus sun dep zep bulkum nër sonék.

³¹ Dekam zep kítak de Yerusalem mo langnak de Yesussu taïbliðlan wenya, Galileak, hen Samariak de wenya, umlaekam lowehe gwék. Hen zini Yesussu de taïbliðblankam ëmas-mas gwék. Sap Alap mo Enhona man zëbe mae hap sosonsa gol gwizimki, hen Alapsa de blikip gweðblin hap de enlalasa zer gwizimki- hen Yesus onak dikim tatem ëzauk gwen hap denaka.

Petrus kim ëna Lidak Einias Baksa dawem takake:

³² Petrus dekam zep tïngare langna in san tawa tabirida gweka. È bosena Lidak de Yesussu taïbliðlan zini ki zep hen amjanbirki. ³³ Zao zep zini hla ta'anka, bosena Einias. Zëno taha-tanana orep mes juweðlak. Tahunna delapan enkam tum ennak lwa gweka. ³⁴ Dekam zep Petrus gubluka, "Einias, Kristus Yesus emsa dawem ta'ara! Em luwen. Ere mo tumna insa em wa tasin." Hëndep dekam zep luweka. ³⁵ Tïngare ëna Lidak de zini, hen Saronk dena, desa de kirekam hla tankam zep Bian Yesussu hen daïbliðlak.

Ëna Yopek kim Petrus Dorka'a dawem gulkuke:

³⁶ Ëna Yopek, wenya Yesussu de taïbliðlanna dekam ki, bosena Tabita. Yunani olkam de gubinkim, Dorkas. Bosena Dorkas, zëno enlalana "rusa." Wenya in aha zi hip dawem ensa syal gwe-gwibir-zimk, hen tahalha zini man mas gwibirida gwék. ³⁷ Hwëna ki zep sang-sang

walasna seratus enkam. Zen jana nabare zini mensa nen gwibik “Langna Italia korena,” zëwe kîtak bitî gwek. ² Zen we wal walas zeban Alapsa dawemkam zibetek gweblaka. Zini in hen tahalha zisi man mas gwibirida gweka, hen Alapsa man gu sonebla tine gweka. ³ Hwëna aha yaklakam, yakla nwenan dan-ahan, ki zep nwenan lirisin nëblak. Zen eiwa de makan Alap mo dam taha nakore zisi hla ta guku. “Kornelius”kum zë gublu zaka.

⁴ Aïrîn nïban zep karatda taka, dekam zep takensïblika, “Bian, em ba hap?”

Ki zep ding gulbluka, “Eno ol gu sone gwenna hen tahalha zisi de mas gwibirida gwenna mes Alap hon nwe-mase gwek- san de em de zëbe hap sapisa tru tase gweblanna. ⁵ Dekam zini Yope san dep lup gul sone, zini bosena Simon, hen zëno aha bosena Petrus, desa deka kwang da halzak. ⁶ Zen hi alpnaq tweran sop sam tasïk gwibin zini Simon mo golak gwë'ara.”

⁷ Alap mo dam taha nakore zini in kim hli taka, dekam zep zëre hon de babu gwen zi darena guzimki, hen zëre mo jana nabare zini, dawemkam de Alapsa tame tan naka gulbluka-zen de yaïng gwezan hap. ⁸ Zao zep aïsîl gwibirida'anka- in zen ki zëre hon lwakye. Ki zep hëndep Yope san dep lup gul soneka.

Petrus mo nwena kim lirisin nëblakke:

⁹ Zen kim Yopek ëgolek de gwe'ak, Petrus dekam zep gol bol tahannak sewe seka- dekon

de Alapsa gu soneblan hap. * 10 Ki zep zë hwëna usak gwe'anka, dekam zep tembanesa de syal gwibir-blin hap abe gweka. Zen kim tembanena syal neibir-bli'ak, ki zep hwëna nwna lirisin nëblak. 11 Ki zep hwëna ngli san kara gwe seka. Man dalusu huk. Desan zep hwëna deyol ber-ber yawal makare naka srîng nil sone'anhak. Top-topna man nurensihik. Ngîrîn en nik zep srîng gwe hezak. 12 Deyol mwana iwe zep hlauludaka- kirekam-kirekam golsriwen otweranna, tana dan-nër dan-nërkam dena, bik dankam de il gwehal gwenkam dena, hen mawana. 13 Ki zep hen ngatan zi mo lang nakore ola sal seka, "Petrus, em luwen. Emki tameran. Desa twenblanda."

14 Ki zep ding gulku, "Bian! Èe bëjënë. Èe homë mae golsriwen kire-kire kun nabarena twinbik." †

15 Dekam zep hwëna etan ola sal seka, "Mensa Bian ngan tasibirki, desa bahem gubin, 'Kun naban.'" * 16 Zen mes dan-ahan soka- kirekam de hlaul gwenna. Ki zep etan mumuk ennak ngli nakon nul inehak.

17 Petrus kim nama dam gulsun hup teibi'inka, hwëna Kornelius mo zi lup gul sonenna in hap mes Simon mo gola tan-tan dazimk, hëndep gol teso kininnak 18 zep ëtakensizik, "Awe wëhë

---

* **10:9** 10:9 Zëno mae mo kasokam de gol-gola, gol bola dak-dakna, in zep zëwe zini sesek gwese gwëk. † **10:14** 10:14 Zen deyolak iwe Musa mo golsriwen otweran ensa zë hlauludaka. Desa man Yahudi zini nenbirida gwëk, "Kun naban." In zep kirekam ding gulku. (Im. 11:1-47) * **10:15** 10:15 Mrk. 7:15; 7:19

Simonkam de zi bosena gwë'ara? Zëno aha bosena Petrus.”

¹⁹ Petrus kim nama dam gulsun hup teibi'inka, Alap mo Enhona ki zep gubluka, “Simon Bak, zi dan-aharena man emsa dëbla'an. ²⁰ Em ati gwen. Bahem ang gwibiridan hap enlalana anakare hap beya gwen, ‘Ëe an Yahudi wal. Zen Yahudi zisi hom.’ Sap zini in ano lup gul sonenna.”

²¹ Dekam zep ati gwe zaka, zao zep gubiridaka, “Ëe an zen- em in desa lëbla'anye. Em ba habe yaïng gwezal?”

²² Ki zep ding nulblik, “Jana nabare zi mo mamna, Kornelius Bak, emsa de kwang tahan hap asa ir gubiridaka. Zen enho lalakna hen Alapsa de betek gweblanna, hen Yahudi zini man desa blikip neisik gweblanan. Alap mo dam taha nakore zini mes desa emsa de kwang tahan hap gubluka- zen dikim ebon onakore olsa sane gwen hap.” ²³ Petrus ki zep zao de apdekam golëtruwen hap gubiridaka.

Petrus kim Kornelius mo golak hatakake:

Ka'ankam ki zep Petrus golësek gweka. Yope kon Yesussu de taïbliëlan zini man hen ang nëblak. ²⁴ Zëno ka'an kim Kaesareak yaïng gwëk, Kornelius man iye zeban golëkara gwe'anka- hen wal bose wal zeban, men desa tagal gulsukuke. ²⁵ Petrus kim gola iwe tî'in zaka, Kornelius ki zep zëno nwenak mae hap ik gwehe zaka, “Zini an Alap mo dam taha nakore

zi makarena.” ²⁶ Hwëna Petrus ki zep gubluka, “Em luwen. Ëe an hen zi tangan sake.”*

²⁷ Ola kim lon'anaka, Petrus ki zep gol mwa san tîlkî, ki zep zë hlauluda'an zaka, “Zi beyambyana mes zë ëtagal gwesîk.” ²⁸ Ki zep zë gubiridaka, “Em mese kîtak ëtawa gwek: Yahudi zi mo ol jalse gwennak man ale nuk, ‘Yahudi srëm zi niban bëjen golësiri gwen.’ Hwëna Alap mes ap anakan goltrëblaka, ‘Ëe babë aha zi aususa gubiridan, “Zen in kun naban.” ’ ²⁹ In kim asa kwang dak, ëe zebë takensibiridan srëmkam ang gwibiridazak. Zep ëe ama ki emsa takensibirida'an: Em ba habe asa en soneblak?”

³⁰ Kornelius zën zep ding gulbluka, “Yaklana an zen dan-ahan damank, yakla nwenan an ki angkam dan-ahannak lwa'arake, ëe dekam gola an kon Alapsa gu sonebla'ak. Mumuk ennak zep zini ano nwenak baju angtan-angtan naban zau'un zaka, ³¹ ki zep asa gubluka, ‘Kornelius, Alap mes eno ol gu sonenna salka, hen man eno tahalha zisi de mas gwibirida gwenna enlala gwibi'ira. ³² Emki Yopek Simonsa gu soneblan. Zëno aha bosena hen Petrus. Zen hi alpna tweran sop sam tasîk gwibin zini Simon mo golak gwë'ara.’ ³³ In zebë nabakam zini emsa de kwang tan hap lup gul sonek, hen ema asa sam tanda- hata zankamye. Angkam ëe mesë awe Alap mo nwenak tagam gwenan- dekam de emsa sane tan hap, kîtak mensa Bian Alap ebe hap golblakake, desa de asa tonbiridan hap.”

---

* **10:26** 10:26 Kis. 14:13-15; Why. 19:10

Yahudi srëm zini kim nonol tanganna Yesussu daïblihlakke:

³⁴ Petrus ki zep gubiridaka, “Ëe angkamë tame gulun: Eiwa, Alap ahakore en naka hom nwekam golëake gwenda,* ³⁵ hwëna tîngare zi ausuna man dokwak guluda gwenda- men zen Zënaka betek në gweblanan hen dawemna syal nei gwibirinye. ³⁶ Em mese ësal gwek- Alap mensa ol dawemna Israelk de zini anakan gu sonebiridaka, ‘Tîngare zi ausu mo Teipsînnî Kristus Yesus mo bosekam em aban zerumlae gwen.’ ³⁷ Hen em mese ësal gwek- in zen baptis ta gwibin zini Yohanis Swe mo hyanak tîngare Yahudi mo langnak jowek, nonol tanganna Galileak. ³⁸ Alap dekam Nazaret walya Yesus hup zëre mo Enhona hlë ta soneblaka, hen sosen zemka golblaka. Hen em mese zëbe hap dena anakan ësal gwek, ‘Zen men-san an-sankam dawemna golzimmira gweka, hen dowal mo kîgî mo hulen naka hîl tî sonebirida gweka, sap Alap man deban zersyal gwe-gweka.’ ³⁹ Ëe an zenë kara la gwek- tîngan mensa Yahudi mo langnak hen Yerusalemk syal gwe-gwibirkiye. Hwëna Yahudi zini Desa te-lidak sonnak de makan ta irinkim dak. ⁴⁰ Hwëna yaklana dan- ahan, ki zep etan Alap tîn nîkon ngaya taka, hen dekam zep etan abe mae hap zertrei gwizimki.* ⁴¹ Ëe ama deban etan tîn hyanak értebane gwe-gwek. Dekam Alap tîngare zi hip hom zertrei gwizimki. Hwëna men desa en Zëna Yesus hup denaka de gol halada gwen hap dam

---

* **10:34** 10:34 Ul. 10:17; Rom. 2:9-11 * **10:40** 10:40 1Kor. 15:4-7

tasibirkike, zëbe mae en hap zertrei gwizimki.
⁴² Yesus mes asa dam tasibirki- zëre hap de ol dawemsa dikim anakan tonbirida gwen hap, 'Alap mes Yesussu dam tasiki- Zen de zisi klis gun hup, men zen nama lowe he'an, hen men zen ëjuwekke.' ⁴³ Tïngare Alap mo ol ayang gul gwen zini hen kirekam ëton gwëk, 'Tïngan men zen Alap mo zer sonen Zini insa anakan daïblibla'ak, "Zen eiwa Zen- asa de ngaya tan hap de Zi niye," ki Zen sa hen zëno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi.' "*"

⁴⁴ Petrus kim nama kirekam tonbirda'anaka, Alap mo Enhona ki zep ing gwe hebirida zaka-tïngare zini men zen ësane gwe'akye. ⁴⁵ In zen Yope kon Petrus hon ang tazak, zen Yahudi hon de bitï gwenna. Petrus dekam zep deban mae golëtenggwanka, "Hare eiwa, Yahudi srëm zinik Alap mo Enhona hen ing gwe henkamke- men kirekam hen nëbon mae ing gwe hekaye!" ⁴⁶ Sap zen man owas olkam de Alap mo bosesa teip gulsublunnak sane dabi'ik- zëre mae mo tame gun srëm olkam de tonbinnik.

Petrus dekam zep guku, ⁴⁷ "Angkam ba en zëbe mae hap lwa kinï'an?- zini ansa de baptis tabin hipye. Zen dwan mes-am Alap mo Enhona neir innin- men ki hen nëna." ⁴⁸ Ki zep gubiridaka, "Ëe asa emsa Bian Kristus Yesus mo bosekam baptis labir." Ki zep hwëna Petrussu abe dak-zao de golëgwë inendan hap.*

---

* **10:43** 10:43 Yes. 33:24; 53:5-6; Yer. 31:34 * **10:48** 10:48 Kis. 2:38

11

*Yerusalemk de zini kim anakan ësakke,
“Yahudi srëm zini mes hen Yesussu daïbliþlal.”*

¹ Seblas enkam de Petrus mo wal bose walya hen Yerusalem mo langnak de Yesussu taïbliþlan wenya ki zep anakan ësak, “Yahudi srëm zini mes hen Alap onakore ol dawemna nulink.”

² Zep Petrus kim Yerusalemk zaheka, dekam zep zao de Yesussu taïbliþlan wenya anakan jakal nëþlak, ³ “Em ba habe Yahudi srëm zi mo gol san song gweka hen golëtembane taka?”

⁴ Petrus dekam zep nonola kon hëndep dawem enkam anakan srip gulsuzimki, ⁵ “Ëe ëna Yope kon Alapsa gu soneþla'ak, dekam zep zë hwëna nwena ap lirisin nëþlak. Deyol yawal makare nakaë hlauk, ngli nakon srïng nil sone'anzak, hëndep abon onak zep zausuzuk. ⁶ Kimë zë olk san karatda gu'uk, zao zebë hlauludak- kirekam-kirekam golsriwen otweranna, eik nik dena, bik dankam de il gwehal gwenkam dena, hen mawa maena. ⁷ Ki zebë ola salsek, 'Petrus, em luwen. Emki tameran, desa twenþlanda.'

⁸ “Hwëna ëe ama ding guk, 'Ëe bëjënë, Bian! Ëe homë mae golsriwen kire-kire kun nabarena twinþik.'

⁹ “Ki zep ngli nakore ola in asa etan ding gulþluka, 'Mensa Bian ngan tasibirki, desa bahem gubin, “Kun naban.” ’ ¹⁰ Hëndep ama dan-ahan sok- kirekam de hlaul gwen naye. Ki zep etan baï nil inehak.

¹¹ “Hëndep dekam zep Kaesarea kore lup gul sonen zi dan-aharena abon yaïng gwezak.

¹² Alap mo Enhona dekam zep asa gubluka, 'Bahem ang gwibiridan hap enlalana beya gwen.' Zini an zen hen enamkam teinikin'in, zen hen man asa ang nëblak, hen gola iwe man hen bitî gwek. ¹³ Dekam zep Yahudi srêm zini in asa gubiridaka, 'Alap mo dam taha nakore zini gola awe jowe zaka, ki zep asa gubluka,

"Emki Yope san dep zisi lup gul sonen- zi bosena Simonsa de kwang tan hap. Zëno aha bosena hen Petrus. ¹⁴ Zen zen sa ebe mae hap ola ayang gulzimdi- ena hen tîngare ere mo golak de wanya kipye. Desa kime laïbli'ik, zen dekam esa golëngaya gwera." '

¹⁵ Zen kirekam asa gubiridaka. Dekam kimë ol dawemkam de tonbiridankam kon gwesibirida hana'ak, Alap mo Enhona ki zep hëndep ing gwe hebirida zaka- men kirekam nonolak nënaka hen ing gwe hebiridakake. ¹⁶ Dekam zebë enlala gwek- Bian Yesus men desa anakan gu-gubirida gwekaye,

'Yohanis zen hokam baptis ta gwibirki, hwëna Alap zëre mo Enhokam sa emsa baptis ta gwibiri.'*

¹⁷ Zep Alap man dekam zëre mo Enhosa hlë ta sonezimki- men kirekam hen nëbe mae hap hlë ta sonezimkike, nen in kim nonol Bian Yesussu laïbli'akke. Zep ëe banakan de Alapsa anakan jalse gweblan hap, 'Zëbe mae hap bahem hlë ta sonezimdin!' "

¹⁸ Kirekam kim sane da'ak, dekam zep jakal gweblanna in tap gwizimk. Dekam zep hwëna Alap mo bosena anakan teip nulsu'ak, "Hare

---

* **11:16** 11:16 Kis. 1:5

eiwake! Sap Yahudi srëm zi, Em hen zëbe mae hap mese golzimki- dekam de ëhalen hap hen ëngaya gwen hap denaye.”

Antiokiak de zini kim Yesussu daïblihlakke:

¹⁹ In kim Yesussu de taïbliBlan wenyä Stepanu'u de tan hyanak karek da gwibik, dekam zep heya-hya gwendak- ahakon langna Penisia san, ahakon lang tekna Siprus sun, hen ahakon ëna Antiokia san. Zen ol dawemsa kim hëndep nol haladak- hwëna Yahudi zi en hap.*

²⁰ Hwëna ahakon hen Siprus hen Kirene kore zi. Zen kim Antiokiak yaïng gwëk, dekam zep Yahudi srëm zini hen Bian Yesu hup de ol dawemna insa donbirida'ak. ²¹ Dekam Alap mo sosonna zëbon mae lwa gwe'ak, zep zëno mae mo tawa tabin nikon zini beya tangankam zëre mae mo boton alap-alapsa hli nulidak- dekam de hwëna Bian Yesussu taïbliBlan hap.

²² Yesussu de taïbliBlan wenyä kim Yerusalem kon kirekam ësak, dekam zep Barnaba'a Antiokia san dep nër sonek. ²³ Zen kim zë hataka, anakan zep hlauluda zaka, “Eiwa, Alap mo kwasang-kwasangna zëbon mae onak dawemkam lwa'an.” Dekam man tangan isrip-sri gwibiridaka, zep hen ol zïm-zïmnï anakan golzimki, “Em tïngare enho naban Bian Yesu onak tatem ëzauk gwen.” ²⁴ Barnabas zen zini dawem tanganna. Alap mo Enhona mes desa sërkam bi gweblaka, hen zen Bian Yesussu mes tangan taïbliBlaka. In zep, zen kim titi ta gwibirki, beyakam etan Yesussu daïbli gweblak.

---

* **11:19** 11:19 Kis. 8:1-4

²⁵ Dekon ki zep etan Tarsus sun song gweka-Saulussu de zë tëblan hap. ²⁶ Zao kim gaïng ëka, dekam zep Antiokia san dep kwang tahal zaka. Zëwe aha-ere tahunkam zep Alap mo olkam de tawa la gwibin hip olëtagal gwenda gweka. Dekam zep Kristussu de taïblibblankam sërkam ëbeya gwek. Hëndep dekam zep Antiokiak de taïbliblan srëm wenya taïbliblan wenya insa “Kristen zi”kim bose dabik. Menkam hom kirekam nenbirida gwek.

²⁷ Zao kim lwa se'ak, dekam zep Alap mo Enho nakore ol ayang gul gwen hap de zini Yerusalem kon Antiokiak yaïng gwezak. ²⁸ Ahana bosena Agabus Bak. Zëbon dekam zep Alap mo Enhona ngein sin dep de ola ing gul soneblaka. Dekam zep luweka, desa zep anakan ayang gulzimki, “Tïngare Roma mo irïk gïnnik sa usak yawala hatal.” Hëndep kirekam zep ki lwak- in kim Klaudius Bak Romasa irïk gïlkïye. ²⁹ Hwëna Antiokiak de Kristen zini in kim kirekam nasal-blak, dekam zep ola aha-en nuk- Yerusalem mo langnak de Kristen bose zikhip de te-alasa tagal ta gwizimdin hipye. Anakan aha-en nuk, “Men nara te-alasa beyakam gulin gwenna, zen beyakam ing ul gwek. Betekkam de gulin gwenna, zen betekkam ing ul gwek.” ³⁰ Hëndep kim sowe heka, dekam zep Barnabas ne Saulus nebon onak neir sonezimk. Zen zep hwëna Yerusalem mo langnak de Kristen zi mo nol-nol hap eirzimki.

12

Herodes kim dawemkam Kristen zini karek ta

gwibirkike:

¹ Zao kim Iwa se'ak, dekam zep teipsin zini Herodes zëre mo jana nabare zini Kristen zisi de tahyon hap gubiridaka- zao de karek tabin hip. ² Zao zep hen Yohanis mo ayana Yakobus mo nolsa de nëbokkam blaonsublun hap gubiridaka. ³ Zen kim anakan hlauludaka, "Yahudi zini man tangan ësäm gwesil- desa de tankamye," dekam zep etan Petrussu de balk tan hap gubiridaka. Zen yakla yawala Paska golek denak balk dak. ⁴ Bwinak zep tak daink. Hen Herodes man jana nabare zini enam-blas enkam zen de kara ta gwen hap gubiridaka. Sap zen man kalang gwebla'anka, "Paska hyanak asa zi tra mo nwenak taken-taken gweblal."

⁵ Hwëna Petrus in kim bwinak gwë'anka, hwëna Kristen zini dekam zep enlala zon tasiblin naban Alapsa zëbe hap abe da gwe'ak.

Petrussu kim bwi nakon Alap mo dam taha nakore zini zerwet sokake:

⁶ Yaklana in dekam de taken-taken gweblan hap Herodes dwam gwebla'anka, zëno kam Petrus man jana zi dare mo ngirinnik nisi ta'anka- besi dokotkam de da tablandan nik. Eihya topna aha jana nabare zinik bu nulsuk, aha topna aha jana nabare zinik. Lilikinni ahakore nik kara noso'ak. ⁷ Mumuk ennak zep bwina iwe Alap mo dam taha nakore zini jowe zaka, hen ngatanna dekam zep zë zilsik. Ki zep Petrussu li tan hap zaba nakon towanbla ine zaka. Ki zep zë gubluka, "Nabakam luwe!" Dekam zep hëndep Petrus mo taha nakon besikam de dokotna in som nëbla hanak. ⁸ Etan ki zep gubluka, "Bajuna

dekam ala so, hen sepatuna.” Ki zep ala soka. Ki zep etan gubluka, “Tahan bajuna dekam hen ala so. Dekam asa ang gwebla.”

⁹ Ki zep kon zerwet soka. Petrus hwëna man tim gulku, “Eisirsië ki tanan. Eiwakam homë wet sonan.” ¹⁰ Nonol lilikîn kara son wanya kim ulmun nuraka, etan zao de wanya ulmun nuraka, ki zep besikam de aumwa lilikîn yawalak aptaka. Hwëna zen zën totoresa kitak kles neisik. Desan zep wet osoka. Bwina in kon kim engka en langa eisiki, zao zep Alap mo dam taha nakore zini in aya gweka.

¹¹ Petrus dekam zep tame gulku, “Hare ëe eiwakam am-am wet sonan. Hare Bian eiwa am zëre mo dam taha nakore zisi zer sonera- asa de Herodes mo jana ngi ben-ben nakon hen Yahudi zi mo jala kon zeser sonen hapye.”

¹² Kirekam kim tame gulku, ki zep Yohanis mo anena Maria mo gol san dep song gweka. Yohanis in zëno aha bosena Markus. Zao zini mes beyakam Alapsa dekon abe tan hap ëtagal gwek. ¹³ È nakore lilikînsi zep ga'ga so'an zaka. Zëwe de babu gwe-gwen wanya bosena Rode, zen zep te sozak. ¹⁴ Hwëna zao kim Petrus mo ola tame gulzuk, dekam zep isrip-sri hap lilikîn talusun srëmkam lwahak- dekam de gubiridan hap, “Petrus lilikinnik zau'un ora!”

¹⁵ Hwëna man ding nulbik, “Em san ema mamak gwe'ara?” Hwëna ol drakkam kim gubirida gwe'ak, dekam zep ding nulbik, “In desa de kara ta gwen hap de Alap mo dam taha nakore zisi mes yap.”

16 Hwëna Petrus nama ki ga'ga so tineka. Hëndep kim talusublunkam hla dak, zao zep sêrkam dengguanbla'ak. 17 Petrus dekam zep tahakam anakare hap akabiridaka, "Em balk tasîn." Ki zep zë aïsîl gwibirida'an- men kirekam Bian zerwet sokake. Ki zep hen gubiridaka, "Ola an Yakobu'u enblak, hen nêre mae mo Kristen aya-wal oso-walya enbiridak." Zëna ki zep kon aha ë san dep song gweka. *

18 Kaknak zep Petrus hup de jal hap bwinak de jana nabare zini in zënaka nol kîni'ak. 19 Herodes dekam zep aha jana nabare zini gubiridaka, "Dawem enkam lêblak." Hwëna hom hla dak. Dekam zep jana nabare zini in zen kara da'ak, desa taken-taken gwibiridaka, "Zen banakan de wet son hap? An ene ëser soner." Dekam zep aha jana nabare zisi gubiridaka- Petrussu de kara tan wenya insa de tameran hap.

Herodes kim tîlkike:

Herodes zëna ki zep Yerusalem mo lang nakon Kaesarea san dep song gweka- zao de hwëna gwë inendan hap. 20 Dekam ëna Tirusk de zi niban hen Sidonk de zi niban Herodes man golëgîl-gîl gwe-gwe'an-ka. Dekam zep zini in Herodes han dikim etan zersësek gwen hap ola aha-en nuk. Sap zëbe mae hap de tembanena Herodes mo îrik gîn lang nakon wet so gwizimki. Zen dekam hen Kaesarea san sek gwek, zëwe zep

---

* **12:17** 12:17 Petrus in desa Yakobu'u gubluka, zen Yesus mo ososa, in zen hen suratna Kristen zi hip ale gulzimkike. Zen hen dekam Kristen zisi Yerusalemk nol gwibiridaka. Herodes insa taka, zen Yesus hon de ang gwe-gwen zini Yakobu'u- Yohanis mo ayasa.

Herodes mo taha trï soblan zini Blastus Bak hap te-alasa nërblak. Zen zep gubiridaka, “Ëe asa emsa mas gwibiridal.” Dekam zep zë Herodes han dikim etan zergolek de gwen hap ëabe gwek.

²¹ Yakлана dekam de zergolek de gwen hap denak kim hatak, Herodes dekam zep teipsin zi hip de bajusa ala soka, hen teipsin zi hip de komal tumnak nikinki. Dekon zep zi trana insa aïsïl gwibiridaka. ²² Dekam zep Herodes mo bosesa de teip gulsublun hap ëtaken gwe'ak, “An zi mo olsa home ësane gwe'an! An aha alap mo ol!” ²³ Hwëna mumuk ennak zep zë Herode'a Alap mo dam taha nakore zi ta zaka, sap zen hom Alapsa blikip gwesiblika. Diki anakan maka sane tabinkim gubiridaka, “Ëe an ahana alapsa hom.” In zep ungala nakon auhuna dwenblak, zep hëndep tïlkï.*

²⁴ Alap onakore ëngaya gwen hap de ol dawemna dekam zep esek nul kinï song gwe'ak.

²⁵ Barnabas ne Saulus ne kim Antiokia kore te-ala zer sonenna insa Yerusalemk eirzimki, zëna ki zep etan ola halka. Yohanis, zëno aha bosena Markus, dekon zep ang gwizimki.

13

Alap mo Enhona kim Barnabas ne Saulus neka dam sosukuke:

¹ Antiokiak de Kristen zinik, zao hen ki- men zen Alap mo Enho nakore sostonkam hamal hap de olsa ayang nul gwizimkye. Zen hen Alap mo

---

* **12:23** 12:23 Dan. 5:20

olkam tawa da gwibik. Zëno mae mo bosem-sena,
Saulus, Barnabas,
Simeon- in desa asyaskam bose dak “Zi
Kakak”kam,
hen Kirene walya Lukius,
hen Menahem. Menahem in, zen teipsin zini
Herodes han beteknak asyas bose zem.
² Zen kim apdenak tembane Iwan naban Bian
mo bosena teip nulsublu'ak, Alap mo Enhona
zao zep gubiridaka, “Barnabas ne Saulus neka
em dam sosun- ano syalsa dekakim ol halada
gweka.” ³ Etan kim tingare Kristen zini in
tembane Iwan naban Alapsa nen sone gweblak,
dekam zep tahana dehazim anek. Ki zep hwëna
deisya sonék.

Siprusk kim aptakake:

⁴ Sap zen Alap mo Enho teisya sonéka, ki zep
Seleukia san in neka, dekon zep bulkum lang
tekna Siprus sun dep ablan kinika. ⁵ Siprus
mo ëna Salamisk kim aptaka, zëwe dekam zep
Yahudi mo but srëm gol-gol san ëngaya gwen
hap de Alap onakore ol dawemkam lonbirida
gwe'anka. Yohanis zëno aha bosena Markus zen
man Antiokia kon ang gwizimki- zëno nik mo
tahasa de trî so gwizimdin hip.

⁶ Zen man hëndep tingare lang tekna
insa ëramjanbir song gweka, hëndep Pafosk
ërhatoka. Zao zep Yahudi walya Bar-Yesussu
nërtowek. Yunani olkam zëno aha bosena
Elimas. Zen meiyer golzauk gwenna, hen zini
man anakan yasik ta gwibirki, “Ëë an Alap mo
olsaë ayang gul gwizimnin.” ⁷ Zini in hen lang

tekna iwe de gubernor hon de syal gwe-gwenna. Gubernora in enlala blala. Zëno bosena Sergius-Paulus. Zen ki zep Barnabas ne Saulus neka gu sonezimki- zen de Alap mo olsa lonblan hap. ⁸ Hwëna Elimas Bak zep tru-tru gulzim'inka, hen man gubernorsa alp gwebla'anka- zen de Alap mo olsa taïblîbin srëm hap. Zep anakan gubluka, "Bahem salzimdin." ⁹ Hwëna Saulus, insa hen nen gweblak "Paulus" kum, desa dekam zep Alap mo Enhona bi gweblaka. Dekam zep Elima'a karatda ta'anka, ki zep hëndep anakan jalse gweblaka, ¹⁰ "Em an dowal mo kîgî mo walas, hen tîngare enlala dawem mo jal zi! Em san molye golzausuku?- Bian osan dep de orasa de aning ta gwizimdin hip de syala in saye. Eno enhonak enlala dawemna hom, hwëna boton ta gwibin en hap dena hen yasik ta gwibin en hap dena. ¹¹ Angkam man Bian emsa karek ta'ara-em dikim nwe nik dîmîn gwen hap. Hëndep em molye yakla ngatanna hla taka. Hwëna esa etan kara gwera."

Hëndep dekam zep Elimas eisbi'inka- but kakak makare naka zëno nwe san de ati gwe zannak. Dekon zep bute halka, hen zisi zen de îrîk ta han hap takenbiridaka. ¹² Gubernor kim kirekam Elima'a hla taka, dekam zep Yesus hup de tawa tabinni insa sërkam tenggwanbirki, hëndep dekam zep Yesussu taïblîblaka.

Paulus kim Pisidia mo langnak tawa tabirkike:

¹³ Paulus kim lang tekna Siprus mo ëna in kon bulkum zisong gweka, ki zep Pamfilia mo

langnak yaïng gwek- ëna Pergak. Zao zep Yohanis, aha bosena Markus, hli so guk halka. Zen Yerusalem san dep etan heya gweka. ¹⁴ Perga kon tanakam zep song ëka- Pisidia mo langnak de aha Antiokia san dep. Zao Hari Sabatkam Yahudi mo but srëm golak hen lilki. ¹⁵ Musa mo titi tabin ola hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola kim baca nulsuk, ki zep zëwe de but srëm golak de mam-mam wenya zini nenblak, "Emki sap zi darena insa anakan takensizimdin, 'Eno nik mo ol zim-zim enlala gwibinni wëhë?- desa de lonbiridan hapye.' "

¹⁶ Dekam zep Paulus luweka, ki zep tahakam anakare hap akabiridaka, "Angkam ama emsa tonbirida'an," ki zep gubiridaka, "Israel kore zi, hen Yahudi srëm zi men zene Alapsa betek ë gweblananke, asa sane lak! ¹⁷ Israel Bak mo zi ausu mo Alapna, Zen nëno mae mo auyan-azasa hlil inki hen dawemsa gol gwizimki- in kim Mesirk lowehe gwekye. Hëndep zen man tangan ëbeya gwek hen ëson gwek. Ki zep hwëna dekon zëre mo sason yawalkam golëwet so gweka. ¹⁸ Dekam kim sasa langnak lowehe gwek, zen dekam kareksa etan nulin hana song gwe-gwek. Bian dekam oto gulsun hup man sap akabirida gweka.* ¹⁹ Dekam zep Kanaan mo tujukam de zi ausuna timbwas tabirki- men zen ë beyam-byana iwe lowehen dakke. Langna insa dekam zep hwëna nëno mae mo auyan-aza hap golzimki- zen de hëndep denaban bi gwibin hip.* ²⁰ An tïngan kirekam de syal gwibinni,

---

* **13:18** 13:18 Bil. 14:34; Ul. 1:31 * **13:19** 13:19 Ul. 7:1; Yos. 14:1

holona 450 tahunkam.

“Alap ki zep hwëna Israelsa de golëzauk gwen hap de zini aha-en aha-enkam kap gul gwizimki, hëndep zauk- zëre mo ol ayang gul gwen hap de zini Samuel Bak onak.* ²¹ Dekam zep Samuëlsa abe dak, ‘Abe mae hap em teipsîn zisi dam tasizimdin- men kirekam hen aha langnak dena lowehe gwenanke.’ Alap dekam zep Kis mo tanena Saulsa dam tasizimki- Benyamin mo auyan-aza nakore naka. Zen holona empat-pulu tahun enkam teipsînkîm îrik gîlkî.* ²² Desa kim ati gwen taka, dekam zep hwëna Daudsa drëne seka- zen de hwëna zëno weinak teipsînkîm nikirin hip. Zen man Daudsa gubluka, ‘Ëe mesë Isai mo tanena Daud onak ëre mo enho makare naka hla tablal. Zen sa ëre mo dwam gwibin sin tîngan syal gwibiri.’* ”

²³ “Hwëna angkam Alap mes Daud mo auyan-aza nakore naka Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsînnî zerzimdi- men kirekam Zëna guguk gwekake. Bosena Yesus. ²⁴ Yesus de hatan srëmnak, Yohanis Bak man tîngare Israelsa gubirida gweka, ‘Emki ëbaptis gwen- dekam de enaka Alap hap anakan golëtrë gweblan hapye, “Ëe ama ëhale'an.” ’ ²⁵ Yohanis kim zëre mo syalsa de hli yun hup golek de gwe'anaka, zen man aumwa hap gubiridaka, ‘Eno mae mo Asa de dam tasînkîm, Ëe an ba habë awe syal gwe'an? Ëe an mensa ës gwebla'an, Zen hom.

---

* **13:20** 13:20 Hak. 2:16; 1Sam. 3:20 * **13:21** 13:21 1Sam. 8:5; 10:17-21 * **13:22** 13:22 1Sam. 13:14; 16:12; Mzm. 89:3-4; 89:19-37

Zen hwëna man asa zertro'an zala. Ëe dawem naka hom- Zëbon de babu gwen hapye, hen zëno tanasa de ngan sosublun maena ëe hen bëjënë.'*

²⁶ "Aya-wal oso-wal, Abraham mo auyan-aza nakore wenya, hen aha zi ausu nakore Alapsa de betek gwe-gweblan wenya, ëngaya gwen hap de ol dawemna an, zen kitak nëbe mae hap Alap gol sonezimki- an desaë emsa tonbirida'anye.

²⁷ Hwëna Yerusalemk de zini, zëre mae mo teipsîn-teipsîn nïban hom anakan tame dak, 'An Zen- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.' Zen Alap mo hamal hap de ol ayang gul gwen zi mo ola hom tame nuk- mensa Hari Sabatnak zëna baca nul tine gwenanye. Hwëna zao dikim zaun hup ki tan hap nenblak. ²⁸ Men kirekam ahana zëbe hap dena ale gulku,

'Zen hom sap karekna hla nulblik- dekam de tan hap denaye.'*

Hwëna Pilatussu tan hap abe da gwe'ak.

²⁹ Tïngan kim hamal hap de ola insa tame gun srëmkam syal neisibik, ki zep te-lidak son nakon hïl dï lahek, dekam zep zi tok drënen hap de kaso hulak nënek. ³⁰ Hwëna Alap ki zep zë tïn nïkon etan ngaya taka. ³¹ Dekam Desa

de zertowe gwenna yaklana man beya gwek-zini men depan mae Galilea kon tïn srëmnak Yerusalem san dep golësek gwe zakake. Zen angkam zen nëre korena Yahudi mo langnak zëbe hap de ol dawemna nol halada gwe'an.*

³² "Zep ol dawemna mensa Alap nëno mae mo auyan-azana gu-gubirida gwekake, ëe an

* **13:25** 13:25 Yoh. 1:20,27 * **13:28** 13:28 Yes. 53; Luk. 23:4;

23:14-15 * **13:31** 13:31 Kis. 1:3

desaë angkam emsa tonbirida'an. ³³ Desa mes ki Alap syal gwibirki- Tane zem Yesussu de tîn nikon nëbe mae hap ngaya tazimdinkimye. Sap Mazmur dan-dannak Daud Bak man Alap mo ola Yesus hup dena anakan hamal hap ale gulku, 'Em in ano Tane,

Ëe mesë namen damnak Ënaka anakan kira tanan, "Ëe an eno Bian." '*

³⁴ Zen mes ki hen zëre mo Tanena in hap dena hamal hap gubluka- tîn nikon de ngaya tan hap dena, hen drë nwanunnak de batren srëm hap denaye, men kirekam zëre mo olak lwakke,

'Ëe men kirekamë Daud Baksa hamal hap gubluk- ebe hap de dawemsa golblan hap dena, Ëe asa ki hëndep ebe hap golblal.'*

³⁵ Zep a kirekam mo Daud Buku Mazmuruk Alapsa gublukaye,

'Em molye ere mo lalak Zini in sa da tasikî- drë nwanunnak de batren hapye.'*

³⁶ "Drë nwanunnak de batren srëm hap de ola in, zen Daud zëre hap hom. Sap zen kim Alap mo dwam gwibinni nëno mae mo auyan-aza hap sul sonezimki, zen dekam zep tîlkî. Hen zëre mo iyena men zao kang nulne gwek, zëno tokna hen zao nënnek. Zao zep batreka.

³⁷ Hwëna batren srëm hap de Zini, Zen diki Auyan-tane zem Yesus- mensa Alap tîn nikon ngaya takake! ³⁸⁻³⁹ Zen in zep, aya-wal oso-wal, ëe ama emsa gubirida'an: Yesus Zen Zen- nëno mae mo kareksa de tap gulsuzimdin hip

---

* **13:33** 13:33 Mzm. 2:7 * **13:34** 13:34 Yes. 55:3 * **13:35** 13:35 Mzm. 16:10

de Zi niye. Sap Musa mo titi tabin ol en san de ang ta gwenkam, dekam bëjen nen karek-karek nakon ëhil gwe hanan. Diki Yesussu de anakan taïblïblankam, 'Zen eiwa Zen tangan- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye,' zen diki dekam esa karek-karek nakon ëhil gwe hanal. Hen Alap mo nwenak zen dekam esa ëdakastil. ⁴⁰ Zen in zep, emki enaka dawemkam kara ta gwibin. Ebon mae mana jowenank- men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen hap de zini Yahudi zini hamal hap anakan nen gubirida gwekke,

⁴¹ 'Em in zen Alap mo hamal hap de ol gu-guk gwenna anakan swrei kul gwenan, "Molya ki lwak,"

hwëna hlaunkum ausa esa ëhlol, hëndep esa ëjek-jak gwer.

Emsa sap sa hamal hap tawa da gwibir,

hwëna bëjen em taïblïbin-

men desaë sap eno mae mo ngirinnik angkam syal gwibi'inye.' ”*

⁴² Paulus ne Barnabas ne kim but srëm gola insa hli ku'inka, ki zep nenzimk, "Ngein sin de Hari Sabatnak, etan kire hap denaka asa lonbirida." ⁴³ Kim kon sekwak gwek, dekam zep Yahudi zini, hen Alapsa de betek gweblan wenya men zen Yahudi hon bitï gwek, beya nik zep lun kon nitrok. Zao zep etan desa anakan titi labirki, "Em mese Kristussu de taïblïblan nakon Alap mo kwasang gwibiridannak bitï gwer. Zep zen zao en emki tatem ëzaun."

⁴⁴ Zao de Hari Sabatnak, dekam ëna iwe de zini tungan tangan de tagal gwen hap ëalp gwesik-

---

* **13:41** 13:41 Hab. 1:5

Alap hap de ola insa dikim ësane gwen hap.
⁴⁵ Hwëna Yesussu de taïblïblan srëm Yahudi zini kim hla nulidak, “O desa beya tangankam tagal neizim'in,” dekam zep husus neizim'ik. Hen dekam zep Paulus mo tawa tabinni insa lamang nu'ik.

⁴⁶ Hwëna Paulus ne Barnabas ne dekam zep udobe naban ding ulzimki, “Alap onakore ol dawemna an, zen diki nonol emsa de tawa tabin hip dakasti'in. Hwëna em ansa baes eibi'in, em dekam hen hëndep de gwën hap denakae baes eibi'in. Èe in zebë Yahudi srëm zi sin dep emsa hli yuluda'an! * ⁴⁷ Sap Alap mes syala ansa abe mae hap wei yul sonezimki. Zep zëre mo olak anakan lwak,

Èe mesë ebe mae hap Yahudi srëm zisi dikim ngatan tabin hip de syala golzimk, hen ëngaya gwen hap de olsa dikim okama topse gwen san golzim halada gwen hap denaye.' ”*

⁴⁸ Yahudi srëm zini kim kirekam ësak, zen dekam zep isrip-sri naban Alap mo ola insa dokwak nuk, hëndep dekam zep tïngan men desa Alap dam tasibirki, zen de hëndep de ëgwë gwen hap denaka gul irin hip, zen dekam zep hëndep daïblïblak.

⁴⁹ Hëndep dekam zep Alap hap de ol dawemna insa tïngare langna in san nolteisik. ⁵⁰ Hwëna Yahudi zini in zen husus neizim'ik, zen dekam zep Yahudi srëm bose nabare zi sin dep sek gwëk- hen bose nabare we walya in zen but

---

* **13:46** 13:46 Kis. 18:6; 28:28 * **13:47** 13:47 Yes. 42:6; 49:6

srëm gola iwe bîti gwe-gwekke, zëbon mae osan dep. Dekam zep zëno mae mo enlalana ben dyasizim'ik- dekam de zen karek son hap. Langna in kon dekam zep hëndep nialsa sonek. ⁵¹ Zen dekam zep zëno mae mo nwenak tana sonna taïk-tik oso guk halka. Ki zep ëna Ikonium sun dep song ëka.* ⁵² Hwëna Antiokiak de Yesussu taïblïblan wenya mensa hli kulidaka, zen nama Alap mo Enho nakore isrip-sri naban lowehe gwek.

14

Ikoniumk kim aptakake:

¹ Ikoniumk hen kirekam lwak. Paulus ne Barnabas ne etan Yahudi mo but srëm gol san song ëka. Zëwe zëno nik mo tawa tabinni man tangan sosen gwek, dekam zep tangan beyakam Yesussu daïblïblak- sap Yahudi zi, hen sap Yahudi srëm zi. ² Hwëna ahakore Yahudi zini- men zen Yesussu de taïblïblan hap baes tak, zen dekam zep Yahudi srëm zi mo enlalana ben dyasizimk- dekam de zen Yesussu de taïblïblan wenya insa u sal-sal gwibiridan hap. ³ Hwëna Paulus ne Barnabas ne holokam zë ëka, hen udobe naban Bian mo nësa de kwasang gwibiridan hap de ola lonbirida gweka. Zen Bian en hon yaïng ë kinï gweka, zep Bian man zëbe nikip owas-owassa dikim syal ei gwibin hip dena gol gwizimki- zëno nik mo ola insa dikim sosen gul gwizimdin hip. ⁴ Zëwe de zini dekam zep ëhlïwek. Ahakon Yahudi zi nik ang tak. Ahakon Paulus nebon ang

---

* **13:51** 13:51 Mat. 10:14; Luk. 9:5; Kis. 18:6

tak. ⁵ Dekam zep sap Yahudi zini hen Yahudi srëm zini zëre mae mo ëna iwe de nol-nola ban ola niaha-en guk- dekam de Paulus neka karek son hap, hen zao de kasokam i tizimdin hip. ⁶ Hwëna kim tame ulki, dekam zep Ikonium kon heya ëka- Likonia mo lang san dep. Zao zep hwëna ëna Listra hen Derbe mo langnak ⁷ ëngaya gwen hap de ol dawemna inkam tawa labirida gweka.

Listrak hen Derbek kim ë gwekake:

⁸ Listrak zi lekna ki. An zem lek naka ki hëndep jaha gwek. ⁹ Zen kim Paulus mo tawa tabinnik ang gweka, Paulus ki zep karatda taka, dekam zep tame taka, “Zini an angkam man Yesussu taïbli'ara. Zen sa zëno bosekam dawem gwera.” ¹⁰ Ki zep ol mamkam taken-blaka, “Emki zaun!” Dekam zep hëndep hetyak gwesik kininkam luwesik ane kinika, hëndep tē nasen'anka.

¹¹ Zi trana in kim hla dak, ki zep zëre mae mo olkam ëtaken gwe'ak, “An aha alap dare zi nwe-masekam nëbon mae onak ati ë inë zaka!” ¹² Dekam zep zëre mae mo yang tasin alap mo bosekam bose nosok. Barnaba'a “Zeus”kum bose dak. Paulussu “Hermes”kam bose dak, sap zëno mae mo alap-alap hap de ëpba olak Hermes zen aha alap-alap mo olsa zi hip ayang gul gwizimki. ¹³ Zëno mae mo yang tasin alapna Zeus, zëbe hap de gola ki- ë alpnak iwe. Gola iwe de syal gwe-gwen zini ki zep sapi zirya teisyahal zaka- dekam de zi tra mo nwenak Barnabas ne Paulus nikip hlik sozimdin hip. Nolak de ala sozimdin hip de desan-san weir sosunnu hen

man teisyahal zaka- zëno nik mo nolak de ala so sonezimdin hip. Sap zen man tim nosok, “An ano mae mo yang sosun alap eiwakam ati ë ine zaka.”

¹⁴ Hwëna anakan kim tame ulki, “An hare kirekam am asa neizim'in!”- dekam zep zëre nik mo tahan bajusa kalk-kalk oson daka, anakan dikim goltreizimdin hip, “Ëe ama eno mae mo syala insa husus eibi'in.” Ki zep zi trana in mo ngîrîn sîn hlu kë zaka, dekam zep ol mamkam laken zaka, ¹⁵ “Em ba habe kirekam asa eizim'in? Ëe an hen zi tangan sake- in ki hen em. Ëe an ebon mae onak ëngaya gwen hap de ol dawemsa de tawa labin hibë aptazak- em dikim boton alapsa de betek gwibirida gwensa baes tan hap, eiwa de Alap ensa dikim hwëna betek gwe-weblan hap, men Zen ngli naban, kama naban yang sosukuke, hina, hen tîngare ensasa gwen kire-kirena men zen zëwe lowehe gwenanke.

¹⁶ Menkam Alap nwe enkam emsa anakan kara ta gwibirki, ‘Dikire zëre mae mo boton alap-alapsa betek neibirida gwék.’ ¹⁷ Hwëna Zen hen dekam ki dawemna ebe mae hap gol gwizimki-em dikim sap anakan tame tan hap, ‘O hare eiwa de Alapna kike.’ Zen zep ona îl tî gwenda-eno mae mo obwaga dikim dawemkam hatan hap. Hen tembanena sowe henkam ep gol gwizimnira- em dikim isrip-sri naban lowehe gwen hap.” ¹⁸ Kirekam sap lonbiridaka, hwëna dekam tangan man alp neizim'ik- sapi darena insa de hlik sozimdin hipye.

¹⁹ Hwëna Yahudi zini kim Antiokia hen Ikonium kon Listrak iwe yaïng gwezak, dekam

zep zi trana in mo enlalana wet dyasizimzik. Paulussu dekam zep kasokam nîrîblak. Ëna in kon ki zep îl dîhak. Man kîl dîk, “Mes tîlîda.”²⁰ Hwëna zao de Yesussu taîblîblan wenyâ kim tagam neisîblik, dekam zep luweka, dekam zep etan nêrtîlzîk. Ka'ankam zep hwëna Derbe san dep etan Barnabas han song ëka.

Nonola kim etan Antiokia san dep ola halkake:

²¹ Derbek zep hwëna ëngaya gwen hap de ol dawemkam lonbirida gweka. Zëwe beya nik zep Yesussu daîblîblak. Dekon ki zep etan amjanbiridaka- ë-ëna men desan zëna song ë zakake, Listra, Ikonium, hen Pisidiak de Antiokia san. ²² Zen dekam ëKristen gwen wenyâ in sa etan tîtî labir song gweka- dekam de Yesussu de taîblîblan ennak tatem ëzauk gwen hap. Anakan tawa labir song gweka, “Men zen kareksa de goltowe gwennak tatem ëzauk gwe'ak, zen zen sa Alap mo îrîk gînnîk bîtî gwer.” ²³ Zao hen man enbirida song gweka, “Tembanesa esa ëlwa gwer, dekam eka eno mae mo nol-nolaka dam lasîk gwîbîk.” Kim dam dasîk gwîbîk, dekam zep Paulus ne Barnabas ne taha tehabirida inen naban Biansa anakan en sone gweblaka “Bian, zini an man Ebon ëyaïng gwe kînî'an. Ëe ere mo tahanakë hli kulida'an.” ²⁴ Pisidia mo langna kim lamanka, dekam zep Pamfilia mo langnak aptaka. ²⁵ Pergak kim ol dawemna inkam tawa lasîbirki, ki zep hwëna Atalia san dep song ëka.

²⁶ Zen mes zëre nik mo syala su kul soneka, zep Atalia kon bulkum Siria mo langnak de Antiokia san dep song ëka- men zëwe nonol zëre nikip

anakare ola ban tahana dehazim anekke, “Bian, dikire ere mo kwasang-kwasangna zëbon nebon lwa gwek.”* ²⁷ Antiokiak kim aptaka, ki zep zëwe de ëKristen gwen zini tagal ulsuku, zao zep lonbiridaka- tîngan mensa Alap syal gwegwibir-zimki, Alap men kirekam orana Yahudi srëm zi hip dam tasik gwizimkike, zen dikim hen Yesussu taïbliïblan hap. ²⁸ Zao holokam zep zëwe de Kristen zi niban olëlowehe gweka.

15

Yerusalemk kim ëgolek de gwekke:

¹ Ki zep zini Yahudi mo lang nakon Antiokiak yaïng gwezak, zao zep hwëna ëKristen gwen wenyä insa anakan tawa dabi'inzak, “Em de to mipsa blom tasibin srëmkam- men kirekam Yahudi zini Musa mo ol san ang ta gwenan, em molye ëngaya gwek.” ² Paulus ne Barnabas ne kim kirekam asalbiridaka, dekam zep zë mamkam olëol tetek gweka. Dekam zep zëwe de Kristen zini Barnabas ne Paulus neka, hëndep zëwe de ahakore Kristen zi niban dam dasibikzen de Yerusalemk Yesus mo dua-blaskam de dam tasibin wenyä ban hen Kristen zi mo nolnola ban anakan klis gun hup, “Ëe Yahudi srëm wenyä wëhë to mipna blom lasibi'ik? San ha babë?” ³ Dekam zep Antiokia kon lup nul sonek, hen in kim Penisia hen Samaria mo lang san olëtaman gweka, zen man Kristen zisi anakan lonbirida song gweka, “Yahudi srëm zini hen

---

* **14:26** 14:26 Kis. 13:1-3

mes beyakam ëhalek.” Ola in man tangan isrip-sri neibik. ⁴ Kim Yerusalemk olëyaïng gweka, zao de Kristen zini, hen dua-blaskam de dam tasibin wenya in, hen zëwe de Kristen zi mo nol-nola, dawem enkam zep dokwa-kwak nuk. Zao zep lonbiridaka- tïngan mensa zëbe nikip Alap syal gwe-gwibir-zimkiye.

⁵ Farisikam de gubirida gwen wenya men zen ahakon Yesussu daïblïblak ki zep luk tak, ki zep ëguk, “Yahudi srëm zini, zen diki hen Musa mo ol san de ang gwenkam zen to mipsa blom tasibin. Kire srëmkam bëjen ëngaya gwen.”

⁶ Dekam zep dua-blaskam de wenya in hen Kristen zi mo nol-nola ban ëgolek de gwek-dekam de aïsîl gwibin hip. ⁷ Ola kim zë beya nul song gwe'ak, Petrus ki zep luweka, ki zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ena tawana: Alap nonol ebon mae onakon asa dam tasikï- dekam de nonol Yahudi srëm zisi Kornelius Bak mo golak halen tabin hipye. Zen dekam zep Yahudi srëm zini nonol Yesus hup de ol dawemna ëtawa gwek, hëndep ano ol toran nakon zep Yesussu daïblïblak.* ⁸ Dekam zep anakan dam gwesïk, ‘Alap man zini ansa dokwa-kwak guluda.’ Sap dekam man zëre mo Enhona hlë ta sonezimki-in kirekam hen nonol nëbe mae hap hlë ta sonezimkike. Sap Zen Zen zi mo enhona tame ta gwizimnira. ⁹ Zep Zen ahakore zi ausu ensa hom nwekam golëake gwenda. Yahudi srëm zini in, zen sap to mip blom tasibin srëmna. Hwëna zen kim Yesussu daïblïblak, Alap dekam zep zëno mae mo enhona ngan tasibir-zimki-

---

* 15:7 15:7 Kis. 10

men kirekam hen nère mae mo ngan tasibirkike.

¹⁰ Zep em ba habe angkam äalp gwe'an?- Musa mo titi tabin olsa de nihin dohon-hon makan zëno mae mo holenak wei yul sonezimdin hipye. Nëna hen nëno mae mo auyan-azana man tangan nihin dohon-honna insa de wë-wek tan hap sap äakasik gwek. Hwëna banakan dep?

¹¹ Zep bap nen kirekam gweibirida gwen! Sap Yahudi zini nen Kristus mo kwasang-kwasang en nakone ëngaya gwe'an. Yahudi srëm zini hen kirekam.”*

¹² Dekam zep ëbalk tasik. Ki zep hwëna Barnabas ne Paulus ne lonbiridaka- Alap men kirekam owas-owasna zëno nik mo taha san Yahudi srëm zi hip syal gwe-gwibir-zimkike.

¹³ Kim lonsuku, ki zep hwëna Yesus mo osona Yakobus gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, emki asa sane tan. ¹⁴ Petrus Bak mes nësa aïsıl gwibiridala- Alap kim nonol tangan kwasangna Yahudi srëm zi hip goltreizimki, men dekam Alap nonol tanganna desa zëre hon dep lup gul inkiye.

¹⁵ Yahudi srëm zi de nëbon mae bitı gwenna, zen man tangan dakasti'in- men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini ale nukke,

¹⁶ ‘Ee asa lamkam etan Yahudi zisi amjanbirzin hap lwa halzal- ë yala men zao Daud orep irik gilkike.

Men kirekam zini gol swranak etan gola dauk gwenan, zen kirekam asa zi ausuna insa etan oto tasibirzir.

Zen dekam sa etan ano irik ginnik lowehe gwer.

---

* **15:11** 15:11 Gal. 2:16

17 Ëe kirekam asa syal gwibir- tîngare zi ausu
dekakim hen Asa de dam tasîn hip dëblak.

Dekam sap Yahudi srëm zi, Ëe asa desa hen
hlilin-

Aena men desa en dam tasibikye.

Ëe an Bian Zënë ki kirekam gu'un,

18 hen orep mesë ki kirekam gu-guk gwek.' " *

19 Yakobus ki zep gubiridaka, "Ano tame gun
nukon, nen bap nen zëbe mae hap orana gwa-
gwa ta gwizimdin- to mip blom tasibin srëm
wenya in zen angkam Alapsa tame da'anye.

20 Hwëna surat ensa nen ale gul sonezimdin-
anakan dikim tîti tabin hip:

Yang tabin dowal hap de otweran blom ta gwibir-
zimdinni bahem twenblanda gwen.

Hole naka de blwap-blwap tan tweran ninni
bahem twenblanda gwen.

Otweran kalsa bahem otde gwibin.

Hen kahalo-kahalosa baes tak.

Kire enkam esa suratkam tîti labir. * 21 Sap Musa
mo tîti tabin ola Hari Sabat jamkam man tîngare
langnak de Yahudi mo but srëm gol-golak don-
birida gwek, hëndep angkam hen nama don-
birida gwe'an. Zep Yahudi srëm Kristen zini
in de ahakore ol jalse gwensa ësane gwen hap
ëdwam gwe-gwenna, zen sap sa Yahudi mo but
srëm gol-gol san sek gwe-gwer."

---

* **15:18** 15:18 Am. 9:11-12; Yes. 45:21 * **15:20** 15:20 Orya
ol zini hom kirekam tweransa damera gwenan- hole naka de
blwap-blwap gulblunkamye. Hwëna aha zi ki kirekam orep
damera gwek, zep Alap man kirekam dep jalse gweka, sap dekam
kala bëjen wet son. (Kej. 9:4; Kel. 34:15-17; Im. 17:10-16; 18:6-23)

Yahudi srëm Kristen zi hip in kim suratna ale nulzimkke:

²² Dekam zep dua-blaskam de Yesus mo dam tasibin zini in, zao de Kristen zi mo nol-nola ban, hen zao de tîngare Kristen zi niban zini dam nososuk- zen de Paulus ne Barnabas neka Antiokia san dep ang eizimdin hip. Zen Silas ne Yudas neka dam nososuk. Yudas, zëno aha bosenä Barsabas. Zi darena in hen zëwe de Kristen zi mo nol dare. ²³ Suratna in zëbon mae zep anakare ola ban nol sonezimk,

“Suratna an Yahudi srëm Kristen zini ebe mae hap- Antiokiak de wenya, Siriak dena, hen Kilikiak de wenya kip,

dua-blaskam de Yesus mo dam tasibin wenya, hen Yerusalemk de Kristen zi mo nol-nola, hen tîngare awe de Kristen zini, abon mae onakon:

Dawem.

²⁴ Èe ama ësak: Zini man abon mae onakon ebon mae osan dep sek gwezak. Hwëna zen kim emsa tawa da gwibik, em hwëna enlala nike anakare hap ëtopse gwëk, ‘San ha ëe an Kristussu karekkamë ang ëbla'an?’ Hwëna zini in ëe homë lup ul sonek, hen ëe homë emsa de tawa tabin hip enbiridak. ²⁵ Zen in zebë zi darena dam ososuk- nëno mae mo wal bose dawem darena Barnabas ne Paulus nebon onak de ang ëzan hapye. ²⁶ Barnabas ne Paulus ne in, zen mes tangan zëre nik mo angna Bian Yesus mo bose hap sosok osoka, zep maka hëndep zëbe hap de ol gol haladannak lîlkî. ²⁷ Zini insa karekkam emsa tawa da gwibik, zen in zebë Yudas ne Silas neka suratna an han ebon mae osan dep leisyä sonek- dekam de zen suratnak awe de ola ansa eiwa un hip. ²⁸ Sap Alap mo

Enhona mes abe mae hap anakan goltreizimki,
'Bahem Bian osan dep de orana gwa-gwa ta
gwizimdin- titi tabin olsa de beyakam wei yul
sone gwizimdinkimye.' Zen in zebê jalse gwen
ola da-en emsa en sonebirida'an:

²⁹ Yang tabin dowal hap de otweran blom ta
gwibir-zimdinni emki baes tan.

Otweran kalsa bahem otde gwibin,
hen hole naka de blwap-blwap tan otweran ninni
bahem twenblanda gwen.

Hen bahem êkahalo gwe-gwen.

Eme desa langa ulsu'uk, em esa Alap mo
nwenak ësam gwesil.

Zao en zausunun. Dawem."

³⁰ Dan-nêr dan-nêr zini in ki zep hêndep
Yerusalem kon Antiokia san dep êgwahak. Kim
zê yaing gwek, dekam zep tingare êKristen
gwen zini tagal nulsuk, zao zep suratna insa
baca nulzimk. ³¹ Zen man tangan suratna iwe
de ol tan-tanna insa sam neisibik. ³² Yudas ne
Silas ne in, zen Alap mo Enho mo ssonkam
de hamal hap de ol lonbirida gwenna. Zen zep
tatem dikim êzaun hup ol zim-zimkim sêrkam
lonbirida gwe'anka. ³³⁻³⁴ Zao hom holo êka,
dekam zep etan Yerusalem san dep anakare
ola ban deisya sonek, "Dikire Alap onakore
dawemna ebon nebon lwa gwek."† ³⁵ Hwëna
Paulus ne Barnabas ne man zê holo êka. Bian
Jesus hup de ol dawemkam zê etan tawa la
gwibirki. Aha zi man zê hen tawa da gwibik.

---

† **15:33-34** 15:33-34 Lukas kim ola ansa ale gulku, hwëna ayat
34na ansa lun kon mes yap aha zi mas nuk. Zen a kirekam mo
mas nukye: "Hwëna Silas man dam gulsuku, 'Êe asa an san al
gwezal.' "

Paulus ne Barnabas ne kim ol tetek ëkake:

³⁶ Hom holo gwe'ak, Paulus ki zep Barnaba'a gubluka, "Nen ki etan amjanbin- men zen nëno nik mo tawa labiri dankam Bian Yesussu daïbliblakke, eka ki hla kulida song gwe, 'Zen angkam banakan lowehen da'an?' "

³⁷ Barnabas man dwam gweka- Yohanis, aha bosena Markus, de hen etan ang gwizimdin hip.

³⁸ Hwëna Paulus man zen de ang gwizimdin hip baes gweka, sap zen mes nonol Pamfilia kon heyä gweka. Dekam etan hom mae ang gwe-gwizimki- aha langnak de zini kim etan tawa labir song gwekaye. ³⁹ Zen dekon zep mamkam ol tetek ëka. Ki zep kon hëndep sya këka. Barnabas Markus hun bulkum lang tekna Siprus sun dep zersong gweka. ⁴⁰ Paulus Silassa zep dam tasiki- deban de dan ën hap. Tïngare Antiokiak de Kristen zini dekam zep zëbe nikip Alapsa abe dak, "Bian, dikire ere onakore kwasang-kwasangna zëbon nebon lwa gwek." Ki zep kon zersong gweka. ⁴¹ Zen Siria mo lang naban Kilikia mo lang naban zeramjanbir song gweka, hen zëwe de Kristen zisi tatete labir song gweka.

16

Timotius kim Paulus ne Silas neka ang gwizimkike:

¹ Paulus dekam zep Silas han Derbe san dep song ëka. Derbe kon etan Listra san dep zep ayang ulki. Zao Kristen zini ki, bosena Timotius. An zem Yahudi we. Zen hen mes Kristen gwek. Bi zem Yunani wal. ² Listrak de tïngare Kristen

zini hen Ikoniumk de wenyâ Timotiussu man nen gweblak, "Waldasna in aïris." ³ Paulus dekam zep zëbon de ang gwe-gwen hap dwam gweblaka. To mipna ki zep blaonsubluka. Zen mae hap blaonsubluka- dekam de langna iwe de Yahudi zi anakare hap husus gweblan srëm hap, "Zen hom nëbon mae tîlkî, sap zëno bianna Yunani wal." ⁴ È-ë san kim namjan gwibik, zen man Yesussu de taïblîblan wenyaka donbirida gwek- mensa dua-blaskam de zi niban Kristen zi mo nol-nolaban Yerusalemk aha-en nukye, zen dikim hen suratnak de jalse gwibiridan ola in san ang ta gwen hap.* ⁵ Zëwe de Kristen zini Yesussu de taïblîblankam zep êtatete gwe zahék, hen dekam yakla jamkam zep zini etan taïblîblankam êmas-mas gwe-gwek.

Paulus kim Makedonia walya nwe lirisin nëblankam hla takake:

⁶ Paulus ki zep Galatia hen Prigia mo langna ziamjanbirki. Hwëna dekam Alap mo Enhona man gubiridaka, "Asia mo langna bahem amjanbin." ⁷ Misia han de lang zip sonnak kim yaïng gwek, dekam zep sap ëakasik- Bitinia mo lang san de amjanbin hip. Hwëna Yesus mo Enhona man etan gubiridaka, "Desan hen bahem amjanbin." ⁸ Dekam zep hwëna Misia mo lang san taman gwek, hëndep hi alpnak de ëna Troas san dep zep tine gwek. ⁹ Zao zep hwëna Paulus mo nwena lirisin nëblak. Zen eiwa de makan Makedonia walsya hla taka. Zen man zaunkum Paulussu anakan abe ta'anka,

---

* **16:4** 16:4 Kis. 15:29

“Haen, emki Makedonia san song gwezan- asa de mas gwibiridan hap.” ¹⁰ Hëndep dekam zebë ëhohle gwek- Makedonia san de sek gwen hap. Sap ëe mesë dam ulsuk, “An Alap Zën ki nësa gubiridanda- zëre mo ol dawemsa dikim zëwe hen tonbirida gwen hap.” Ëe an zen ola ansa ale guk, Lukas, ëe ama hen dekam ang gwibiridak.

Ëna Pilipik kim wenya Lidia Yesussu taïblihlakke:

¹¹ Troas kon bulkum zebë dam-dam enkam Samotrake mo lang san dep sek gwek. Ka'ankam zebë hwëna Makedonia mo hi alpnak de ë bosena Neapolisk yaïng gwek. ¹² Dekon tanakam zebë hwëna Pilipi san dep sek gwek. Propinsina Makedonia in, zen Roma mo ïrik gïn lang ahana, hen Pilipi in, zen Makedonia mo aha ë yawal. Zao holo tolkamë lowehék.

¹³ Hari Sabatkam, ëe dekam ëna in mo ho alp nakore lilikin sïnë wet so gwek, sap ëe ama tim uk, “Ho alpnak man yap Yahudi zini Alapsa dekon abe ta gwen hap ëtagal gwe-gwenan.” Sap zen dekam nama hom but srëm gola dau'uk. Zao kimë teinikin'ik, we walya zen zë tagal gwek, depan mae en zebë ola olëton'ak.

¹⁴ Ahana zen zë sane gwe'ak, ëna Tiatira kore we, bosena Lidia. Zen sam dan kïl makare kaensa de te-alakam lirak ta gwibin hip de wemen kire kaenkam teipsïn zi mo bajuna dayal gwibir-zimninke. Wenya in Alapsa de betek gweblanna. Bian zep enho naka talusubirki-dekam de Paulus mo ola kon Yesussu taïblihlan hap. ¹⁵ Dekam kimë Lidiasa hen zëno golak de wenya ban kïtak baptis labik, dekam zep

asa gubiridak, “Em de asa anakan tame gunnu, ‘Zen eiwa-eiwakam Yesussu taïbliplanan,’ ki ano golak emki bitî gwen.” Zëno ol san zebë ki hëndep ang tak.

Paulus ne Silas neka kim Pilipik bwinak se noso inkke:

¹⁶ Aha yaklakam kimë etan ho alpnaq de ol ëgu sone gwenna in san dep sek gwëk, ki zebë zë hwëna oranak wenya ban oltowe'ak. Wenya in zi mo tana ïltikïnnik de babu gwe-gwenna, hen dowala mes tïlbirki, zep hlaul-hlaulkum syal gwe-gwëk. Zëbon zini beyakam yaïng gwe-gwezak- dekam de hamal hap de ol hap taken-taken gwe-gwibin hip. Nonol in zëno mae mo tana ïltikïnnik babu gwe-gwëk, desa abe da gwibik, “Ëe zëbon de hamal hap de olsa sane gwen habë hatanzal. An dë te-ala naye.” Wenya insa men zen bi neibik, zen dekon zep te-alana beyakam lop da-in gwëk. ¹⁷ Hwëna wenya in dekam zep Paulus mae han asa golëtro nasen gwe'ak. Anakarekam ola mamkam gu gwe'ak, “Zini an, Teipsin Zini Alap mo lup gul sonenna-zen de nëbe mae hap ëngaya gwen hap de orasa dam tasik gwizimdin hip.” ¹⁸ Yakлана man beya gwëk- kirekam de gweibirida gwenna. Hëndep Paulussu kim jalak zerzauk, ki zep lero gwibin niban zëbon de dowala insa gubluka, “Kristus Yesus mo bosekam ëe ama emsa gublu'an: Em zëbon onakon wet son!” Dekam zep hëndep wet soka.

¹⁹ Zini in zen wenya insa bi neibik, kim tame nuk, “O zen de dowal srëmkam gwë'ak, nen molye te-alana zëbon onakon ulin gwëk,” dekam

zep Paulus ne Silas neka teipsîn-teipsîn wenyak dikim zitrën hap pasar san dep il nosohak. ²⁰⁻²¹ Teipsîn-teipsîn wenyä kip kim nitreizimk, zen dekam zep nenbiridak, “An Yahudi wal dare. Zëno nik mo tawa tabinni nëno mae mo ëpba lowe hensa dikim wet gulsuzimdin hip. Hwëna hom dakastîlin- Roma mo îrik gîn zini nen de zëno ol san ang tan hapye. In zep zëno nik mo tawa tabin nikon ëna awe de zini ëilman gwe-gwe'an.”

²² Zi beyam-byana dekam zep hen ëgu anek, “In eiwa!” Teipsîn-teipsîn wenyä in dekam zep baju talwesizimdin nika de lek-lek son hap nenbiridak. ²³ Mam enkam kim lek-lek nososuk, ki zep hwëna bwinak se nosoink. Bwinak de nol gwen zi nika zep nenblak, “An dawem en tangankam kara so.” ²⁴ Kirekam insa nenblak, olk de tekson tangannak zep se so inki. Zëno nik mo tanana te hlangnak zep bat nosozim anek.

²⁵ Hwëna ngîrîn tatem zep Alapsa abe la'anka hen tërya ban isrip-sri ë gwebla'anka. Ahakore bwinak de zini man sane noso'ak. ²⁶ Mumuk ennak zep jîngîl yala taîlki, hëndep bwina in mo moko hap de kasona man ëëwak gwek. Hëndep dekam zep bwi lîlikînnî in ëtalwesîk. Hen mënza bwinak de zini besikam de dokotkam dahalebik, man hëndep ësom-som gwe hanak. ²⁷ Bwinak de nola in ni tan nakon zep auna hlo zaka. Kim hlaulku, “Lîlikînnî tîngan talusundan nik ërlwa'an,” dekam zep sap nëbok zemka mol ineka- zënaka dikim dang gulblun hap. Sap zen man tim gulku, “Mes ëheya-hya gwenan. Hare

an ki hwëna asa sa dal!”* 28 Hwëna Paulus ki zep ol mamkam takenblaka, “Bahem enaka tan! Ëe tingan namaë lowe he'an!”

29 Dekam zep zëre hon de ëbabu gwe-gwen zisi syauk ngatan naban de golëhlu-hluk gwezan hap takenbiridaka. Zëna ki zep yal-yala ban Paulus ne Silas nik mo nwenak boklena kom sozim zika. 30 Kim kon ziwet soka, dekam zep takensizimki, “Bian ne bian ne, ëe basa asa syal gwibir?- ëe dikim gaya gwen hapye.”

31 Ki zep ding ulblika, “Bian Yesusu em anakan taïbliëlan, ‘Zen Zen- asa de gaya tan hap de Zi niye,’ dekam esa gaya gwerä. Hen kirekam, eno golak de wenyaye.”* 32 Dekam zep Bian Yesu hup de ol dawemna zëno golak lonbiridaka. 33 Hëndep dekam zep kam zëno nik mo wei-weina ngan tasibir-zimki. Hëndep kam zep ki hëndep zëna hen zëre mo golak denaban tingan baptis labirki. 34 Tembanena ki zep hwëna golzimki. Zëna dekam zep zëre mo golak de wenya ban golëisrip-sri gweka, sap zen mes Alapsa daïbliëlak.

35 Kim litik, ki zep teipsin-teipsin wenya in zëre mae mo jana nabare zini bwi gol san dep lup nul sonek- zao de nol gwen zini insa de gublun hap, “Paulus ne Silas ne dikire song ëk.”

36 Ki zep bwinak de nola in guzimki, “Asa man nenblanzal: Em sap esa song ëra. Dawem enkam song ë.”

37 Hwëna Paulus ki zep jana nabare zini insa gubiridaka, “Ëe an Roma mo irik ginnik de zi

---

* 16:27 16:27 Kis. 12:18-19 * 16:31 16:31 Rom. 10:9-10

dare sake. Zen hwëna takensizimdin srëmkam totoresä zi nwenak asa lek-lek nosok! Ki zep hen takensizimdin srëmkam bwinak asa se nosok. Hwëna angkam man ëdwam gwe'an- sowëkam de asa guzimdin hip, 'Dikire song ëk.' Kirekam ëe ama baes ë'an. Dikire zën yaïng gwezak-dekam de asa hîl so sonen hapye."

³⁸ Jana nabare zini in kim teipsîn-teipsîn wenyä insa kirekam nenbiridak, dekam kim anakan tame nuk, "O Paulus ne Silas ne, an hare Roma mo irîk gînnîk denakake," dekam zep ëäiri'ak. Sap Roma mo irîk gîn zisi bëjen totoresä karek tan. Sap zen man tim nosok, "An Yahudi en kore zi dare." ³⁹ Dekam zep zëno nik mo enlalasa de së ta sonezimdin hip yaïng gwezak, ki zep anakare ola ban hîl noso sonek, "Bahem asa jal eibiridan. Hwëna emki ëna an kon song ën." ⁴⁰ Kim wet osoka, ki zep Lidia mo gol san dep song ëka. Zao kim Yesussu de taïblîblan wenyä tagal ulsuku, zao zep aumwa hap ol zim-zimni lonbiridaka. Zëna ki zep kon ëhalka.

17

Tesalonikak kim aptakake:

¹ Timotius hun kim Makedonia mo ë darena Amfipolis ne Apolonia neka ërtamanka, ki zep Tesalonikak ërhataka. Zëwe hen Yahudi mo but srëm gola ki. ² Paulus ki zep but srëm gola in san dep song gweka- men kirekam zëna gwë gwekake. Dekam dan-ahare Hari Sabatnak Alap mo ëpba ola kore naka zep klis gul gwizim'inka. ³ Zen anakan zë srip gulsuk gwizim'inka, "Alap mo ëpba olak man dam gwesik, 'Nësa de ngaya

tabin hip de zère mo zer sonen Zini, Zen nonol kareksa sa goltowera, ki sa hwëna tîn nîkon etan ngaya gwerâ. ' Èe in zebë emsa Yesus hup dena ansa anakan tawa tabi'in: Zen eiwa Zen tangan-nësa de ngaya tabin hip de zer sonen Zi niye." ⁴ Dekam zep Paulus ne Silas neka Yahudi zini in ahakon daïblizimk hen ang neizimk. Beyakam Yunani kore zi ang neizimk- Alapsa men zen betek në gweblakke. Ahakon hen bose nabare we wal.

⁵ Hwëna ahakon mae hap husus neizim'ik, "Ano mae mo but srëm gola kon kim hli nîl in'in." Dekam zep pasarak ë-ensa de zauk gweblan zi hip te-alasa neirzimk- zen dikim ëilman gwennak mas gwibiridan hap. In kim ëilman gwe'ak, dekam zep Yason mo gola dot dasizik- Paulus ne Silas neka dikim zi tra mo nwenak ziwet son hap. ⁶ Hwëna kim zë nohwënzimzik, Yason zënaka zep il dihak, hen ahakore Yesussu de taïblïblan zi niban ëna iwe de teipsin-teipsin zi sin dep il dibirhak. Anakan zep zë boton ol blo-bloka nennbiridak, "Tingare okamanak men zen zini yasik da gwibi'in, zen mes angkam awe yaing gwezal. ⁷ Hwëna Yason an mes zini insa zère mo gola kon lup gul inki. Zëno mae mo tawa tabinni, zen Roma mo irik gin nîkon dikim wet so gwen hap titi da gwibirin, sap zen anakan tawa da gwibirin, 'Aha teipsinni ki- bosena Yesus.' " * ⁸ Kirekam kim nasalbiridak, dekam zep zi trana in teipsin-teipsin wenyâ in mae han ëjal gwëk. ⁹ Dekam zep Yason maesa wal bose wal zeban nennbiridak, "Te-alasa nongka ap

---

* 17:7 17:7 Luk. 23:2; Yoh. 19:12

olzimk, ki neik sek gwëk.” Kim nolzimk, dekam zep nenbiridak, “Angkam sap esa sek gwer.”

Ëna Bereyak kim aptakake:

¹⁰ Orapna kim tî'inzak, dekam zep Paulus ne Silas neka Timotius mae han ëna Bereya san dep lup nul sonek. Kim zë yaïng gwëk, dekam zep Yahudi mo but srëm gol san dep sek gwëk.

¹¹ Zëwe de zini enlala ngatanna. Zen Tesalonikak de zi mo kim hom. Zen zep aha-ere enlalakam Paulus mo mo tawa tabinni insa nulin gwëk, hen zen dekam mwin-mwankam Alap mo ëpba olsa anakare hap karatda nul gwëk, “San ha eiwa denaka nësa tonbirida gwe'ara?” ¹² Zen zep beyakam Yesussu daïblïblak. Zen ahakon Yunani kore zi, hen Yunani kore bose nabare we wal.

¹³ Hwëna Tesalonikak de Yahudi zini in zen Yesussu daïblïbla srëm gwëk, Zen kim Paulussu anakan nasalblak, “Zen angkam Bereyak tawa ta gwibi'ira,” zen dekam zep yaïng gwëzak, dekam zep zë hwëna zëwe de zisi olkam se dyabiridazak. ¹⁴ Dekam zep, Bereyak de zini men zen Yesussu daïblïblak nabakam Paulussu hi san dep zon dak. Hwëna Silas ne Timotius ne zen nama ki zë ëka. ¹⁵ Men zen zon dak, hëndep Atenak nërhatok. Zen kim lwan dahak, zëbon mae zep Silas ne Timotius neka anakan gu sonezimki, “Nabakam de asa ërtrozak.”

Paulus kim Atenak gwë gwëkake:

¹⁶ Atena kon kim nama Silas ne Timotius neka eiszim'inika, enlalana man tangan anakare hap dowebila hanaka, “An ba hap ëna ansa yang

tabin dowal-dowal enkam al dasik?” 17 Zen in zep Yahudi mo but srëm gol san song gwe-gweka- zao dikim Yesus hup denaka Alap mo ëpba ola kon ziklis gul gwen hap. But srëm gola iwe, Yahudi srëm zi niban siri gwe-gwek. Paulus mwin-mwankam hen pasar san song gwe-gweka. Men zen zëwe ba mae hap yaing gwe-gwezak, desa zëwe zep Yesus hup de ol dawemkam tawa ta gwibirki. 18 Ëna iwe de zini ahakon Epikuros Bak mo tawa tabin sin de ang ta gwenna, hen ahakon Stoakam de gubirida gwen wanya. Zen dekam zep Paulus hun nërkeisa-keisa gwek. Ahakon man nenblak, “Ol beyam-bya zini an man zënaka tim ti'ara, ‘Ano tawa tabinni an aïris!’” Hwëna ahakon man nenblak, “Zini an san ha ëse yang tabin alap san de ang ta gwen hap nësa titi tabi'ira?” Zen mae hap ki ëguk: Sap zen Yesus de tin nikon ngaya gwen hap denaka tawa ta gwibi'inka. * 19 Dekam zep Paulussu zëre mae mo ëgolek de gwe-gwen kwatap san dep nërsong gwek. Kwatapna in “Areopagus”kum nen gweblak. Zao zep nenblak, “Ëe ama ëdwam gwe'an- eno tawa tabin ësena insa de asa tonbiridan hap. 20 Sap eno tawa tabinni ano mae mo inik au hlobin

---

* **17:18** 17:18 Epikuros Bak, zen sap zëwe de walsya hom, hwëna zëno tawa tabin ola mes Atenak hatak. Zen man tawa ta gwibirki, “Nen isrip-sri enkam nen lowehe gwen- banakare jalse gwen ol mae san de ang ta gwen srëmkam.” Stoakam de gubiridan wanya, zen zini bosena Zeno Bak mo tawa tabin sin ang tak. Zen man tawa ta gwibirki, “Nen diki enho tatetekam nen lowehe gwen. Anakan de enlala gwibinni aïris, ‘Ëe a-en asa dawem gwer. Aha zi mo titi tabin sin ba hap de ang gwen hap?’ ”

makan tangan lwa'an, zebë dawemkam de emsa sane tan hap ëdwam gwe'an." ²¹ Sap tingare Atenak de zini hen aha lang nakore zini men zen zëwe lowehe gwëk man ësam gwesik gwëk- ol ësesa de ësane gwe-gwen hap, hen kire hap de ëkeisa-keisa gwe-gwen hapye.

²² Paulus ki zep luweka, ki zep gubiridaka, "Atenak de zi, ëe ama emsa tame tabirin, 'Em in alap-alapsa dawemkame blikip eisibirida gwenan.' ²³ Ëe kimë eno mae mo ënak të nasen gwë'ak, dekam zebë eno mae mo yang tabin alap-alap hap de kire-kirena kara ta gwibi'ik. Dekam zebë hen twëran nin tru tasik gwëblan hap de kalsna hlauk. Zëwe ema ale uk, 'An nëno mae mo tame tan srëm alap hap dena.' Zep men zëbe hap tame tan srëmkam tru lasik gwëblanan, ëe ama Desa emsa tonbirida'an.

²⁴ "Alap men zen okamana ansa yang gulsuku, hen tingare kirekam-kirekamna yang tabirki, Zen Zen ngli naban kama naban bi gwizim'ira. Zen zi mo gol taublun dannak hom gwë gwenda.

²⁵ Hen Zen hom zi de banakare maesa golblan hap dwam gwe-gwenda, sap Zen tahalha naka hom. Sap Zen Zen kitak zi hip gol gwizimnira-angna, ensasana, hen tingare kirekam-kirekam naye.* ²⁶ Nonol lone sennak Zen aha-ere zi nikon tingare zi ausuna yang tabirki. Hen dekam zep zëbe mae hap okamasa de bi gwibin hip dena golzimki. Zen Zen kitak okama tek-tekna kae gwibir-zim niraka, hen Zen Zen auhukamanak de teipsin-teipsinni anakan dam tasik

---

* **17:25** 17:25 1Raj. 8:27; Yes. 42:5; Kis. 7:48-50

gwibirida, 'Angkam em teipsik. Angkam em ati gwen.' ²⁷ Alap mes kirekam syal gwibirki-Zënaka dikim të gweblan hap, mae hap, 'Wëhë asa nërtowe'ak?' Hwëna Zen sap nëbon mae onakon langanak hom- ²⁸ men kirekam ëgu gwenanke, 'Nen an zëno taha terenake lowehe gwenan hen ëtë nasen gwenan. Ensasana hen Zëbon onak.' Ebon mae onakon men zen tërya ale dabik, zen hen ki anakan ëgu gwëk, 'Nen an kitak zëno walas.'

²⁹ "Zen in zep, nen de Alap mo walas gwenkam, nen bap nen anakan tim tin, 'Alap mo nwe-masena zen zi mo tahakam de yang tasîn makarena'- men kirekam zi mo enlalakam emas nakon, ahaksa perak nakon, hen kaso nakon yang da gwibirinke. ³⁰ Orep Alap nwe enkam zë kara ta gwibirki- kirekam de Zënaka tëblannakye. Hwëna angkam zep okamanak de tîngare zini gubirida'ara, 'Angkam dekam ëhalek.' ³¹ Zen mes yaklana dam tasikî- dekam de tîngare zisi zëre mae mo enlalasa de hla tazimdinkim klis gun hup denaye. Men Zen de klis gun hup dena, Desa hen mes dam tasikî. Hen dekam de tîngare zi taïblîblan hap, Alap mes tîn nikon ngaya taka."

³² Hwëna tîn nikon de ngaya gwen hap dena insa kim sane da'ak, ahakon dekam zep swrë da'ak. Hwëna ahakon man nenblak, "Neik etan aha yaklakam kire hap dena asa ton-birida." ³³ Paulus ki zep kon song gwëka. ³⁴ Hwëna dekam ahakon man zëno ola kon Yesussu daïblîblak. Zen dekam zep zëbon ang ta gwëk. Ahana bosena Dionisius. Men zen

kwatapna iwe ëgolek de gwe-gwek, zen zëno mae mo aha mamna. Ahana we, zëno bosena Damaris. Ahakorena hen ki.

18

Paulus kim Akaya mo langnak de ëna Korintusk hatakake:

¹ Atena kon, ki zep Korintus sun dep song gweka. ² Zao zep Yahudi walya Akwilasa zertoweka. Zëno auyan-azana orep Pontus sun dep ëal tak, zep zëwe de wal hap joweka. We zem bosena Priskila. Zen anakarenak ake'anka, "Nër hom Italia kon aptazak." Sap Roma mo teipsinni Klaudius Bak nër hom anakan golëalsa soneka, "Yahudi zini kitak de Italia mo langna an kon sek gwek." Paulus ëse apta zannak zep duwezimki, ³ sap zëno nik mo syala apdenak- tenda gol syal gwe-gweblan hap de zi dare. Zao zep apdekam lowehe gwek hen syal ta gwek. ⁴ Hari Sabat jamkam zep Paulus Alap mo ëpba ola kore naka Yahudi mo but srëm golak ziklis gul gweka- zen dikim hen Yesussu taïblïblan hap, sap Yahudi zi, hen sap Yunani kore zi. ⁵ Silas ne Timotius ne kim langna Makedonia kon apta zaka, Paulus dekam zep tenda gol syala insa golzausuku. Dekam yakla jamkam zep Alap mo olkam Yahudi zi ensa anakan tawa ta gwibirki, "Yesus Zen Zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Zi niye, Alap mensa gu-gubirida gwekaye." ⁶ Hwëna ahakore Yahudi zini kim nërol gwek hen lamang dak, Paulus dekam zep bajuna anakare ola ban hlaïk-hlik so guk halka, "Ano ola ansa baes eibirin, ki em hen ema ëngaya gwen hap dena baes

eibi'in! Ëe ama sap emsa de ngaya tabin hip alp gwibiridak, zep Alap molya eno mae mo kala abe hap ngëro gulbluka. Zep ëe ama angkam song gwe'an- Yahudi srëm zisi de hwëna tawa tabin hip." *

⁷ Paulus ki zep but srëm gola in kon golëwet so gwëka, dekam zep hwëna zëno golek denak de golak golëbiti gwëka. Gol bina in bosena Titius. Zëno aha bosena hen Yustus. Zen Yahudi srëm zi, hwëna Alapsa mes betek gweblaka. Zëno golak zep hwëna golëbiti gwe-gwëka. ⁸ But srëm gola iwe de mamna, bosena Krispus Bak, zen we wal walas zeban zep Yesussu zitaïblablaka. Hen ahakore Korintusk de lowehen wenya beya nik hen Paulus mo ola kon Yesussu daïblablak, dekam zep desa hen baptis dabik.*

⁹ Aha orapkam, Bian Yesus nwe lirisin soblan-nak Paulussu gulbluka, "Bahem aïrïn. Sap esa tonbirida gwer. Balkkam bahem gwë gwen.

¹⁰ Sap Ëe ama emsa zergwë gwe'an, hen zini molya emsa karek dak. Sap ëna awe de zini beyakam sa Abon onak biti gwer." ¹¹ Paulus dekam zep zëwe Alap mo olsa de tonbirida gwen hap holokam gwëka. Tahunna aha-en tamanblak, ahana ngirïn ngam sonnak.

¹² Dekam Akayak Galio Bak gubernorkam irik gilki. Yahudi zini dekam zep ola aha-en nuk-Paulussu de Galio Bak osan dep balk tahan hap. Kim balk dahak, ¹³ anakare ola ban zep

---

* **18:6** 18:6 Bajuna in mae hap hlaik-hlik so guk halka: Anakan dikim enlala sobiridan hap, "Eno mae mo karekna in dikire ere mae onak lwak." * **18:8** 18:8 1Kor. 1:14-17

nërtrëblak, “Zini an zisi yasik ta gwibirida- nen dikim Musa mo titi tabin olsa gweibir kinin hap, dekam de hwëna zëbon osan ang tan hap. Hwëna dekam Alapsa molye dawemkam betek ë gweblak.”

¹⁴ Paulus kim sap nama ding gun hup enlala gwe'anka, Galio ki zep hwëna ding gulzimki, “Em san asa Yahudi walsae hla lal! Roma mo jalse gwen olsa de gweibir kinin habe klak lanan zanam, ëe amaka emsa salbirida'an. ¹⁵ Hwëna ere mae mo ëpba olak de ol-gunnu hen bosem-sena, zep ene ki klak lananzal. Zen e-en emaka tap uk. Eë ama baes gwe'an- kiresa de ep klis gulzimdin hipye.” ¹⁶ Ki zep zëre mo jana nabare zini golëalsa sonen hap gubiridaka. ¹⁷ Hwëna Yahudi srëm zini men zen zë beyakam ëzau'uk, dekam zep Yahudi mo but srëm golak de mam zini Sostenes Baksa dot dasik, zao zep hëndep dangolek. Hwëna Galio Bak nwe enkam zë kara tabi'inka.

Paulus kim langna Siriak de Antiokia san dep lwa halkake:

¹⁸ Dekam Paulus Korintuşk iwe holo tolkam gwëka. Ki zep hwëna Siria mo lang san de etan lwahan hap dwam gweka. Dekam kim zëwe de Yesussu taïblïblan zini hli yuludaka, Akwila we zem Priskila han man ang ëblak. Song gwen hap kim golek de gwe'anka, dekam zep zëwe de hi alpna de ëna Kengkreyak nol alana lunsuku. Mae hap lunsuku: Sap Yahudi zini kirekam ëgwë gwëk- Alap hap de anakan goltrëblan hap, “Mensa ëe emsa gu-gubluk, ‘Eë kiresa asa Eno bose hap syal gwibir,’ mesë sul

sonenan.” † 19-21 Asia mo langnak de ëna Efesus kim bulkum zihataka, Paulus zëna ki zep Yahudi mo but srëm gol san dep song gweka. Zëwe Alap mo ëpba ola kore naka zep ziklis gulku. Zao zep abe dak, “Em wëhë holo tolkam awe gwë'anka?” Hwëna man ding gulzimki, “Angkam molyë awe holokam gwëk. Alap mo dwam gwibin sin de kirekam lwankam, ki asa lwa halzal.” Zëna ki zep kon etan bulkum gwë halka. Akwila ne Priskila neka zao zep hli soka.

²² Kaesareak zep ati gweka. Dekon zep Yerusalem san dep tanakam zaheka- zëwe de Yesussu taïbliëblan wenyaka de hlauluda guluhan hap. Zëna ki zep kon Antiokia san dep hwëna lwa halka. ²³ Zao holo tolkam gwëka, ki zep Galatia hen Prigia mo langnak de ë-ë san amjanbir song gweka- dekam de etan zëwe de Kristen zisi tatete tabin hip.

Apolos kim Efesusk hen Korintusk tawa ta gwibirkike:

²⁴ Zao kim lwa se'ak, ki zep Yahudi walya Apolos Efesusk hata zaka. Zëno auyan-azana Mesir mo ëna Aleksandria san dep al tak, zep zëwe de wal hap joweka. Zen mes sekolana sul sone song gweka, zep sërkam tangan Alap mo ëpba ola tawa gwibirki. ²⁵ Zen mes beyakam Bian Yesus hup dena tame gulku, hen udobe

---

† **18:18** 18:18 Yahudi zini kim Alapsa nen guk gweblak, “Ëe asa ebe hap de syalsa gol,” dekam kim nama syal nei gwibik, nol alana man lam da gwibik. Kim su nul sone gwëk, dekam zep dalansik gwibik. Yahudi zi mo Alap hap de ol gu-guk gweblan ola emki hlaun Bil. 6:1-21nak.

naban anakan tawa ta gwibirki, “Nësa de ngaya tabin hip de Zini angkam hatan hap man golek de gwe'ara.” Hwëna zen hom dekam Yesus mo bosena tawa gwibi'inka, hwëna anakare ol ensa salka, “Yahudi mo langnak baptis ta gwibin zini Yohanis Swe mes zisi zëbe hap de hohle tabir-blin hap baptis ta gwibirki.” ²⁶ Zen kim udobe naban kire hap denaka but srëm golak tonbirida'anka, Priskila ne Akwila ne man zë sane la'ak. Dekam zep enblak, “Ano nik mo gol san emki ang gwen.” Zao zep dawemkam Yesus hup denaka anakan lonblak, “Yesus Zen Zen-nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.” Dekam zep dawemkam taïbli-blaka.

²⁷ Akaya san de song gwen hap kim dwam gwe'anka, dekam zep Efesusk de Yesussu taïbli-blak wenya nenblak, “In aïris.” Dekam zëwe de Kristen zi hip anakare hap de suratna ale nulzimk, “Zini an amki dawemkam eirink. Zëno tawa tabinni aïris.” Zao kim hataka, zen dawemkam zep zë mas gwibirida gweka- men zen Alap mo kwasang-kwasang nakon Yesussu daïbli-blakye. ²⁸ Sap zëwe zi beya mo nwenak, Apolos Yahudi zi niban dawemkam Yesus hup dena golëkeisa-keisa gwe-gweka, hëndep man topse në gweblak. Sap Apolos zen Alap mo ëpba olak denaka dawemkam anakan klis gul gwizimki, “Yesus Zen Zen-nësa de ngaya tabin hip de Zi niye, mensa Alap orep nësa gu-gubirida gwekaye.”

19

Paulus kim Efesusk gwë gwekake:

¹ Apolos kim nama Korintusk gwë'anaka, Paulus dekam zep Prigia mo langna tamun song gweka, ki zep hëndep Efesusk hataka. Zao zep Apolos mo kim de Yohanis Swe mo olsa taïblîbin zini golêtoweka. ² Ki zep zë takensibiridaka, "Em kime ëei gwek, emsa wëhë Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka?"

Ki zep ding nulblik, "Hom. Ëë homë anakan ësak, 'Alap mo Enhona ki.' ">*

³ Ki zep etan takensibiridaka, "Em banakare baptis sine ang tak?"

Ki zep ding nulblik, "Ëë Yohanis mo baptis tabin sinë ang tak."

⁴ Dekam zep gubiridaka, "Baptis ta gwibin zini Yohanis, zen mae hap baptis ta gwibirki: Zi dikim Alap hap zënaka anakan golêtrë gweblan hap, 'Ëë ama angkam hale'an.' Zen dekam man hen gubirida gweka, 'In Zen asa zertro'an zala, em Desa taïblîblan.' Desa de zertrozan Zini mes hata zaka. Zëno bosenä Yesus." ⁵ Kirekam kim nasalblak, dekam zep Bian Yesus mo bosekam de etan baptis tabin hip abe dak. ⁶ Paulus kim baptis tabin hyanak tahana tehabirida ineka, dekam zep Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka, dekam zep hen owas hap zëre mae mo tame gun srëm ola donbi'ik, hen Alap mo Enho nakore hamal hap de ola donbi'ik. ⁷ Zini in tingan san ha dua-blas enkam mes yap.

⁸ Paulus zao dan-ahare benkam gwëka, dekam Yahudi mo but srëm golak tîl gweka. Zao zep udobe naban Alap mo ëpba ola kore naka klis

---

* **19:2** 19:2 Kis. 2:38; Rom. 8:9

gul gwizimki- anakan dikim titi tabin hip, “Em de Yesussu taïblïblankam, zen dekam esa Alap mo irik ginnik bitï gwer.” ⁹ Hwëna ahakon man ënol drak-drak gwek, hen Yesussu de taïblïblan hap man baes tak. Hen Yesus hup de ol dawemna insa man damnak lamang nul gwek. Paulus dekam zep, men zen Yesussu daïblïblak, desa en hlilin halka. Balai desa makare gola, bosena Tiranus, zao zep hwëna mwin-mwan enkam golëbiti gwe-gweka. Zao zep apdekam ola ziklis gul gweka. ¹⁰ Kirekam de golëlowehe gwen-nak hëndep tahunna dan-dan damank, hëndep propinsi Asiak dena ol dawemna insa kitak man ësaladak- sap Yahudi zi, hen sap Yunani zi.

Skewa Bak mo walasna kim sap dowalsa de golëalsa sonen hap ëalp gwekke:

¹¹ Alap sërkam de owas-owassa Paulus mo taha san de aren zankam gol gwizimki. ¹² Da so gwen kaenna ahaksa kaen hak maena, Paulus kim desa sap'nen towanblanda gweka, desa kim zi sang-sangnak de lonebla inen hap kap dahal gwek, dekam zep ëdawem gwe-gwek. Hen dowal mo tilblin maena, dekam zep dowala in wet so gwe-gwek.

¹³ Hwëna Yesussu de taïblïblan srëm Yahudi zini dekam zep sap hen dowal-dowalsa de Bian Yesus mo bosekam golëalsa sone gwen hap ëalp gwe-gwek. Zen man dowal-dowala insa anakan nenbirida gwek, “Paulus men zëno bosekam tonbirida gwe'arake, Yesus, zëno bosekamë emsa enbla'an: Em zini an kon wet son.” ¹⁴ Men zen kirekam ëgwë gwe'ak, zen Yahudi zi mo aha

mam nik mo walas tuju enkam. Mam zini in mo bosena Skewa Bak. Zen hen Yerusalemk de Alap mo golak de syal ta gwen zi mo aha mamna. ¹⁵ Hwëna dowal de tilblin zisi zep ahanaka etan nakasibli'ak, hwëna zëbon de dowala in man ding gulzimki, "Ëe Yesus ne Paulus neka kië tame oso'an. Hwëna em an enda korena?" ¹⁶ Zini men desa tilblika hetyak gwesik kinzinkam zep tahyo zaka, zao zep tangolebirki, hëndep man irkare tabirki. Dekam zep gola in kon irkan wei-wei naban heya-hya gwek.

¹⁷ Efesusk de lowehe gwen wenya kim ësak, sap Yahudi zi, sap hen Yunani zi, dekam tangan zep dawemkam äairik. Dekam Bian Yesus mo bosena man tangan blikip neisibik. ¹⁸ Men zen Yesussu daibliblak, dekam zep tame nuk, "O ëe namaë ol karekna lam gul gwe'an. Ëe anik kira-kla gwek." Dekam zep zi beya mo nwenak zëre mae mo karek-karekna ëkira-kla gwek. ¹⁹ Hen beyana men zen ol kareksa syal nei gwibik, dekam zep ol karek nabare ol tatakna kap da halzak. Zao zep tïngare zi mo nwenak tru dasik. Ol tatakna insa kap da halzak, te-alakam de lirak tabinkim, dua meliarak maka hatak.* ²⁰ Kirekam zep ki hëndep Bian hap de ol dawemna insa esek nul haladak, hen sosonna Alap mam gul gwizimki.

Ëna Efesusk de zini kim ëilman gwekke:

---

* **19:19** 19:19 "Dua meliarak" awe, Lukas man ale gulku "li-pulu ribu perakkam de te-ala kaso" kam. Aha-ere perakkam de te-ala kasona dekam, zen mae mo kim: Aha-ere zi mo gaji aha-ere yakla blalkam de syal gwenna.

²¹ Hyanak kim Paulus Yerusalem san de song gwen hap kalang gweka, zen man enlala gweka, “Makedonia hen Akaya mo lang san asa amjanbir.” Man gu gweka, “Yerusalem kon asa Roma san dep song gwer.” ²² Ki zep zère mo taha tri soblan zi darena, Timotius ne Erastus neka guzimki, “Èe an kim Asiak awe nama gwë'an, em Makedonia san em song ën- zëve de Kristen zisi de mas eibirida gwen hap.” Ki zep hëndep song ëka.

²³ In kim lwa se'ak, dekam zep zini men zen Yesus hup de ol dawem san de ang tan hap baes tak Efesusk ëilman gwek. ²⁴ Sap zëve de zini yang gulsun we dowal bosena Artimi'i betek nei gwibirin. Efesusk zëve hap de gol yala hen ki. Zao de zini Artimis mo nwe-masekam dowal bete-teksa yang da gwibirin, hen gol bete-teksa syal nëblanda gwenan- zao de dowal betekna insa zaun ta gwibin hip. Men zen desa syal nëblanda gwenan, te-alana mamkam nulin gwenan. † Perak nakon de yang ta gwibin syala iwe de aha mamna, bosena Demitrius. ²⁵ Zen dekam zep men zen kire-kirena dowala in hap syal nëblanda gwenan, desa tagam gulsuku. Zao zep gubiridaka, “Wal bose wal, Artimis Bak hap de syala an nen dwan dekon am te-alana mamkam ulin gwenan. ²⁶ Hwëna angkam,

---

† **19:24** 19:24 Mae hap dekon te-alana mamkam nulin gwek, sap zini man zëbon mae onakon dowal bete-teksa insa hëndep gol zeban zère mae mo golak de lonen hap kap da gwek. Sap zen man we dowala insa blikip neisik gwibik, hen man tim nul gwek, “Desa de ère mo golak lonenkam, èe asa dawemsa hlaul gwer.”

ena hen mese asalblak hen hla lak- zi bosena Paulussu. Zen man tawa ta gwibi'ira, 'Zi mo yang tabin alapna, zen eiwa de alapsa hom.' Hëndep kirekam de tawa ta gwibinkim, nëbon mae onakon mes mamkam hlilin halka. Awe de en naka hom kirekam hlil in'ira, hwëna tîngare Asia mo langnak denaka. ²⁷ Zen de kirekam kitak sul sone'anka, nëno mae mo syala an dekam sa gutu gwer. Dekam hen Artimis Bak mo gol yawala ansa anakan sa enlala nëblal, 'An boton alap mo gol.' Hwëna angkam sap teipsin alapna Artimissi man betek nei gwibi'in- tîngare Asia mo langnak de zini hen tîngare okamanak de zi niye. Hwëna zini in mo tawa tabin nikon, zëno bose dawemsa kim karek gu'ura."

²⁸ Kirekam de torannak kim sane da'ak, dekam zep sërkam ëjal gwek. Dekam zep ol mamkam ëtaken gwe'ak, "Nëno mae mo alapna Artimis zen teipsin tanganna!" ²⁹ Dekam zep hëndep ëna iwe de zini kitak ëilman gwek. Gayus ne Aristarkus neka dekam zep balk nosok- men zen Makedonia kon Paulussu ang ëbla zakaye. Ki zep hëndep ëna iwe de tagal gwe-gwen gol yawal san dep apdekam hlu-hluk gwenkam il nosohak.

³⁰ Paulus zi tra mo nwenak de tonbiridan hap sap dwam gwe'anka, hwëna Yesussu de taïblïblan wenyik jalse në gwebla'ak, "Bahem! Emsa sa zë dal." ³¹ Langna iwe de teipsin-teipsin zini, ahakon mes Paulus hun nërdokot gwek. In zep hen nen soneblak, "Ëe ama emsa en sonebla'an: Em bahem ëtagal gwe-gwen gola iwe hatan."

³² Ahakon tame gun srëmkam ol ëkwahen san

enkam hlu-hluk gwe-gwe'anzak. Ahakon aha jal hîl gîn hîp ënop-nop gwe'ak, hen eiha nakon aha jal hîl gîn hîp ënop-nop gwe'ak. Hëndep zi beyana in zao hom zënaka tame nuk, “Ëe an kire habë tagam gwer.” ³³ Yahudi zini man zë hen ëdurum gwe hezak. Zen dekam zep zëno mae mo mamna Aleksander Baksa ngein sin nëblak. Dekam zep zi tra ngîrîn nîkon ahakore nik daken gwebla'ak. San ha anakan mes yap daken gwebla'ak, “Emki anakan gubiridan, ‘Bahem Yahudi zini asa jal gwibiridan. Diki Paulussu em karek tan- hëndep zëbon de ang ta gwen wenyä ban!’ ” Dekam zep sap tahakam dekam de balk tasîn hîp akabiridaka. ³⁴ Hwëna zen hom ola gubiridaka, sap zëwe de zini mes anakan tame da'ak, “An Artimi'i de betek gwibin zisi hom. An Yahudi wal!” Dekam zep apde ennak ol mamkam ëtaken gwe'ak, “Nëno mae mo alapna Artimis, zen teipsîn tanganna! Nëno mae mo alapna Artimis zen teipsîn tanganna!” Kirekam de ëtaken gwennak hëndep yakla nwena dandan damank.

³⁵ Ëna iwe de teipsinni ahana dekam zep luweka, ki zep tahakam dekam de balk tasîn hîp akabiridaka. Ki zep zë gubiridaka, “Efesusk de zi, em ba habe kirekam ëena tal? Sap tîngare okamanak de zini mes anakan tame nuk, ‘Efesusk de zini, zen teipsîn alapna Artimi'i zao gol yawalak kara nul gwenan- Artimis mo nwe-mase nabare kasona men zao ngli nakon zan za-kye.’ ³⁶ Kirekam dena zini bëjen anakan gulsun, ‘In boton.’ Zep kirekam de lwanna, em ba habe ëilman gwe song gwer? Zep bahem banakare

maena jala ban syal gwibin. ³⁷ Zini an em waba tol habe balk oso halzal. Zen hom nëno mae mo alap mo golak banakare maena sowëkam olka, hen hom mae lamang ulki. ³⁸ Demitrius Bak de syal bose zeban zisi jal gwibiridanna, zen kiresa de tap gun hup de zini kike- mensa Romak de teipsinnî nëbe mae hap dam tasibir-zimki, zëno mae mo nwenak de taken-taken gwibirida gwen hapye. Zen zao emaka olsong gwe'an. ³⁹ Aha jal mae de nama lwazimdinni, zen diki nëno mae mo nolik de nësa tagam gunkum bap- zao de tap gulsun hupye. ⁴⁰ Sap an zen ki namen jower, jana nabare zini maka nësa anakare hap karek dabi'in, 'Em ba habe kirekam ëilman gwer?' Hwëna zen de nësa takensibiridankam, molye anakan ding ulinam, 'Ëe kire habë ëilman gwer.' " ⁴¹ Kirekam kim tonbiridaka, ki zep sekwak gwen hap gubiridaka. Dekam zep hëndep sekwak gwëk.

20

Paulus kim Makedoniak hen Akayak de Kristen zini amjanbirkike:

¹ In kim ëilman gwesik, Paulus dekam zep Yesussu de taïbliëlan wenyaka tagal gulsuku. Zao zep aumwa hap de ol zim-zimnî golzimki. Zëna dekam zep Makedonia mo lang san dep song gwëka. ² Holokam zep Makedonia mo lang san tën daka- zëna men desan Alap mo ol dawëmkam tawa tabirida gwëkake. Zen etan desan ol zim-zimkim Kristen zisi tatete tabirida gwëka, hëndep Korintus mo langna Akayak hataka. Langna in aha bosena Yunani. ³ Zao

dan-ahare benkam gwëka. Siria mo lang san de bulkum song gwen hap kim hohle gwe'anka, ki zep hwëna nenbla'ak, "Yahudi zini man emsa tan hap ora nakon dîl gîbli'an." Dekam zep enlala gweka, "Tanakam asa etan Makedonia san dep lwahal." ⁴⁻⁵ Hwëna dekam zini mes jemat-jemat nakon tuju enkam dam dasibik- zen de Siria hen Yerusalem san ang gweblan hap. Ëe, Lukas, Paulus hun zebë tanakam Makedonia san song ëk. Tujukam de zini in, zen en bulkum asa nangirzîmk- Troask de hwëna olëgaing gwen hap. Zëno mae mo bosem-sena-ëna Bereya walya Pirus mo tanena Sopater, Tesalonika wal darena, Aristarkus hun Sekundus hun, Derbe walya Gayus, hen Timotius, hen Asia mo lang nakore zi darena, Tikikus hun Trofimus hun.

⁶ Yahudi mo minggu yala kim tamank, rotisa dikim rahi srëmkam taïblin gîl gwen hap dena, dekam zebë Pilipi kon buluk Troas san dep ang ëk. Bulkum de song ënna, yaklana aha-ere taha-tapakam, ki zebë Troask olëgaing gwëk. Zao aha-ere minggukam zebë olëlowehëk.

Paulus kim aumwa hap Troask ol zim-zimni hli yulzimkike:

⁷ Minggu mo kam, dekam zep Yesusu de taïblîblan wenya tagal gwëk- Yesus mo timsi dikim enlala gwîbin hip de rotisa dikim twinbin hip, hen zep de anggur hosa dikim otdebin hip. Ëe Lukas ama hen ang gwëk. Paulus

dekam mam blalkam tonbiridaka, hëndep zao zep ngîrîn tatem gwëk. Sap zen man ka'an de hli yuludan hap kalang gwe'anka. ⁸ Gulk de teksonna men zaoë tagal gwëk, syauk ngatanna beyana. ⁹ Gola in, zëno klîbuna dan-ahan. Aumwa hap de klîbuna, zen zaoë tagal gwëhak. Wal seiwiri bosena Yutekus, zen jendela tahan-nak nikinki. Paulus kim tonbirida tine'anka, wal seiwiri in zao zep hëndep ta guk halka. Kim kon balep gwe'sîkî, dekam zep kon kama san dep zan tineka. Kim zë neir ine'ak, anakan zep hla da'ak, "Mes tîlî." ¹⁰ Paulus kim ati gwëka, zao zep nabakam bik dan tahannak glang gwëbla ineka, hëndep kyang-kyang tasîkî. Ki zep gubiridaka, "Bahem enlalana ëdowe hanan. Zëno angna mes etan lwabla halan zala!" ¹¹ Ki zep etan golësesek gwëka. Zao zep Yesussu de enlala gwëblan hap de rotina insa zitwenblaka, hen kire hap de anggur hona ziotdebirki. Zao kim etan ola zitonbirki, zao zep hëndep golëhleng gwëk. Kaknak zep hwëna Paulus zëre hon de ang ta gwen wenya aban mae golësek gwëka. ¹² Zëwe de zini in ki zep wal seiwiri insa gol san dep nga-ngola ban nërsong gwëk- anakare hap, "Zen mes ngaya gwera!"

Paulus kim aumwa hap ola Efesusk de Kristen zi mo mam-mam wenya kip hli yulzimkike:

¹³ Ëe hen Lukas Troas kon bulkumë Paulussu angirblik- Asos kon de ësblan hap. Ëe mesë ola kirekam aha-en uk, sap Paulus man Asos san tanakam de song gwen hap dwam gwe'anka.

¹⁴ Kimë ëna Asos kon bulkum eirink, dekam zebë

hwëna Mitilene san dep sek gwek. Ëna in lang tekna Lesbosnak. ¹⁵ Ka'ankam zebë kon hwëna lang tekna Kiossa lamank. Zëno ka'ankam zebë hwëna lang tekna Samos san dep tablan gwe kinik. Zao de yaklanak, ki zebë hëndep Efesus mo golek denak de ëna Miletusk yaïng gwek. ¹⁶ Paulus mes ki Efesu'u de talmaran hap kalang gweka, sap zen man nabakam de Yerusalemk hatan hap dwam gweka. Sap zen man enlala gwe'anka, “Ëe wëhë Pentakostana jap so'ak?” In zep Asia mo lang san de ëgweisik song gwen hap baes gweka.

¹⁷ Miletus kon zep Efesusk de Kristen zi mo nol-nola gu sonebiridaka- zen de yaïng gwezan hap. ¹⁸ Kim yaïng gwezak, zao zep aumwa hap de ola anakan gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ena tawana: Ëe kimë Asia mo langna awe emsa golëlowehe gwek, nonol hata zankam hëndep angkam, ¹⁹ ëe Alap hon de babu gwen zi mo kimë syal gwe-gwek- enlala betekkam hen nwe go-ho naban. Ëe karekna mam nakaë goltowe gwek- Yahudi zini kim sap tan hap asa dil gik gweblak. Hwëna ëe homë kim golzausuk. ²⁰ Ena tawana: Ëe anakan de titik gwibin enlala naban homë emsa tawa ta gwibik, ‘Ansa babë tawa tabin. Aha zi sa husus neibir.’ Hwëna ëe mensa ena dwam ei gwibik, Kristus hon dikim ëtal gwesin hip dena, ëe desa sul sonenkamë zi tra mo inik emsa tawa ta gwibik- hen gol-gol san. ²¹ Sap Yahudi zi, sap Yunani zi, ëe damnakë tonbirida gwek- zen dikim ëhalen hap, hen Alap osan dep dikim lwanda halzan hap, hen zen dikim Bian

Yesussu taïblïblan hap.

²² “Hwëna angkam, Alap mo Enhona man asa titi ta'ara- ëe dikim Yerusalem san song gwen hap. Hen ëe homë tame gu'un, ‘Basa wëhë zë goltowe'ak?’ ²³ Hwëna Alap mo Enhona aha-en mes ap anakan goltrëblaka, ‘Ëna men zëwe em hata gwe'anaka, zao bwinak sa emsa se dyain gwer, hen kareksa esa zë goltowe gwera.’ ²⁴ Hwëna ëe ëre mo gwënsa de langa gulsun hup homë enlala gwe'an. Hwëna diki abe hap in sa Bian Yesus syala we yul soneblakake, desa de sul sonen habë tangan dwam gwe'an. Ano syala in zen: Tingare zisi de titi ta gwibin hip, zen dikim Alap mo kwasang hap de ol dawem san ang ta gwen hap denaye.

²⁵ “Angkam ëe tawana: Ëe men desaë Alap mo irik gin hip dena emsa tonbirida gwëk, em molye etan asa hla lak. ²⁶ In zebë emsa gubirida'an: Alap molya eno mae mo kala abe hap ngëro gulbluka. ²⁷ Sap ëe homë ëre mo tawa tabinni wet gulsuk gwëk- em dikim asa husus gwëblan srëm hap. Ëe hwëna Alap mo dwam gwibin en san dena kimë sowe henkam emsa tawa ta gwibik. ²⁸ Dawem enkam enaka kara la gwibik- tatete enkam eka ëzauk gwëk. Sap Alap mo Enhona mes emsa dam tasibirki-dekam de Yesussu de taïblïblan wenya in sa taizi gwibin hipye. Zep desa dawem enkam kara la gwibik. Em in men kiye- zahosa de kara ta gwibin zini. Eno mae mo zahona in, zen Alap mo hlil irin wenya- men desa Tane Zem Yesus

mo kalkam lup gul inkike.* 29 Ëe tawana: Ano tim bwanak tësen lwa jal-jala sa bitî gwezal-eno mae mo zahona insa de tamerazan hapye. 30 Ere mae onakon sa hen ëjower- dekam de eiwa de ol aïsîlî insa men-man gun hup de ziniye, dekam de hwëna zisi zëre mae mo boresa dikim mam gun hup hlîl inhal gwen hap. 31 Zen in zep terya-tyakam lowehe gwek. Ëmki ëenlala gwe-gwen: Ëe dan-ahare tahunkamë nwe go-ho naban emsa titî tabir tine gwek- yaklam denaban kam denaban.

32 “Angkam ëe Alap zëre mo tahanakë emsa tapbla gulun! Alap zëre mo kwasang-kwasang hap de ol dawemna in, zen desa en em enlala gwe-gwibin. Desan de ang ta gwenkam zen dekam esa ëtatete gwer, hen dekam esa ulin-Alap mensa tîngare lalak wenyä nëbe mae hap hamal gulzimkiye. 33 Ëe homë zi mo kire-kire dawemna hole-hle gwe-gwibik- sap te-ala, sap hen pakean maekam denaye. 34 Ëna tawana: Ëe ëre mo tahakamë ëre mo tahalha hap syal gwe-gwek- hen abon de ang ta gwen wenyik mo tahalha hapye. 35 Tîngare ano syala in, zen ërak makanë ebe mae hap ënaka anakan drëne gwizimk, ‘A kirekam nen soson srëm zisi mas gwibirida gwen.’ Sap ëe Bian Yesus mo olsaë anakan enlala gwe-gwibik,

‘Isrip-sri gwibin tanganna, em em zi hip gol gwizimdin.

Zen de ebe hap gol gweblankam, zen isrip-sri

---

* 20:28 20:28 1Tim. 4:16; 1Ptr. 5:2-4

gwibin tangan naka hom.' " *

³⁶ Kim tonsubiridaka, ki zep boklena golëkom taka, ki zep Alapsa zigu soneblaka. ³⁷ Aumwa hap sërkam zep go naban babang da gwe'ak. ³⁸ Zen mae hap gona dablak: Sap zen man gubiridaka, "Em molye etan asa hla lak." Hëndep ki zep bul sun dep zon dak.

21

Paulus kim Yerusalem san dep song gwekake:

¹ Ëe kimë Paulus mae han eire tangan naka ënaka lapblal-birinhak, ëe dekam zebë bulkum dam-dam enkam lang tekna Kos san dep sek gwek. Ka'ankam zebë hwëna lang tekna Rodosk yaïng gwek, dekon zebë etan bulu inkam ëna Patara san dep sek gwek. ² Zao zebë hwëna langna Penisia san dep de bulu oltowek. Ëe zao zebë hwëna sesek gwesek. Dekon kimë sek gwek, ³ dekam zebë irgwa taha san dekam lang tekna Sipru'u hla la-in guk kinik. Ëe dekam zebë Siria san dep taman gwek. Hwëna ëna Tiruskë atiti gwek, sap bulu in zaoë ang tak, zëwe dep de kire-kirena hen man- desa de zë teiswesik gik kinin hap. ⁴ Ëna zëwe de Yesussu taibliblan zi niban kimë olëgaing gwek, dekam zebë deban mae aha-ere minggukam zëwe lowehék. Zen dekam zep Alap mo Enho mo sostonkam hamal hap de ola Paulus hup ayang nulblik, "Yerusalem

---

* **20:35** 20:35 Yesus mo ola in aha bukunak hom ale nuk. Hwëna enlalana man Mat. 10:8b naban engka en apde në'an. Ahaksa san ha Luk. 14:12-14sa enlala gwibirki?

san bahem song gwen.” ⁵ Hwëna dekon de etan sek gwen hap denak kim hatak, ki zebë kon hëndep sek gwek. Tingare zao de Yesussu taïbliëlan wenya hëndep we wal walas zeban bul sun dep asa ap nul sonendak. Dekam zebë hi alpnak aumwa hap boklena kom lak, dekon zebë Biansa en soneblak. ⁶ Aumwa hap kimë zë ënaka babang labik, ëe ki zebë hëndep buluk sesek gwesek. Zen hen dekam zep gol san dep lwan dahak.

⁷ Ëe kimë dekon sek gwek, dekam zebë ëna Tolemais yaïng gwek. Zao kimë Yesussu de taïbliëlan wenya ban ënaka tame labik, ki zep asa gol san dep kwang nulidahak. Orapna aha-en zebë zë truwek. ⁸ Ka'ankam kimë kon sek gwek, dekam zebë Kaesareak yaïng gwek. Zao Pilipus mo golak zebë lowehék. Pilipus in, zen Yesus hup de ol dawemsa de tawa ta gwibin zi. Zen ahana- Yerusalemk mensa tuju enkam Kristen zi mo tahasa de trï so gwizimdin hip dam dasibikke.* ⁹ Wenam sei-siwir zem dan-nër dan-nërkam. Hwëna Alap mo Enhona mes zëbe mae hap sosonna golzimki- hamal hap de olsa dikim ayang gul gwizimdin hip denaye.

¹⁰ Zao kimë lowe he'ak, ki zep Yerusalem mo lang nakon zini hata zaka, bosena Agabus. Zëbe hap hen Alap mo Enhona mes sosonna golblaka-hamal hap de olsa dikim ayang gul gwizimdin hip dena.* ¹¹ Zen ki zep Paulus hun asa golek de so zaka, ki zep Paulus mo takna golka, dekam zep zëre mo taha-tanana tahalebirki. Ki zep asa

---

* **21:8** 21:8 Kis. 6:5; 8:5 * **21:10** 21:10 Kis. 11:28

gubiridaka, “Alap mo Enhona man gunda, ‘Tak bina ansa kirekam sa Yerusalemk de Yahudi zini dahaler, ki sa Yahudi srëm zi hip tapbla dazim.’ ”

¹² Kirekam kimë asalblak, ëe ki zebë zëwe de zi niban Paulussu en gwebla'ak, “Bahem Yerusalem san song gwen.” ¹³ Hwëna zen man asa ding gulzimki, “Em ba habe nwe go-hokam ano enlalana ap dowe hanan labla'an? Ëe tahalen en hap homë hohle gwe'an, hwëna Bian Yesus mo bose hap de Yerusalemk tîn hibë hen hohle gwe'an.” ¹⁴ Ëe kimë anakan tame uk, “Nen molye zëno enlalana wet yasiblik,” dekam zebë ëguk, “Dikire Bian Alap mo dwam gwibin sin lwak.”

¹⁵ Ki zebë ëototo gwek, hëndep ki zebë Yerusalem san sek gwek. ¹⁶ Kaesarea kore Kristen zini hen man asa ang neibiridak, hëndep Manason mo golak yaïng gwek- men zëbon de lowehen hap ëkalang gwekke. Manason in Siprus wal. Zen men zen nonol tanganna Yesussu daïblihlakke, zëno mae mo ahana.

Paulus kim Yakobus osan dep song gwekake:

¹⁷ Yerusalemk kimë yaïng gwek, zëwe Yesussu de taïbliBlan zini dawemkam asa lup nulink. ¹⁸ Ka'ankam ki zep Paulus asa Yakobus osan dep golësek gweka.* Zëwe dekam mes hen Kristen zi mo nol-nola tagal gwesik. ¹⁹ Zëwe kim Paulus dawemkam golëgaïng gweka, dekam zep kitak aïsîl gwibiridaka- mensa Yahudi srëm zi mo lang

---

* **21:18** 21:18 Yakobus in, zen Yesus mo oso. Zen Yerusalemk Kristen zisi nol gwibiridaka.

san de tën dannak Alap zëno syala soson gul gweblakaye.

²⁰ Kim ësane gwe'ak, dekam zep Alap mo bosena teip nulsuk gwebla'ak. Ki zep Paulussu nenblak, "Aya Bak, ena mese tame gulku: Yahudi zini hen mes ribu-ribukam Yesussu daïblîblak, hen zen nama Musa mo tîti tabin ol san enlala zon tasînkîm ang ta gwe'an. ²¹ Hwëna angkam zen mes boton ola anakan ësak, 'Paulus zen Yahudi zini, men zen Yahudi srêm zi mo lang san lowe henda gwe'an, desa anakan tawa ta gwibi'ira, "Musa mo tîti tabin olsa emki tapbla gun." ' Hen anakan mes eno tawa tabinni ësak, 'Walas tane-ne mo to mipna bahem blom tasîk gwibin, hen Yahudi mo épba lowe hensa emki baes gwibin.' ²² Zep nen banakan esa ebe hap dena syal eibir? Sap zen sa anakan ësâl, 'Paulus angkam mes hata zala.' ²³ Ano mae mo ol san emki ang gwen- zëno mae mo enlalasa dikim sê ta sonezimdin hipye. Abon mae onakon zini dan-nër dan-nërkam. Zen mes ki Alapsa anakan nen gubluk, 'Ëe kirekam de syalsaë eno bose hap o'an.' Syala desa zen hen mes su nul sonek. ²⁴ Emki deban mae Alap mo gol san golësek gwen. Ere mo te-alakam emki desa hen mas gwibiridan. Zao Alap mo golak emki te-alana insa ing ta sonen- Alap hap de syal sul sonen hap de te-alana insaye, ere hap hen zëbe mae hap. Kire hwëna emsa hokam hlê dabiridak,† ki nola zitalansibir. Zen dekam sa tîngare zini

---

† **21:24** 21:24 Yahudi zini hen ki su tabiridan makan Alap mo golak syal nei gwibik- dekam de Alap mo nwenak ëngan gwehen hap. (Bil. 6:13-21)

anakan emsa tame dal, 'In man ki ahap nëblak. Paulus an nama Musa mo tîti tabin ol san ang gwe-gwenda.' ²⁵ Hwëna ena tawana: Nen mese Yahudi srëm Kristen zi hip suratna ale ulzimk-dekam de yang tabin dowal hap de otweran blom tabir-zimdinsi baes tan hap denaye, hen otweran kal otdebinsi, hen hole naka de blwap-blwap tan tweran ninsi de twin gwibinsi, hen kahalo-kahalosa."*

²⁶ Ka'ankam ki zep Paulus Alap mo gol san golësek gweka, dekam zep Alap mo golak de syal gwe-gwen zi ahanik hokam hlë tabiridaka. Ki zep zao ahakore zëwe de syal tan zisi gubiridaka, "Ano mae mo Alapsa de golek de tan hap de mingguna yaklana dekam sa tap gwer. Dekam asa otweranna zilup gul halzal- em de Alap hap desa tru ta seblan hapye."*

Paulussu kim Alap mo golak balk dakke:

²⁷ Mingguna in mo yaklana kim tap gwen hap golek de gwe'ak, dekam zep Asia kore Yahudi zi Paulussu Alap mo golak hla da'ak. Zen zep zë hëndep irik dasizik, hen tîngare zi trana in mo enlalasa anakare olkam ben dyasizimk, ²⁸ "Israelk de zi, zini ansa nen karek tan! Zini an zen tîngare lang san anakan yasik tabirida gwenda, 'Musa mo tîti tabin ol san bahem ang tan. Yahudi zi mo lowe henna zen karekna, hen Yerusalemk de Alap mo gola in waba hap.' Zen hen mes Alap mo gol dawemna ansa kun gulku-

---

* **21:25** 21:25 Kis. 15:29 * **21:26** 21:26 1Kor. 9:20

Yahudi srëm Yunani kore zini kim golëbîti gwe zakake.”²⁹ Zen kun gun hup dena in mae hap ki ëguk: Sap zen mes zën hla dak- Efesus walya Trofimus Bak han de ëna iwe lê naserannak. Zep kil dik, “Zen mes Alap mo golak awe zertil zika.” Hwëna sap hom.

³⁰ Dekam zep hëndep Yerusalemk de zini kitak ëilman gwe song gwek. Zini dekam zep beyakam ëhlu-hluk gwezak. Dekam zep hëndep Paulussu Alap mo gola in kon il dihak. Lilikinni ki zep nasohlasik. † ³¹ Tan hap kim sap nëmë'ak, ki zep hwëna ola nabakam Roma mo jana nabare zi mo mamnak anakan nol hatak, “Tingare ëna awe de zini man ëilman gwe'an!”³² Dekam zep nabakam zëre mo irgwa taha nakore naban golëhlu-hluk gwe zaka- ahakon bose nabarena, hen sap kire srëm wenya ban. Zi trana in kim hla nulida guk, dekam zep Paulussu tangolenna nërzausuk.

³³ Jana nabare nik mo mamna in dekam zep zëre mo jana nabare zini insa gubiridaka- Paulussu de besi dokotkam eiha-taha eiha-tahakam darak tablan hap. Ki zep hwëna zini insa takensibiridaka, “Zini an nara? Banakan karek gwera?”³⁴ Zi trana in hwëna ahakon srën jal olkam ding nulblik. Ahakon hen srën ding nulblik. Sap kirekam de ëilman gwennak bëjen eiwa dena dam gulsun, in zep jana nabare zini in mo mamna Paulussu de zëre mae mo gol san zerhan hap gubiridaka.³⁵ Tembokkam de

---

† **21:30** 21:30 Anakare enlala naban mes yap nasohlasik, “Paulus mo kal de desan bles-bles gwenkam, ki sa gola an kun gwer.”

blaberek kim nêrhatak, zao zep men zen tan hap soson nêbla'ak deban mae êngiltitik gwe'ak, hêndep zao zep tan hap alp dasi'ik. Hwëna jana nabare zini in zep gulk kon nabakam neir inehak. ³⁶ Zi trana in zen sap tan hap dëra nêbla ha'anzak, dekam zep ênop-nop gwe se'ak, "In em tan! Bahem zë lam tan!"

Paulus kim zi trana insa tonbiridakake:

³⁷ Gol mwanak de zertin hip kim nêrgolek de gwe'ak, Paulus ki zep mam zini insa Yunani olkam gulbluka, "Êe wêhë eban ola lon'ak?"

Ki zep ding gulbluka, "Em hare Yunani ola tawa nakake! ³⁸ Em san ki Mesir walya insa hom yap?- men zen nêr hom golëilman gwenkam empat ribukam de zini sasa lang san dep golëheyahya gwekake."

³⁹ Ki zep ding gulbluka, "Êe sap Yahudi wal. Hwëna ano auyan-azana ë yala Tarsus sun al tak. Zep êe hen Roma mo propinsina Kilikia wal. Êe wêhë ëre kore naka tonbirida'ak?"

⁴⁰ Ki zep ding gulbluka, "Sap esa." Paulus ki zep tembokkam de blabera in kon dekam de balk tasin hip tahakam akabiridaka, ki zep hwëna Ibrani olkam tonbiridaka,

22

¹ "Aya-wal oso-wal, hen bi-walkam dena, êe anik emsa ëre mo timsi dikim golsriwen hap denaka tonbiridak."

² Zen kim anakan sane da'ak, "Zen nêre mae mo olkam am nêsa tonbirida'ara," dekam zep tangan balk tasik.

Zao zep tonbiridaka, ³ “Ëe an Yahudi wal. Asa anyan Kilikia mo langna Tarsusk jaha gwek. Hwëna ëe aweë mam gwek. Ëe zebë Farisi walya Gamaliel Bak hon tawa gwek- kire enkam de nëno mae mo auyan-aza mo titi tabin ol san ang gwe-gwen hap denaye. Ëe hen ama dawem tangankam de Alapsa betek gweblan hap alp gwe-gwek- ena in kirekam hen angkam lowehe gwe'anke. ⁴ Yesus hup de tawa tabin sin men zen ang ta gwek, ëe zebë desa karek ta gwibik, hen bwinak sesek gulin gwek- sap we, sap zi. Hen ahakon tameran habë golëgu gwek. ⁵ Alap mo golak de teipsinni hen tingare Yahudi mo teipsin sinodenak dena, debarenak maka emsa nenbirida'an, 'In eiwa. Hom boton gwe'ara.' Sap zen zen abe hap suratna nolblak- desa de Damsik mo but srëm golak de mam-mam wanya kip goltreizimdin hipye. Zen sap dekam de Yesussu de taïbliBlan zisi an san dep tahyo halzan hap- awe de hwëna karek tabin hip.

⁶ “Yakla bolak denaban kimë Damsik golek de gwe'ak, mumuk ennak zep nglï nakore sërkam de ngatanna asa wale tazak. ⁷ Dekam zebë kamanak zank. Dekon zebë ola salsek, 'Saulus, Saulus, em ba habe Asa karek ta gwe'ara?'

⁸ “Ki zebë ding guk, 'Bian, em nara?'

“Dekam zep ano ola in sa ding gulku, 'Ëe an Nazaret walya Yesus- in sa em karek ta gwe'arake.' ⁹ Mensaë golëtë'ak, zen ngatan enna in sa man hla nuk. Hwëna ola in desa asa tonbla'an ka, zen hom anakan tame nuk, 'Kirekam tonblala.'

10 “Ki zebë taken seblak, ‘Bian, ëe basa asa syal gwibir?’

“Ki zep asa ding gulbluka, ‘Em luwen, ki hëndep Damsik hatana. Zen zao asa emsa gublul- syala mensaë ep wei yul sonebla'anye.’

11 “Dekon zep asa Damsik sin dep irik da song gwek, sap ano nwena mes dawemkam de ngatanna in hap dimin nek. 12 Zini bosena Ananias zen zep asa duwebla zaka. Zini in enho zon tasiblinkam Musa mo titi tabin ol san ang gwe-gweka, hen tingare Damsik de Yahudi zini man blikip neisik gweblak. 13 Zen ano alp nakon zau'un zaka, dekon zep asa gulbluka, ‘Ano oso Saulus, emki etan kara gwen!’ Hëndep ki zebë zini insa hla tak.

14 “Ki zep asa gulbluka, ‘Nëno mae mo auyan-aza mo Alapna mes emsa dam tasiki- dekam de zëno dwam gwibin sin denaka tawa gwibin hip, hen dekam de zëre mo zer sonen lalak Zini insa hla tan hap, hen zëno ol-gunsu de salblan hapye. 15 Mensa ena oranak hlalul zuka hen sane gweka, desa esa tingare zi hip golzim halada gwera. 16 Zep angkam em basae etan eissibi'ira? Em luwen. Eë asa emsa baptis tal, hen em kime Alapsa Yesus mo bosekam abe ta'anka, Zen dekam sa eno karek-karekna ep ngan gulsublula.’

17 “Dekon kimë etan an san dep lwa halzak, dekam kimë Alap mo gola kon gu sonebla'ak, dekam zep ano nwena ap lirisin nëblak. 18 Bian Yesussuë hla tak. Man asa gulbluka, ‘Nabakam! Angkam hëndep Yerusalemsa hli ta. Sap awe de

Asa taïbliëblan srëm zini an molya eno abe hap de aïsîli dokwak nuk.'

¹⁹ "Ki zebë ding gulbluk, 'Bian, awe de zini an mes-am asa tawa nëblak: Ëë ama but srëm gol-gol san song gwe-gwek- dekam de Emsa de taïbliëblan zisi tangole gwibin hip, hen bwi san dep tahyohal gwen hap. ²⁰ Hen Stepanu'u kim ere mo bose hap de jal hap dak, ëë hen dekam ama anakan ola mas guk, "Em ema sam lanan." Hen men zen da'ak, zëno mae mo tahan bajuna ëyë teirensizim'ik. Zep Bian, Emsa de taïbliëblan srëm wenyä sa ano ola dokwak nul.'

²¹ "Ki zep Bian asa ding gulbluka, 'Molya. Em song gwen. Sap Ëyë emsa Yahudi srëm zi mo lang san dep zer sone'an- zëwe de zisi de tawa tabir song gwen hap.' "

²² Nongka sap dawemkam sane da'ak, hwëna anakan kim guku, "Yahudi srëm zisi ekakim tawa tabir song gwe," dekam zep ol alhapkam ëgu inek, "Zini an okamana an kön emki jek-jak tan! Zen de gwën hap hom dakasti'ira!"

²³ In kim ol nop-nopkam ëgu anek, dekam zep hëndep zëre mae mo tahan bajuna dalwesi'ik-kasokam dikim i tïblan hap. Ahakon sonsa gulk sun yal dase gweba'ak. ²⁴ Dekam zep jana nabare zi mo mamna in Paulussu de zëre mae mo gol mwa san zertin hip gubiridaka- zao de dawemkam tangolen naban taken-taken gweblan hap, mae hap, "Zen ba hap kire tangankam emsa jal nëbla'an?" ²⁵ Hwëna kim kire naka de tangolen hap dahale'ak, Paulus dekam zep Yunani olkam jana nabare zi mo mamna in mo irgwa taha nakore naka takensïblika, "San ha

dawemna?– em de Roma mo ïrik gïnnîk de zisi takensïblin srëmkam tangolen naye.”

²⁶ Kirekam kim salblaka, dekam zep mam zem insa gublu hanaka, “Em basae go'ara? Zini an Roma mo ïrik gïn nïkore nakake.”

²⁷ Mam zem in ki zep song gwe zaka, zao zep takensïbli zaka, “Emki asa gublun: Em san ha eiwa Roma mo ïrik gïn nïkorena?”

Ki zep ding gulbluka, “In eiwa.”

²⁸ Dekam ki zep etan ding gulbluka, “Em an sap Roma mo ïrik gïnnîk de zisi hom yap. Hwëna Roma mo ïrik gïnnîk de syal ta gwen zi hip mes yabe te-alasa mamkam golzimki– dekam de Roma mo ïrik gïnnîk de tïn hip de suratsa ebe hap golblan hap.”

Paulus ki zep hwëna ding gulbluka, “Kirekam hom. Ano bian swena hen Roma mo ïrik gïnnîk denakake.”

²⁹ Men zen sap taken-taken gweblan hap golek de da'anzak, dekam zep nabakam sekwak gwek. Hen mam zini in zëna dekam zep aïri'anka, sap zen mes gubiridaka– Roma mo ïrik gïnnîk de zisi de totoresa tahalen hap. *

Paulussu kim Yahudi mo teipsin sinodenak nërtrëkke:

³⁰ Ka'ankam ki zep jana nabare zi mo mamna in dekam de anakan tawa gweblan hap dwam

---

* **22:29** 22:29 Roma mo teipsin tangan zini dekam mes anakan jalse gwibiridaka, “Roma mo ïrik gïnnîk de zisi bahem totoresa tahalen.” Yahudisa sap dekam Roma hen ïrik nïk, hwëna desa man anakan enlala neibirida gwek, “Zen hom eiwa tangankam Roma mo ïrik gïnnîk bitï gwe'an.” Zep Yahudi walsya sap de totoresa tahalen hen tangolen.

gwe'anka, "Yahudi zini in ba hap Paulussu de tan hap asas nëbla'an?" Dekam zep gubiridaka-Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Yahudi zi mo teipsîn sinodenak denaka de tagal gulsun hup- zen de hwëna taken-taken gweblan hap. Desan dep zep Paulussu tahalen srëm naka zerhal zaka.

23

¹ Paulus ki zep teipsîn sinodenak dena insa karatda tabirki, ki zep gubiridaka, "Aya-wal oso-wal, ëe enho kles gwesîn srëmkamë Alap mo dwam gwibin sin syal gwe-gwek- hëndep namen de yaklana awe." ² Alap mo golak de teipsîn zini Ananias Bak kim kirekam de toran-nak salblaka, dekam zep Paulus mo alp nakon men zen ëzau'uk desa mip naka de lwa soblan hap gubiridaka. Dekam zep ahanik mipna lwa soblaka.* ³ Paulus ki zep gubluka, "Alap sa hen emsa mip naka lwa tala! Zi mo nwenak em dawemna, hwëna eno enhona karekna. Em insa iwe nikin'ira- ano kareksa de dekon anakan teibin hip, 'Zen kirekam mo Musa mo titi tabin olsa gulmunku,' hwëna ena hen ema gulmun nura- asa de karek gwen srëmnak lek tyan hap insa gubiridandaye."

⁴ Men zen zëno alp nakon ëzau'uk, ki zep ding nulblik, "Em in Alap mo golak de teipsîn zisie lamang ta'ara!"

⁵ Paulus ki zep ding gulzimki, "Aya-wal oso-wal, ëe homë anakan tame tal, 'Zen zen- Alap mo golak de teipsîn niye.' Sap Alap mo olak Musa

---

* **23:2** 23:2 Yoh. 18:22-23

man tîti tabirki, 'Ere mae mo teipsin-teipsinni bahem lamang ta gwibin.' ”*

⁶ Paulus kim zê anakan tame tabirki, “An ahakon Farisi hon de bitî gwen zi, hen ahakon Saduki hon de bitî gwen zi,” dekam zep ol mamkam gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ëe an hen Farisi wal. Ano bianna hen Farisi wal. Asa an mae habe namen taken-taken ëbla'an: Sap ëe ama anakan taïblik, ‘Zini tin nikon ngaya gwenkam.’ ” ⁷ Kirekam kim nasalblak, ki zep zê zën ëol gwe'ak. Dekam zep ëkles gwek. Farisi srën tewehak, Saduki hen srën tewehak. ⁸ Zen mae hap ëkles gwek: Sap Saduki zini man ëenlala gwek,

“Zini bëjen tin nikon etan ngaya gwen. Alap mo dam taha nakore zini hen hom. Zi mo angna hen hom.”

Hwëna Farisikam de gubirida gwen zini, zen man anakan ëtaïblik, “Ki.”

⁹ Zao zep sërkam ëol-tetek gwek. Dekam zep Musa mo olsa de tawa ta gwibin Farisikam de zini ahakore nik ëzauk. Zen zep ol mamkam ahakore wenyik mo olsa anakare olkam nablonsuzimk, “Ëe homë zini an mo karekna hla kulbli'an! San ha diki zi-au ahaksa Alap mo dam taha nakore zi mes yap aïsîl gweblaka? Kirekam de lwankam, ki bana hom.” ¹⁰ Sërkam tangan kim ënop-nop gwe'ak, jana nabare zi mo mamna in dekam zep mae hap aïri'anka, “Paulussu an namen sa bai-bi dal!” Dekam zep zëre mo irgwa taha nakore wenyaka gubiridaka- Paulussu de zëno mae mo ngirïnnik sostonkam al tazimdi

---

* 23:5 23:5 Kel. 22:28

boran hap, hen dekam de zëre mae mo lowehe gwen san dep etan zerhan hap.

¹¹ Dekam zep kam Bian Yesus Paulus mo alp nakon zau'un zaka, zao zep gubluka, “Enlala tatetekam gwë! Men kirekame namen abe hap dena Yerusalemk tonbiridala, zen kirekam esa hen Romak tonbirida gwera.”

Yahudi zini kim anakan ëgukke, “Dikire nglinak de Zini asa hlauludak- ëe de Paulussu tan srëmnak tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.”

¹² Ka'ankam kaknak, Yahudi zini beya nik zep Paulussu de tan hap ola aha-en nuk. Dekam zep apdekam anakan ëguk, “Dikire nglinak de Zini asa hlauludak- ëe de Paulussu tan srëmnak tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.”

¹³ Zini in zen ki ëgu-guk, beyana empat-pulu nakon man tamank. ¹⁴ Zen ki zep Alap mo golak de mam-mam wenyak dep hen Yahudi mo nol-nol san dep sek gwëk, ki zep zë nenbiridak, “Ëe mesë Alap mo nwenak apdekam anakan ëgunun, ‘Dikire nglinak de Zini asa hlauludak- ëe de Paulussu tan srëmnak tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.’ ¹⁵ Zep angkam em hen teipsin sinodenak dena janana bare zi mo mamna insa en soneblak. Anakan abe lak, ‘Paulussu emki abe mae hap zer sonezimdin- ëe aka etan dawemkam taken-taken ëblak.’ Hwëna zen molya awe hata zaka, sap ëe ora nakon asa tan hap lîl gîblîl.”

¹⁶ Hwëna naïmlî zem man zë sane tabi'inka, dekam zep jana nabare nik mo gol san song gwëka, zao zep Paulussu gubluka.

¹⁷ Paulus dekam zep jana nabare zi mo mamna in mo irgwa taha nakore naka gu soneblaka. Kim hata zaka, zao zep gubluka, “Wal seiwiri an emki ere mo mam osan dep zersong gwen, sap zëno ol aïsîli ki- zëbe hap denaye.” ¹⁸ Dekam zep mam zem osan dep zersong gweka.

Irgwa taha nakore zini in ki zep mam zem insa gubluka, “Bwinak de zini Paulus man asa gu soneblala- ëe de wasna ansa ebon osan dep zer halzan hap. Zen man olsa eban de loran hap golsong gwe zala.”

¹⁹ Mam zem in ki zep taha nakon il tî-in kinika-tewehe kininkam de zertoran hap. Ki zep zë takensîblika, “Em ba ola bane abe hap golsong gwebla zala?”

²⁰ Ki zep ding gulbluka, “Yahudi zini mes ola aha-en nul- emsa de anakan ahap tan hap, ‘Paulussu ka'an ap zer sonezim- ëe aka etan teipsîn sinodenak dawemkam taken-taken ëblak.’ Hwëna in boton. ²¹ Bahem zëno mae mo ol san ang gwen, sap zini ora nakon zao de tan hap dîl gibli'an. Beyana mes empat-pulu nakon taman. Zen mes Alap mo nwenak anakan ëgugul, ‘Dikire ngînak de Zini asa hlauludak- ëe de Paulussu tan srëmnak tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.’ Angkam zen mes ëhohle gwer. Ebon onakon de ol ensa neisbi'in.”

²² Mam zini in ki zep gubluka, “Angkam sap esa song gwera. Hwëna bahem aha maesa gubiridan- in desae asa gublundaye.”

Paulussu kim Kaesarea san dep nër sonekke:

²³ Jana nabare nik mo mamna in ki zep aha mam dare naka guzimki, “Emki 470kam jana nabare zisi hohle labin- nēbokkam de ēeija gwen wenya 200 enkam, janakam dep de wenya hen 200kum, kuda tahan nakon de ēeijan hap dena 70 enkam. Emki gubiridan- kam de sek gwen hap deka ēhohle gwek. Yakla nwena sembilankam esa ēgwahal- Paulussu de Kaesarea san dep zon tan hap. ²⁴ Kudana hen ahana Paulus hup de hohle dablak- zen deka zē nikin halka, dawem enkam de nērsong gwek, hēndep gubernor Peliks Bak hon de zon dak.”

²⁵ Zēna ki zep suratna anakan ale gulbluka,

²⁶ “Gubernor Peliks Bak hap, mensaē blikip eisik gweblananke,

Klaudius Lisias onakon:

Dawem.

²⁷ Zini insa ep zer soneblak, mes Yahudi balk dak. Zen man sap tan hap alp nēbla'ak. Hwēna ēyē nabakam ēre mo walas naban zial tak, sap ēe mesē salblak, ‘Zen Roma mo irik ginnik dena.’

²⁸ Ēe ama sap zēno kareksa de hlaulblun hap dwam gwek- in dekon ki karek tan hap asas nē gwebla'akke. Ēe zebē Yahudi mo teipsin sinode san dep sap zerhak. ²⁹ Hwēna zēno karekna in zep ki nē gwebla'ak, zen Roma mo ol jalse gwen hap hom. Hwēna Yahudi zēre mae mo ol jalse gwen en hap. Zēno karekna hom- dekam de tan hap denaye, ahaksa bwinak de se tya irin hip denaye. ³⁰ Hwēna anakan kim asa nenblak, ‘Man tan hap dil gibli'an,’ dekam zebē nabakam ebon osan dep zer sonek. Hen in zen jal nē gwebla'an,

ëe ama desa gubiridak, 'Amki neik zëno karekna gubernor hap oltrëblak.' "

³¹ In desa dam tasibirki, zen zep Paulussu kam nërsong gwek, hëndep Antipatrisk nërhatok.
³² Dekon kaknak 70kam de kuda nabare en nik zep kon nërsong gwek. 400kum de tanakam de wanya dekon zep lwan dahak. ³³ Kaesareak kim nërhatok, ki zep suratna insa gubernor hap nolblak. Paulussu hen zao zep tapbla dablak. ³⁴ Gubernor kim suratna insa karatda gulku, dekam zep Paulussu takensïblika, "Eno auyan-azana endan kon?" Ki zep ding gulbluka, "Kilikia konke." ³⁵ Dekam zep gubluka, "Zep eno kareksa de ap goltrëblan hap de wanya kim de yaïng gwe'anzak, zen dekam asa zëno mae mo nwenak emsa taken-taken gweblal." Dekam zep pemerinta mo gol yalak de kara ta gwen hap gubiridaka- mensa teipsïn zini Herodes Swe gubernor hen jana zi de zao lowehe gwen hap taubluzimkike.

24

Teipsïn zini Peliks hip kim Paulus mo karekna noltrëblakke:

¹ Yaklana kim aha-ere taha-tapkam damank, Alap mo golak de teipsïn zini Ananias hen Yahudi mo nol-nola dekam zep Kaesarea san tine gwek. Roma mo ol jalse gwen klis gul gwen hap de zini hen man ang gwibiridaka. Zëno bosena Tertulus Bak. Yahudi mo mam-mamna mes desa nenblak- zen de Paulus mo kareksa gubernor hap goltrëblan hap. ²⁻³ Paulussu kim nër halzak, dekam zep Tertulus Peliks Baksa

anakan tonblaka, “Ano mae mo teipsinni, bian gubernor- men desaë blikip eisik gwebla'anke: Eno asa de irik ginkim, ëe mesë holokam umlae enkam lowehe gwek. Em mese ere mo enlala blalkam asa oto gulsuk gweka. In zebë tingare langna awe dawemna mwin-mwankam ep ol gweblanan. ⁴ Hwëna holokam de desa loran srëm hap, ëe ama emsa blikip gwesiblin naban abe ta'an- ano mae mo ola ansa de sane gwen hap. ⁵ Zini an ëe mesë dam lasik: Zen zisi karek tabirida gwenda. Hen zëno yasik tabin nikon Yahudi zini tingare okamanak de wanya man ëilman gwenda gwenan. An hen men zen Nazaret walya men mo bosekam tawa dabirida gwe'anke, zëno mae mo mamna ahana. ⁶⁻⁷ Zen kim sap Alap mo golsa de kun gun hup akasiki, hwëna ama zë nabakam balk lak. [“Ëe sap ëre mae mo ol jalse gwen san de karek tan habë ki enlala ëbla'ak. Hwëna jana nabare zi mo mamna Lisias Bak, zen zep zëre mo walas naban asas tangankam zial ta halka. Dekam zep asa gubiridaka- ëe de zëno kareksa ebe hap goltrëblan hap.”] ⁸ Em de hen taken-taken gweblankam, esa ki zëre mo ola kon anakan dam tasili, ‘Eiwa, zëno karek-karekna beya tanganna, in zep ki në gwebla'an.’ ”

⁹ Yahudi zini men zen ang tazak, dekam zep zëno ola insa anakan tri nïlblik, “In eiwa tangan.”

Paulus kim zëre mo tim golsriwen hap de ola tonkake:

10 Gubernur kim Paulussu tahakam anakare hap akablaka, "Emki hwëna toran," Paulus dekam zep ding gulku, "Ëe tawana: Em mese langna awe zi mo karek-karekna holokam klis gul gweka. Zep ëe ama tangan isrip-sri gwenan- emsa de ëre mo tim golsriwen hap denaka tonblan hapye. 11 Em de ano olsa taïbli bin hip, em emaka hen aha zisi takensibirida'ara. Ëe mae habë Yerusalem san song gwek: Dekon de Alapsa zëre hap de gola kon gu sone gweblan hap. Yaklana tuju enkamë zë gwëk, ki zep an san dep asa nër halzak. Zep ëe bawalkam de zë karekna mam gun hup? Angkam hwëna awe yaklana aha-ere taha-tapkamë gwë'an. 12 Men zen ano kareksa de ebe hap goltrëblan hap yaïng gwezak, zen hom asa hla dak- zi mo olsa de keisa gunnuk, ahaksa zi tra mo enlalasa de ben tyasizimdinnik, sap Alap mo golak, sap but srëm golak, hen sap ëna iweye. 13 Men desa boton ol blo-blona emsa donblanan, zen hwëna basa molya emsa anakan donblak, 'Ëe kirekam de karek gwennakë hla lak.' 14 Hwëna ëe ebon damnakë kira gwe'an: Ëe ama ëre mae mo auyan-aza mo Alapsa betek gwe-gweblanan- Nazaret walya Yesussu de ang gweblankam. Men zen Desa daïbli bla'an, desa man Yahudi mo mam-mamna anakan husus neibirida gwe'an, 'In yasik tabin sin ang ta'an.' Hwëna tïngan mensa Musa mo tïti tabin olak hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola ale nuk, ëe nama desa kitak taïlibi'in. 15 Ëe ama Alapsa taïbli bla'an- in kirekam hen zen lowe he'an, anakan, 'Zini tïn nïkon sa ëngaya gwer- sap dawem gol gwen

zi, sap hen karek gol gwen zi.* 16 Ëe in zebë alp gwe-gwenan- enho kles gwesin srëmkam de Alap mo nwenak gwën hap, sap hen zi bosyan mo nwenak.

17 “Ëe kimë zi mo lang san tahun beyakam gwëndak, ki zebë etan Yerusalem san dep lwa halzak- zao de tahalha zisi te-alakam mas gwibiridan hap, hen Alap hap de domba maesa kap ta gweblan hap. 18 Zen in kim kiresa de syal gwibinnik Alap mo gol teksonnak asa hla dak, ëe dekam kun naban homë zë gwë'ak. Hen zi tra naban homë mae zë golëkeisa-keisa gwëk. Hen homë mae zë golëilman gwëk. 19 Hwëna Yahudi zini men zen Asia mo lang nakon yaing gwezak, zen zen en zë asa anakan tame dak, ‘An men zen nëno mae mo lang san tëndä gwëkake.’ Diki zen de awe yaing gwe'an zanam, zen de eno nwenak asa taken-taken gweblan hap, ki maka sam gweš'în- zen de asa ba mae hap jal gweblankamye. 20 Ahaksa bong-bongna an zen teinikin'in, zen maka emsa nenbla'an- ano karekna men zen ap hla nulblik, in kim Yerusalemk teipsin sinodenak asa taken-taken nëblakye. 21 Zëno mae mo nwenak ëe ama sap'nen ol mamkam anakan guk, ‘Asa ansa namen taken-taken ëbla'an, zen mae hap: Sap ëe ama anakan taïblik, “Zini tîn nikon ngaya gwenkam.” ’ ’ *

22 Peliks Bak orep mes anakan tawa gwibiri-

---

* 24:15 24:15 Yoh. 5:28-29 * 24:21 24:21 Paulus kim kirekam ol mamkam gubiridaka, dekam zep zën ëol gwëk hen ëhliwëk. Mae hap ëhliwëk, “San ha zini tîn nikon etan ngaya gwenkam?” (Kis. 23:6-10)

daka, “Ahakon Nazaret walya Yesus Swesa ang nê gwebla'an.” Zep gubiridaka, “Angkam dekam sekwak gwek. Jana nabare nik mo mamna Lisias Bak de hata zankam asa klis gul.”²³ Dekam zep zêwe de jana nabare nik mo mam naka gubluka- zen de zêre mae mo lowehe gwennak Paulussu kara ta gwen hap. † Peliks man desa gubluka, “Dikire gol mwa ennak tē nasen gwek, hen wal bose wal zem dikire tahalhanak mas nê gweblak.”

Paulus kim dare tahunkam bwinak gwêkake:

²⁴ Yaklana hom beya gwe'ak, ki zep Peliks we zem Drusila han aptazak. We zem in Yahudi we, hwëna zëna Roma wal. Ki zep Peliks Paulussu de kwang ta halzan hap gubiridaka. Dekam zep we zeban apdenak sane la'ak- Kristussu de taïblîblan hap dena kim klis gulzim'inkaye.

²⁵ Insa klis gulzim'inka,

Alap hon dikim tal gwesîn hîp denaka,
zënaka dikim zerinik gwen hap denaka,
hen Alap de lamkam klis gun hup denaka.
Peliks dekam zep aïrî'anka, dekam zep gubluka,
“Zao en golzausuk. Amki asa hli so. Ëe de hir-hir gwen srëmkam, asa etan emsa gu soneblal.”²⁶ Hwëna zen man hen Paulussu anakan gu gweblaka, “Eme te-alasa mamkam ap golbla'anam, ki amaka emsa zeser sone'an.” Zep etan-etankam kire hap de olsa de loran hap gu sone gweblaka.

---

† **24:23** 24:23 Yunani ola kon de dam gulsunkum, jana nabare zini in, zëno îrîk gîn walasna beyana 100 enkam.

²⁷ Tahunna kim dan damank, Peliks dekam zep gubernora kon ati gweka. Hwëna Yahudi zi dikim sam gwesiblin hap zep Paulussu bwinak hli taka. Hwëna dekam zep zëno weinak Perkius Pestus gubernorkam irik gîlki.

25

Pestus hup kim Paulus mo karekna noltrëblakke:

¹ Gubernur Pestus mo hata zannak kim yaklana dan-ahan damank, dekam zep Kaesarea kon Yerusalemsa amjanbirki. ² Zao zep Pestus mo nwenak Alap mo golak de mam-mam wenya hen Yahudi mo nol-nola Paulus mo karekna botonkam noltrëblak. Zen man Pestussu anakan aberbe da gwe'ak, ³ “Ëe de emsa sam gwesiblin hap, emki gubiridan- Paulussu de etan an san dep zer sonen hap.” Sap zen mes aningkim de ora nakon til giblin hap ëhohle gwek. ⁴ Hwëna man ding gulzimki, “Paulussu zen Kaesareak am kara da'an, hen ëe desan asa etan nabakam lwahal. ⁵ Zen de eiwa karek gwenkam, ki dikire eno mae mo nol-nol ahakore nik asa ang nëblak-zao deka zëno kareksa abe hap noltrëblak.”

⁶ Yerusalemk yaklana san ha dare taha-tapkam mes yap zë gwëka, ki zep kon etan Kaesarea san dep lwa halka. Ka'ankam zep klis gul gwen hap de teksonnak Paulussu dikim zë taken-taken gweblan hap tagal gulsuku. Ki zep Paulussu de zerhatazan hap gubiridaka. ⁷ Paulussu kim nërhatatak, Yahudi zini in zen Yerusalem kon yaing gwezak, dekam zep dot dasizik. Zao zep olkam men-kon an-konkam nëbla'ak. Boton ol

blo-blona insa kim dohon-hon nulbli'ak, hwëna anakan de ëgunnu hom, “Ëë ëre mo nwekamë kirekam de kareksa gonnak hla lak.”

⁸ Paulus dekam zep zëre mo tim golsriwen hap de ola anakan guku, “Ëë homë Yahudi zi mo titi tabin olsa gulmunk, hen Alap mo gola homë kun guk. Roma mo teipsin zi mo jalse gwenna homë hen gulmunk.”

⁹ Hwëna Pestus man Yahudi zi de zënaka sam gwesiblin hap dwam gwe'anka, zep Paulussu takensiblika, “Em wëhë dwam gwe'ara?- ëë de etan Yerusalemk emsa taken-taken gweblan hapye, eno karekna insa ap noltrëblananke.”

¹⁰ Ki zep ding gulbluka, “Ëë an Roma mo teipsin zi mo dam taha nakore zini eno nwe-nakë zau'un. Zep diki em de awe asa taken-taken gweblan hap man dakasti'in. Ena dwan mes-eme tawa gwera: Ëë homë Yahudi zi hip karekna golzimk. ¹¹ Tan hap de kareksa de ap hlaulblunkam, ëë homë asa de tan hap jalse gwe'an. Hwëna Yahudi zi mo boton ol blo-blo enna in hap de asa tapbla tazimdin hip hom dakasti'in. Ëë ama abe gwe'an- Romak de teipsin tangan zi de ap tap gulblun hap!”

¹² Zëno ola insa kim Pestus Bak zëre mo irgwa taha nakore zi niban ziklis gulku, dekam zep gulbluka, “En mese ki gulu. Emsa desan sa nërhal!”

Teipsin zini Agripa Baksa kim somol zeban zëre mo tim golsriwen ola tonzimbike:

¹³ Hom holo gwe'ak, ki zep teipsin zini Herodes Swe mo tanena Agripa somol zeban Kaesareak

Pestussu zîni lazak. Agripa, zen hen teipsinni. Somol zem in bosena Bernike. ¹⁴ Zao kim êrgwê gwe'ak, Pestus dekam zep Paulus hup dena Agripa Baksa anakan tonbla'anka, "Zini awe man bwinak Peliks Bak hli taka. ¹⁵ Êe kimê nêr hom Yerusalemsa amjanbik, Alap mo golak de mam-mam wenya hen Yahudi mo nol-nola zêno kareksa ap noltrêblak. Zen man sap tan hap asa aberbe da gwe'ak. ¹⁶ Hwêna êe anakanê ding gulzimk, 'Roma ano mae mo jalse gwen olak man lwak, "Zisi bêjen totoresa jal zi hip tapbla tazimdin. Diki nonol jal zi mo nwenak de taken-taken gweblankam- zao de zen hen zêre mo tim golsriwen hap de olsa tonbiridan hap." ' ¹⁷ Zep zen kim abon yaïng gwezak, êe homê eissik. Ka'ankam zebê hêndep tagam gulsuk. Dekam zebê zini insa de zer halzan hap gubiridak. ¹⁸ Zêno jal zini in kim ap zêno karekna noltrêblak, hwêna tan hap de karekna zen hom ap noltrêblak- men kirekamê tim gu'ukye. ¹⁹ Zen hwêna Yahudi mo tawa tabin nikon ki nêblak, hen mae en nakon ki zini insa husus nêblak: Anakan mo gu gwendake, 'Zi bosena Yesus, zen man tîn nikon etan ngaya gweka.' ²⁰ Êe mesê zê anakan topse gwibiridak, 'Êe banakarekam de kire hap dena takensibirida gwen hap?' In zebê sap zini insa takensiblik, 'Em wêhê dwam gwe'ara- êe de etan Yerusalemk emsa taken-taken gweblan hapye?- eno karekna insa ap noltrêblananke.' ²¹ Hwêna zen Romak de teipsin tangan zi de tap gulblun hap abe gweka. Dekam zebê jana zisi gubiridak, 'Ki amki awe kara lak. Roma san dep de bulu kim de song

gwe'ak, dekam neik desan dep ër sonek.' "

²² Agripa ki zep ding gulbluka, "Ëe hen ama dwam gwe'an- zini in mo aïsîlsî de sane gwen hap."

Pestus ki zep ding gulbluka, "Ka'an neik."

²³ Ka'ankam zep Agripa Bak somol zem Bernike neka teipsîn zi hip de tÿrya ban dawem enkam nitilzik- ol ton gwibin hip de teksonnak iwe dep. Jana nabare nik mo mam-mamna hen ëna iwe de bose nabare wenya mes zë hen yaïng gwezak. Pestus dekam zep jana nabare wenya Paulussu de zerhalzan hap gubiridaka. ²⁴ Kim nÿrhatazak, Pestus ki zep guku, "Teipsîn zini Agripa Bak, hen tïngan an zene tagal gwenanke, zini an ena mese hla lanan. Tïngare Yerusalemk de Yahudi zini hen Kaesareak awe dena, zen mes asa aberbe da gwek- ol nop-nopkam de anakan ëgu gwenkamye, 'Zini an hom dakastï'ira- zen de okamanak gwën hapye.' ²⁵ Hwëna ëe homë tan hap de karekna hlaulbluk. Hwëna zën kim abe gweka, Romak de teipsîn tangan zi de tap gulblun hap, ëe dekam zebë desan de zer sonen hap klis guk. ²⁶ Hwëna ëe nëno mae mo mamna insa ba olsa de suratkam anakan tawa tan hap?- 'Zëno karekna an dë kirekam moye,' deban de zer sonen hapye. In zebë eno mae mo nwenak de zer halzan hap gubiridanan- nonol tanganna teipsîn zini Agripa Bak ere onak, dekam eka apdenak dawemkam anakan dam ulsuk, 'A kirekam neik nÿre mae mo teipsîn tanganna kip suratna ale ulblik.' ²⁷ Sap ano enlalakam, zëno kareksa de dam gulsublun srëmkam, nen

bêjen nen Roma mo teipsîn tangan zi sin dep zer sonen.”

26

¹ Agripa ki zep Paulussu gubluka, “Ëe ama ebe hap golbla'an- em dikim ere mo tim golsriwen hap denaka toran hap.”

Paulus ki zep tahakam akabiridaka- dekam de kon gwisibir hanan hap. Ki zep gu ineka, ² “Teipsîn zini Agripa, ëe ama tangan sam gwesinîn- ëere mo tim golsriwen olsa de namen emsa tonblan hap, mensa Yahudi zini ap ola blo-blo nul gweblakke. ³ Ëe ama tangan sam gwesinîn, sap em mese tangan Yahudi zi mo kirekam de lowe henna tawa gwibiridaka- hen zëno mae mo Alap hap de ol gulsuk halasen gwenna. In zebë emsa dawemkam de asa sane tan hap abe ta'an.

⁴ “Tingare Yahudi zini ano gwënna tawana-walasnak kimë ëere mo langnak gwëk, hëndep Yerusalemk awe kimë gwë gwëk. ⁵ Zen mes holokam asa kara da gwëk. Zep zen de ëdwam gwe'anam, zen maka emsa anakan nenbla'an, 'Zen Farisi mo tawa tabin sin ang gwëka.' Tingare Yahudi nëre mae mo hlik-hlik nakon, Farisikam de zini, zen in zen tingare Yahudi mo titi tabin sin tatetekam ang ta gwenan. ⁶ Zep ëe mae habë angkam awe zau'un- zao de asa taken-taken gweblan hap: Sap ëe ama Yahudi nëre mae mo auyan-aza hap de Alap mo ol gu-guk gwensa taïblîbik. ⁷ Ol gu-guk gwenna iwe de zaun hup dena insa, Israel mo dua-blas enkam de zi

ausuna man tangan kara nei gwibi'in. Zen in zep Alapsa betek nê gweblanan- yaklam denaban kam denabanye. Hwëna teipsîn zini Agripa Bak, ol gu-guk gwenna insaë taïblîbik, in zep'nen ki hwëna Yahudi zini ol blo-blona ap mam nulblik. ⁸ Hwëna zini ba hap anakan êkîl gîl gwe'an?-'Alap bëjen zini tîn nîkon ngaya tan.'

⁹ "Aena hen orep anakanê kîl gî'ik, 'Dawemna, nen Nazaret walya Yesussu de taïblîblan wenyâ esa karek la gwibir.' ¹⁰ Êe zebê kirekam Yerusalemk gweibirida gwek. Alap mo golak de mam-mam wenyik mo bosekam, êe ama Yesussu de taïblîblan wenyâ bwinak sesek gulin gwek, hen tameran hap kim nenbirida gwek, êe ama hen ola anakan mas gul gwek, 'Amki lak.' ¹¹ Êe mesê beya guk- but srêm gol-gol san de zisi karek tabin hip hakalbirida gwenna. Hen dekam ama akasibirida gwek, 'Zen wêhê tik-tik tabinkim Yesussu lamang da'ak?' Êe ama sêrkam u sal-sal gwibirida gwek, zebê hêndep aha lang san teibirida gwek.

¹²⁻¹³ "Zep ano teipsînnî Agripa Bak, êe kimê kire enlala naban Damsik sin song gwek, Alap mo golak de mam-mam wenyik mo bosekam de surat naban, yakla bolak denaban dekam zep ngatanna ngli nakon ati gwezak, zao zep asa wale tabirzik. Yakla nwe mo ngatanna man lwala he'ara. In sêrkam de ngatan tanganna. ¹⁴ Êe tîngan kamanakê altîk, ki zebê hwëna ola salsek- Ibrani olkam de anakan asa taken-blanna, 'Saulus, Saulus, em ba habe asa karek ta gwenda? Zen hwëna enakae kim karek ta

gwe'ara.'

¹⁵ "Ki zebë takensiblik, 'Bian, Em nara?'

"Ki zep asa ding gulbluka, 'Ëe an Yesus- em insa karek ta gwe'arake. ¹⁶ Em luwen. Ëe mesë ebe hap Ënaka zertrëblanan- em dikim abe hap de syalsa gol gwen hap, hen dekam de abe hap denaka gol halada gwen hap, in desa hlauluda, hen men desaë ebe hap goltrë gwebla'akye. ¹⁷ Ëe asa emsa Yahudi kore jal zi mo taha nakon al ta gwer- hen Yahudi srëm jal zi mo taha nakonye. Sap ëe ama emsa Yahudi srëm zi sin dep zer sone'an- ¹⁸ kawesinnik de ëbute gwen zisi ekakim ngatannak dep golëwet so gwe-gwe, hen dowal mo kigî mo tahalebin zisi ekakim hîl tî sone gwibir. Zen kim de Asa daïbli gwebla'ak, zen dekam asa zëno mae mo karek-karekna tap gulsuk gwizim. Zen dekam sa hen Alap mo hlîl irin lalak wenyak bitî gwer.'

¹⁹ "Zen in zep, teipsîn zini Agripa Bak, Alap insa nwena ap lirisin soblaka, ëe zebë desan ang gwek. ²⁰ In zebë tonbirida gwek- nonol tanganna Damsik, Yerusalemk, tingare Yahudi mo langnak, hëndep Yahudi srëm zi mo langlang san. Ëe anakanë tonbirida gwek, 'Em ëhalen, ki Alap osan dep lwan dahak. Aha zi hip em dawemsa goltrei gwizimdin- dekam de emsa anakan tame tan hapye, "Zen mes halera." '²¹ Kirekam insa gol halada gwek, in zep Yahudi zini Alap mo golak asa balk dak, hëndep tan hap asa alp dasik. ²² Hwëna Alap man asa îl gwehe gwebla'ara. In zebë hëndep angkam an

nama zau'un hen emsa tonbirida'an- sap mam-mam wenya hen bete-tek wenya. Ëe ansa emsa gubirida'an, zen hom Musa mo ola kon srën gwe'an- hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola konye. ²³ Sap zen anakan hamal hap ëguguk gwek,

'Israelsa de ngaya tabin hip de Zini, Zen sa kareksa goltowera. Hen Zen Zen sa tîn nikon de ngaya gwenkam nonol gwera- dekam de ëngaya gwen hap de ngatannak dep golëwet so gwen hapye, sap Yahudi zi, sap hen Yahudi srëm zi.' ""*

²⁴ Kirekam kim guku, dekam zep Pestus zëno ola insa ol drakkam blaonsublu kinika, "Paulus, em in ema mamak gweka! Em insa kirekam mamkam tawa gwibirki, in zebe hëndep mamak gweka."

²⁵ Paulus ki zep hwëna ding gulbluka, "Teipsin zini Pestus Bak, ëe homë mamak gwek. Ëe in eiwa de tangannakë tonnan, hen enlala dawemkamë tonnan. ²⁶ Teipsin zini Agripa, zen hal-halaka hom. Hen ëe tawana: Zen mes orep anakan tawa gweka, 'Jesus kirekam gwëka, hen Yahudi kirekam nëblak.' Sap in kim ki jowek, zen damnak ki lwak. Zep zëno nwenak ëe sap asa beyakam kire hap dena ton. ²⁷ Teipsin zini Agripa, em san ema anakan taïbli'ira?- 'Mensa Alap mo ol ayang gul gwen zini ale nuk, zen eiwana.' Ëe ama emsa tame ta'an: Em mese desa taïlibirki."

²⁸ Agripa ki zep hen zëno ola blaonsublu kinika, "Em san ema asa tim ti'ara?- 'Nabakam

---

* **26:23** 26:23 Yes. 42:6; 49:6; Luk. 24:44-47; 1Kor. 15:20

asa desa halen tal, hëndep zen sa angkam Kristen gwerä.' "

²⁹ Paulus ki zep ding gulbluka, "Ëe ama Alapsa ebe hap abe ta gwe'an- sap angkam dep, ahaksa lamkam dep. Hwëna ebe en hap hom. Ëe anakanë abe ta gwenan, 'Bian, an zen asa sane da gwenan, zen dikire tingan ëre makan ëliwehek.' Hwëna ëe emsa de hen besi dokotkam de tahalebin hip homë abe ta gwe'an-aena an kire nikë zau'unke."

³⁰ Teipsin zini Agripa, dekam zep somol zeban, hen gubernor Pestus mae han ëzauk. ³¹ Ki zep wet so gwëk. Zao kim apdekam zënaka donbirida'ak, zao zep ëton'ak, "Zini an hom karekna golka- dekam de tan hap dena, ahaksa bwinak de se tya irin hip denaye."

³² Agripa ki zep Pestussu gubluka, "Zini an menkam emaka zëser soneka. Hwëna zën mes abe gwëka- Roma mo teipsin tangannak de tap gulblun hap."

27

Paulussu kim Roma san dep nër sonekke:

¹ Kim zauk- Paulussu dikim ë yala Roma san Italia mo lang san dep zer sonen hap, dekam zep Paulussu jana nabare zi mo mam hap tapbla dablak- hëndep ahakore bwinak de wenya ban. Jana nabare zini in, bosena Yulius. Zëno irgwa taha nakore walasna seratus enkam. Zen in kitak Roma mo teipsin tangan zi mo ol golhauulu gwen wenya. ² Bwinak de zini insa zen Adramitium kore buluk nolësesek gwesek. Bulu in langna Asia mo hi alp san de ë-ë san de zausuk

song gwen hap. Makedonia mo langnak de ëna Tesalonika walya Aristarkus, zen hen man ang gweka. Ëe Lukas ama hen ang gwek.

³ Ka'ankam zebë ëna Sidonk yaïng gwek. Yulius ki zep Paulussu kwasang gweblaka, ki zep irgwa taha nakore zemka gubluka, “Emki Paulus hun zerati gwen- wal bose wal zik deka zëno tahalhasa hla nulblik.” ⁴ Dekon kimë ëgwahak, hwëna asese yawalsaë ërtowek. Ngein nikon taïlki. Dekam zebë bulu in han asese aïrïn hip olwale gwe song gwek. Lang tekna Siprus sun dep zebë olwale kinik. ⁵ Dekon zebë Kilikia hen Pamfilia mo langnak de hi yal san tamun gwek, hëndep ki zebë Likia mo langnak de ëna Mirak atiti gwek. ⁶ Zao zep jana nabare nik mo mamna in Mesir mo ëna Aleksandria kore bulu goltoweka. Zen Italia mo lang san dep song gwe'ak. Zao zep hwëna asa golësesek gwe seka. ⁷ Dekon kimë sek gwek, hwëna asese habë ëdakal gwe song gwek. Yaklana hëndep man beya gwek. Ki zebë karek tangankam Asia mo langnak de ëna Nidusk yaïng gwek. Dekon yakla nikin anen san dep de sek gwenna banakan dep? Sap asesena man tangan mam gweka. Dekam zebë lang tekna Kreta san dep ëgwa gwe kinik. Men zëwe Kretasa de talmarannak langna teipsik kinik, lang bosena Salmonek, desan zebë asese aïrïn hip bulu ban olaning gwehak. ⁸ Dekon karekkam zebë eik golek de san olsong gwek, hëndep hi alpnak de ë beteknak zebë yaïng gwek. Ë betekna in mo bosena, Bul Golzausuk Gwen Nwe Awes. Dekon ëna Lasea langanak hom.

⁹ Hwëna yaklana mes oranak beyakam altîlsîk, sap benna September mes ngîrînnîk zauk. Dekam hi ngëp tamle. Paulus ki zep sap ol zim-zimni anakan golzimki, ¹⁰ “Wal bose wal, ëe ama tame gu'un: Nen de an kon na-en sek gwenkam, nen karekna mam naka esa oltower. Nëno mae mo kire-kirena hen bulu an sa ëjek-jak gwer-hëndep zi niban.” ¹¹ Hwëna jana nabare nik mo mamna in hom Paulus mo ol san ang gweka. Zen hwëna bul bi naban bul golsong gwe-gwen zi niban tai'blizimki. ¹² Sap langna in dawem naka hom- zao de bot-bot tamlenak ben naban lowehen hapye. Dekam zep beya nik ëguk, “Nen hëndep ayang gun.” Zen man ëdwam gwe'ak-lang tekna Kreta mo eihya nakon de lowehen hap, ëna Peniks. Sap dekon hina hom mamkam ngëp gwe-gwenan.

Hi ngëpna kim mam gwekke:

¹³ Asesena kim utara san liwe heka, hen betekkam kim tai'inka, dekam zep kil nik, “Mes sëwe henda. Sap esa sek gwer.” Dekam zep Kreta mo alp san nolsong gwek. ¹⁴ Hwëna hom holo gwe'ak, ki zep sërkam de asese yala tai'ki- mensa nen gweblananke, “yakla hata sezan nakore asese.” Zen zep ë tekna in kon asa golëhas gwesiki. ¹⁵ Dekam asesena in hap bulu insa banakan dep?- lwan dahan hap de etan lero gunnu. Zao zebë ki ein asesena insa anakan kara lak, “Dikire zen bulu an golsong gwek.” ¹⁶ Hëndep kimë lang tek betekna Kauda golek denak asese aïrîn hip ëaning gwehak, zao zebë bul yala in mo bul betekna karek

tangankam ol ane'ak- mae hap, "Asese mana golhas gwesininka." ¹⁷ Bul betekna insa kim gulk nuhule anek, ki zep hen bul yala insa dokotkam nuhulek- mae hap, "Kamanak de tisik anenkam mana hi ngëp hlang sonank." Sap dekam hina men dekon lolong gwek man zao dep golek de gwe'ak- men dekon hisglimni hata sendakye. Desa "Sirtis"kim bose nuk. Layara dekam zep betek enkam sring nil sonek- dekam de hisglim hata senna in kon asese bulu insa gollëwen hap. ¹⁸ Hwëna dekam tangan zep asesena menkon an-konkam sërkam asa tailbirida nasenka, hëndep ka'ankam ki zep bulsu dikim jahalha gun hup kire-kirena yal danuk. ¹⁹ Etan zao de yaklanak hen kirekam, hëndep etan bulu in mo komal tum maena hen dekam zep yal danuk-anakare enlala naban, "Kire-kirena sap sa ëjek-jak gwer. Diki zi nen ëngaya gwen." ²⁰ Hëndep yaklana man beya gwek- keis niban yakla nwe naban de aken srëmkam. Hen asesena nama ki tail tineka. Dekam zebë ëenlala gwek, "Nen an molye ëngaya gwek."

²¹ Ëe tingan dekam aïrin hip mesë tembane tan srëmkam ëholo gwek. Paulus ki zep ano mae mo ngïrin nikon zauku, zao zep kitak asa tonbiridaka, "Wal bose wal, ano ol sane ang tananam, nen molye anakare karekna oltowenanam- ëe mensa sap Kretak emsa gubiridakye. ²² Hwëna angkam ëe ama emsa enlala tatetekam de lowehen hap titi tabi'in, sap nëbon mae onakon aha-en mae molya tilki. Hwëna bul enna an sa keing gwer. ²³ Ëe mensa Alapsa betek gwegweblanan, zëno dam taha nakore zini kam ano

alp nakon zausun zala, ²⁴ ki zep asa gublula,

‘Paulus, bahem aîrîn. Emsa sa Roma mo teipsîn tangan zi mo nwenak taken-taken nēblal. Alap mes eno abena sala. Zep tîngan em an zene buluk awe lowe he'an esa ëngaya gwer.’

²⁵ Zep wal bose wal, enlala tatete enkam lowe-hek, sap ëe ama Alap mo abe hap de ola insa taïbli'î'n. ²⁶ Hwëna bul enna an han esa aha lang teknak olkylanher. Zao sa hēndep karek gwer.”

²⁷ Orapna kim empat-blasnak zauk, asesena in nama bulu ban asa golēhas gwe'sî'inka- hi bosena Hi Ngîrîn san dep. Bul golsong gwen wenyâ in dekam zep tame nuk, “Nen angkam ema eikni golek de u'in.” ²⁸ Dekam zep kaso nabare dokotna tak nulink- dekam de tatek naka akasibin hip. Dekam zep hla nuk, zëno tatekna empat-pulu meterak man golek de gwek. Hom holo gwe'ak, ki zep etan tak nulink. Dekon kim hla nuk, tatekna tiga-pulu meterak golek de gwek. ²⁹ Zen mae hap ëaîri'ak, “Bul mana kaso yawal-yawalak tîsîk anenank.” Dekam zep bul ohwa nakon kaso dohon nabare dokotna dan-nër dan-nërkam yal danuk- dekam de asese asa sangankam golësek gwen hap. Dekam zep anakan ëenlala gwe'ak, “Nabakam lîtil!” ³⁰ Bul golsong gwe-gwen wenyâ in dekam zep ahap dabik, “Ëe ama bul betekna ankam ngein nikon aha kaso dohon-honsa buk ulsu'un.” Zen dekam bul betekna insa sap nol dwanu'ak, hwëna zëno mae mo enlalana, dekam de zë-en heya-hya gwen hap. ³¹ Paulus dekam zep jana nabare nik mo mamna insa walas zeban anakan gubiridaka,

“Bul golsong gwe-gwen wenya an de buluk awe lowehen srëmkam, em molye golëngaya gweka.” ³² Jana nabare wenya in dekam zep bul betekna in mo dokotna nablön sonek, dekam zep hi ngëp golhas gwesik.

³³ Litin hip kim golek de gwe'ak, Paulus ki zep kitak de tembane tan hap titi tabirki. Man gubiridaka, “Yaklana angkam mes empat-blas gwer, em dekam airin enkame lowehe gwék. Dekam tembane tan hap ema baes tak. ³⁴ Ee ama emsa titi tabi'in: Betek en maekam em tembane tan- ekakim etatete gwék. Em molye aha-en mae jek-jak gweka.” ³⁵ Kirekam kim gubiridaka, zëna ki zep rotina golka, ki zep zëno mae mo nwenak Alap hap dawemna golblaka. Ki zep ap gul inki, hëndep twinbi'inka. ³⁶ Desa kim kirekam hla dak, dekam zep tingan enlalana etatete gwék, hen dekam zep tembane ta'ak. ³⁷ Buluk iwe, ee tingan beyana 276 enkamë lowe he'ak. ³⁸ Sowe henkam kimë tembane ta'ak, dekam zep etan gandum karonna yal danuk-bulsu dikim etan jahalha gun hup.

³⁹ Kim liti'ik, lang tekna insa hom anakan dam nulsuk, “An bosena zen.” Zëwe zep kama gwaeha gwe hanna hisglim niban hla nuk. Dekam zep ola aha-en nuk, “Nen ki sap ëalp gwen. Wëhë zëwe lei ku'ik?” ⁴⁰ Dekam zep kaso dohon bulsun nubare dokotna dan-nër dan-nëra insa blom da sonek- dekam de bulu in nabakam hluwen hap. Dekam mensa bulsu de dam gulsun hup de te hlangna nuhulek, ki zep hil nil sonek- dekam de bulu insa kama gwaeha gwe hanna in san dep dam gulsun hup. Layara ki zep gulk sun

er nulsuksek. ⁴¹ Hwëna bulu in mase-nola kim zep hi ngirinnik de hisglimnik tîsik anek, hwëna ohwa nakon nama hisglim srëmnak. Ho ngëpna in kim ohwa nakon ëwak gulusen gwe'ak, ki zep hëndep klasak gwesik.

⁴² Jana nabare zini in dekam zep bwinak de zini insa de tameran hap ëenlala gwe'ak, sap zen anakan ëenlala gwëk, "Zen de eik sin dep al ta'ak, dekon sa hëndep heya-hya gwer."

⁴³ Hwëna mam zem in Paulussu de ngaya tan hap dwam gwe'anka, zep jalse gwibiridaka. Dekam zep gubiridaka, "Al gwen tawa wanya, nonol zen de ëheya-hya gwe inek. ⁴⁴ Al gwen tawa srëm wanya, zen te hlang ahaksa bul hlang mae naban." Kirekam zep ki hëndep kitak alpnaak yaing gwe senak.

28

Maltak kim lowe hekke:

¹ Eiknik kimë yaing gwëk, dekam zep zëwe de zi asa nenbiridak, "Lang tek bosena an Malta."

² Lang tekna iwe de zini in man tangan asa kwasang neibiridak. Zen syauksu ap i dazim nirak, hen dawem enkam asa lup nulink, sap ona man il ti'anka hen langna in bot-bot tanganna.

³ Paulus hwëna tesya tagam ta'anka, hwëna wanya jal-jala ban kap ta inehal zaka. Desa kim syauknuk kang ta se'anka, wanyana in dekam zep syauk sal-sal aïrïn hïp tahanak hit tik. ⁴ Zëwe de zini kim hla dak, "Paulus mo tahanak wanya të sone'an," dekam zep zënaka nenbiridak, "Zini an zi-ta gwen zisi mes yap. Zen sap mes hinak de karek nakon ngaya gwera, hwëna nëno mae mo

yang tasîn dowala ahana, zi mo karek-kareksa de hlaublun hap de zini, hom ki zen de ngaya gwen hap gublula.”⁵ Hwëna Paulus ki zep wanyana insa syauknuk dep myak gulsuku. Hwëna sang-sangna hom mae engka en mae eisbirki.*⁶ Zëwe de zini man tim di'ak, “Zen sa hanala. Ki sa mumuk ennak tokna zara.” Hwëna kim sap zë holokam anakan kara da'ak, “Banakan mae hom gwë'ara,” dekam zep enlalana anakan wet dyasik, “O zini an hen aha alapsa mes yap.”

⁷ Lang tekna iwe de gubernora, bosena Publius. Zëno lang bi gwibinni dekon golek. Dawem enkam zep kon asa kwang guluda halka. Zen zëre mo golak dan-ahare yaklakam dawem enkam asa golëlowe heka.⁸ Bi zem dekam u sya nabare ewen naban tumnak ta'anka. Paulus ki zep zë duwebla zaka, ki zep Alapsa zëbe hap abe taka. Tahana kim tehabla ineka, dekam zep hëndep dawem gweka.⁹ Kirekam kim hla dak, dekam zep lang tekna iwe de zi sang-sangna Paulus osan dep kap nulhal gwezak, zao zep kitak dawem ta gwibirki.¹⁰ Dekam dawem enkam zep asa blikip neisibirida gwek. Dekon kimë etan sek gwe'ak, zen man ano mae mo tahalhana ap hla nulzimk.

Malta kon kimë Roma san dep sek gwekke:

¹¹ Dan-ahare benkam kimë zë lowehék, ki zebë kon hwëna Aleksandria kore buluk ang tak. Bul golsong gwe-gwe zini in Malta kon bot-bot tamle hap de dan-ahare ben de tamarannak dep neissibik. Bulu in zëno mase-nolak zëre mae

---

* 28:5 28:5 Luk. 10:19; Mrk. 16:18

mo yang tabin dowal dare mo nwe-masesa zë yang nososuk. Dowala in ahana, Kastor Bak mo nwe-masekam, ahana Poluks mo nwe-masekam. ¹² Italia mo lang tekna Silisik de ëna Sirakusak kimë yaïng gwëk, zëwe dan-ahare yaklakam zebë lowehëk. ¹³ Dekon kimë sek gwëk, dekam zebë ëna Regiumk yaïng gwëk. Ka'ankam dekam zep asesena selatan nakon tai'inka. Zëno ka'ankam zebë nabakam Putiolik yaïng gwëk. ¹⁴ Zëwe zebë Yesussu de taïbliëlan zini ban olëtowëk. Zen zep asa aha-ere minggukam de zëwe lowehen hap nenbiridak. Dekon hwëna tanakam zebë ë yala Roma san dep sek gwëk. ¹⁵ Romak de Yesussu taïbliëlan wenya kim asa nasalbiridak, dekam zep oranak de ë betek dare nakon asa kara neibirida'ak. Ëna in ahana bosena Pasar Apius, ahana bosena Dan-ahare Ni Truwe Gun Gol. Paulus kim zë hlauluda kïnzïka, ki zep Alap hap dawemna golblaka, hen enlalana dekam zep tatete gweblaka.

Paulus kim Romak tonbirida gwëkake:

¹⁶ Romak kimë yaïng gwëk, Paulussu ki zep nenblak, "Sap esa e-en aha golak gwë gwer. Jana nabare zini aha-en aha-enkam sa emsa kara da gwer."

¹⁷ Yakлана kim dan-ahan damank, Paulus ki zep Yahudi mo nol-nola, men zen Romak lowehë gwëk, desa tagal gulsun hup gu sonebiridaka. Zao zep gubiridaka, "Aya-wal oso-wal, ëë homë mae karekna nëre korena kip golzimk, hen nëre mae mo auyan-aza mo kirekam de lowe henna homë mae gulmunk. Sap kirekam, hwëna asa Yerusalemk balk dak, ki zep Roma hap asa tapbla

dazimk. ¹⁸ Yahudi mo langnak men zen Roma mo bose hap teipsîn-teipsînkîm teinikink, zen kim asa taken-taken nê gweblak, dekam zep sap zeser sonen hap asa enlala nê gweblak. Sap zen hom tan hap de karekna ap hla nul gweblak. ¹⁹ Hwëna Yahudi zini kim asa de zeser sonen hap jalse neibiridak, dekam zebë ein anakan abe gwëk, ‘Asa Roma mo teipsîn tangan san dep ër sonek- zen deka ap tap gulbluka.’ Hwëna ëe anakare enlala naban homë kirekam abe gwëk, ‘Teipsîn tangan zini in dekakim ano kore naka karek tabirki.’ ²⁰ Zen in zebë emsa tagal gulsun hup gubiridak- eban mae de golëtoran hap. Asa an mae hap besikam de dokotkam dahalek: Sap ëe ama Israel mo auyan-aza hap de Alap mo gubiridan ola taïblîbik.”

²¹ Ki zep ding nulblik, “Ëe homë mae nêre mae mo lang nakore suratna ebe hap dena ulink. Hen nêr hom mae zini hom mae dekon ebe hap dena ëtonzak. ²² Hwëna ëe ama emsa de sane tan hap ëdwan gwë'an, sap tîngare langnak zini man ëgu gwenan, ‘Kristen zi mo tawa tabinni karekna.’ ”

²³ Dekam zep ola anakan aha-en nuk, “Yaklana dekam esa Paulussu sane lal.” Dekam beya tangankam zep Paulus mo gol gwë gwennak yaïng gwezak. Kaknak zep aïsîl gwibiridankam kon gwesîk hanaka, hëndep zao golëkam-en gwëk. Zen

Yesus de Alap mo îrik gînsî golhatazan hap
denaka tonbiridaka,

hen Musa mo titî tabin ola kore naka,

hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ale gun
nukore naka klis gulzimki-
zen dikim hen Yesussu anakan taïbliëlan hap,
“Zen eiwa Alap mo zer sonenna- Israelsa de
ngaya tabin hip Dena.” ²⁴ Ahakon man Paulus
mo ola daïbliëk. Ahakon man hwa nulsuk.
²⁵⁻²⁹ Paulus ki zep aumwa hap gubiridaka, “Eiwa,
Yesaya Bak hon Alap mo Enhona ebe mae hap
de olsa hamal hap ing gul soneblaka, in zep
Yesayasa anakan gubluka,
²⁶ ‘Ola ansa emki nol drak-drak zi ausuna in hap
anakan ayang gulzimdin,
“Em sap esa ësane gwe tine gwer,
hwëna molye tame ul gwek.
Em sap esa nwekam karatda ul tine gwer,
hwëna molye dam ulsuk gwek.”
²⁷ Sap zi ausuna an mo enlalana mes ëtop-top
gwek,
ini hen mes ëmat-mat gwek,
hen nwenä mes ëdīmīn gwek.
Kire srēmka, ki maka nwekam hla nul gwe'an,
hen ikim maka ësäl gwe'an,
hen enhona maka ëhleng gwe-gwe'an.
Ki maka Abon osan dep etan lwanda ha'anzal,
hen Èe dekam amaka dawem tabi'in.’ ”*

²⁸ Paulus ki zep waulsuzimki, “Zen in zebë
emsa gubirida'an: Sap em kire tangankame
ënol drak-drak gwek, Alap mes Kristen zini asa
gubiridaka- ëngaya gwen hap de ol dawemna
insa de Yahudi srēm zi hip golzim halada gwen
hapye. Hen zen sa desa nulin gwer!” ^{25a} Men

---

* **28:25-29** 28:27 Yes. 6:9-10

zen ësane gwe'ak, zao zep zënaka keisa-keisa dabi'ik, hëndep ki zep kon sekwak gwek.

³⁰ Paulus Romak dare tahunkam gwëka- te-alakam de bohë tan golak. Zini men zen du në gweblak, zen man kon lup gulin gweka. ³¹ Zëwe udobe naban hen tru-tru gulblun srëmkam Bian Kristus Yesussu de taïbliblankam de Alap mo irik gïnnik bitï gwen hap denaka tonbirida gweka.

**Alap mo Ol Ęse, zere mo zi niban de ol
ziaha-en gu hup dena**

**Orya: Alap mo Ol Ęse, zere mo zi niban de ol
ziaha-en gu hup dena (New Testament)**

copyright © 2005, 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Orya)

Contributor: Pioneer Bible Translators

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

c93f518f-565f-570c-87e7-50d54e5ff0f6